

ROY
...vraagteken...

107E JAARGANG — NO.: 137 ZATERDAG 16 JUNI 1990

AMIGOE

Prèke

Smeekbede aan Beenhakker: Doe nou eens Roy-aal!

Regering doet beroep op de illegale groepen

Brunswijk: Niet weg uit Moengo

PARAMARIBO - Suriname raakt steeds verder verwijderd van een vreedzame oplossing voor de binnenlandse strijd. Het Junglecommando van Ronnie Brunswijk liet vrijdag vanuit Frans-Guyana weten geen gevolg te zullen geven aan een maandag gedane oproep van de Surinaamse regering aan alle illegale gewapende groeperingen om zich terug te trekken uit gebieden waar zich vitale bedrijven bevinden. Inmiddels heeft de Surinaamse politie wederom verdachten in een belangrijke cocaine-zaak op vrije voeten gesteld bij gebrek aan bewijs voor een eventuele tenlastelegging.

De regering verbond aan de oproep voor de zogenaamde illegale groepen de waarschuwing desnoods het leger te zullen inzetten. De oproep was niet alleen gericht aan het Junglecommando, dat in het oosten het bauxietstadje Moengo bezet houdt, maar ook aan de Tucayana-indianen die in het westen van het land, de "rijstschuur" van Suriname, voor een onveilige situatie zorgen. Hierdoor ligt ook het werk in de bosbouw en de rijstproduktie stil. De Tucayana's keren zich tegen het vredesakkoord van Kourou, dat vorig jaar juli gesloten werd tussen regering en Junglecommando.

De indianen vinden dat hun belangen in het gedrang komen en reageerden donderdag op de oproep van de regering met een verklaring aan het gehele Surinaamse volk. Daarin stellen zij dat hun rechten meer dan driehonderd jaar vertrapt zijn en dat het Akkoord van Kourou die praktijk alleen maar zal verlengen.

Junglecommando-leider Ronnie Brunswijk zei vrijdag in een telefonisch interview met de Surinaamse staatsradio dat hij niet van plan is Moengo te verlaten. Hij verklaarde "dat de regering de opdracht van Bouterse uitvoert in plaats van dat Bouterse de opdracht van de regering uitvoert".

Legerleider Desi Bouterse heeft de afgelopen weken de geslaagde tactiek gevolgd een wig te drijven tussen regering en Junglecommando door te stellen dat deze laatste de economie ontwricht. Aangezien de telefoonverbinding met Moengo was verbroken, kon Brunswijk zijn tegenpropaganda niet kwijt.

Sinds Bouterse eind maart Brunswijk, die in de hoofdstad was in verband met vredesbesprekingen, gevangen heeft gezet, zijn de vredeskansen aanzienlijk afgenomen. De vertrouwensbasis tussen Brunswijk en Bouterse, die elkaar in de maanden daarvoor enkele keren hadden ontmoet, is verdwenen.

Dat de Surinaamse regering besloten heeft het Junglecommando desnoods met het inzetten van het leger uit Moengo te verjagen, betekent een opmerkelijke breuk met de koers van de afgelopen jaren, toen de regering de "dialoog" propageerde. De koerswijziging wordt in Paramaribo inderdaad uitgelegd als een zwichten voor de druk van het leger.

In Paramaribo zijn vrijdag opnieuw drie verdachten van drugshandel tussen Suriname en Nederland in vrijheid gesteld. De drie zouden betrokken zijn geweest bij de smokkel van 180 kilogram cocaine die twee weken geleden werd aangetroffen op Schiphol. Justitie heeft de drie in vrijheid moeten stellen omdat Nederland en Suriname officieel geen justitiele gegevens kunnen uitwisselen. Daardoor ontbreekt in Suriname voldoende bewijsmateriaal tegen de drie verdachten. Hetzelfde is een week geleden gebeurd met drie verdachten van de smokkel van vijftig kilo cocaine die op vliegveld Zanderij meegegeven was met de bagage van de Nederlandse ambassade.

In politiekringen is men zeer teleurgesteld over de vrijlatingen. De politie krijgt het verwijt te weinig op te treden tegen drugshandel maar tegelijkertijd kunnen opsporingen niet tot een rechtszaak leiden, aldus een politiewoordvoerder.

De opsporing en aanhouding van R.R., een van de zestien militairen die in 1980 een staatsgreep hebben gepleegd, heeft nu geen zin meer, aldus de politie. Nederland heeft het justitiele samenwerkingsverdrag met Suriname opgeschort na december 1982 toen vijftien vooraanstaande Surinamers zijn vermoord door het leger. Suriname zou graag herstel van het verdrag zien maar van Nederlandse kant wil men de garantie dat justitiële gegevens in Suriname niet in verkeerde handen vallen.

Nog geen experiment met bacterien

Smit Tak: brand op tanker is bijna uit

HOUSTON - De brand op de Noorse supertanker Mega Borg in de Golf van Mexico is zo goed als zeker geblust. Dat heeft een woordvoerder van het Rotterdamse bergingsbedrijf Smit Tak vrijdagavond vanuit het Amerikaanse Houston laten weten.

Momenteel stroomt er geen olie meer uit de supertanker. Volgens de woordvoerder van Smit Tak kan de olie die zich nog in de supertanker bevindt, nog niet overgeslagen worden op een ander schip. Dat zal zeker nog meer dan een dag duren, omdat de in brand geraakte tanker eerst moet afkoelen.

Van een experiment met bacterien om de olievlek op te ruimen is volgens de woordvoerder van Smit Tak nog geen sprake. Er is wel al toestemming voor gegeven, maar wanneer en of dat experiment plaats heeft, is nog lang niet zeker. De kans is aanwezig dat in een beperkt deel van de olievlek op open zee geexperimenteerd zal worden.

Tijdens mis: Rover gedood

ZAMBOANGA - Een jonge Filipijn heeft in de stad Zamboanga een poging tot diefstal tijdens een mis met de dood moeten bekopen. Dat heeft een woordvoerder van de politie vrijdag bekendgemaakt.

De overvaller richtte op het moment dat hij de communie zou ontvangen een pistool op het hoofd van de priester. Hij greep een van de gouden miskelken en trachtte - onder bedreiging van enkele kerkgangers - te ontkomen. Een aanwezige agent hield de dief echter tegen waarna de La Serna de politieman een kogel in het been joeg. De diender reageerde met twee gerichte schoten die de overvaller dodelijk troffen.

ABC-cameraploeg afgetuigd

■ *BUKAREST - Een ABC-cameraman (midden) en zijn geluidsman (rechts) werden vrijdag door de boze Roemeense mijnwerkers ook onder handen genomen. Deze mijnwerkers voelden zich- tegen betaling - gedwongen op te komen voor de regering van president Iliescu. Opmerkelijk bij dit tafereel is de houding van de politie die met welwillende aandacht het optreden van de mijnwerkers gadeslaat. Eerder was de politie een passieve houding verweten tegenover de demonstranten die tegen Iliescu en de zijnen betoogden. (AFP-satellietfoto)*

Iliescu te hulp gesnelde mijnwerkers verlaten Bukarest

VS en EG schorten hulp Roemenie op

BUKAREST - Aan het geweld in Roemenie is **voorlopig een einde gekomen. De duizenden mijnwerkers die bijna twee etmalen lang tegenstanders van de regering Iliescu in de hoofdstad Bukarest in elkaar sloegen, zijn per trein huiswaadts gekeerd. Een woordvoerder van de regering heeft vrijdag verklaard dat alle mijnwerkers zijn vertrokken. Waarnemers in Bukarest hebben geconstateerd dat zeker twintig afgeladen wagons tegen zeven uur plaatselijke tijd de hoofdstad hebben verlaten.**

Tien- a twaalfduizend Roemeense mijnwerkers waren woensdag door president Ion Iliescu opgeroepen om de orde in Bukarest te helpen handhaven, nadat de politie er niet in slaagde antiregeringsgezinde demonstraties de kop in te drukken. Met knuppels en ijzeren staven wisten de mijnwerkers het pleit snel in hun voordeel te beslechten, een bloedig spoor in de hoofdstad achterlatend. Bij de gevechten zijn ten minste vijf doden gevallen.

Leden van de oppositie werden massaal door de politie gearresteerd. Procureur-Generaal Gheorghe Robu verklaarde vrijdag dat het aantal arrestaties in de afgelopen dagen is opgelopen tot duizend. Donderdagavond meldde de tv nog dat het om zeshonderd gearresteerden ging. De Roemeense premier Petre Roman heeft bij het vertrek van de kompels de buitenlandse pers fel bekritiseerd. "De regering heeft geen klopjachten georganiseerd, zoals wel is beweerd", aldus een woedende Roman op een persconferentie. Volgens de premier zijn de mijnwerkers eigener beweging naar de hoofdstad gekomen. "We hebben ze juist weten af te houden van hun voornemen het recht in eigen hand te nemen", verklaarde Roman.

In het buitenland is met afschuw gereageerd op de geweldsexplosie in Roemenie. De EG heeft vrijdag besloten een handels- en samenwerkinsverdrag met Roemenie voorlopig niet te tekenen uit protest tegen de gewelddadige onderdrukking van het anti-regeringsgezinde protest. Dit maakte EG-commissaris Bruce Millan in Straatsburg bekend. De regeringen van Groot-Brittannie, Italie en Zwitserland hebben hun bezorgdheid uitgesproken. De Verenigde Staten heeft een Roemeense delegatie in Kopenhagen, die daar deelneemt aan een mensenrechtenbijeenkomst, om opheldering gevraagd. Ook de vroegere broeder-staten Tsjechoslowakije, Hongarije en de DDR hebben zich kritisch uitgelaten over de onverzoenlijke houding van de regering Iliescu.

Ook de Amerikaanse regering heeft al zijn economische, niet humanitaire hulp aan Roemenie opgeschort. "De acties van de afgelopen dagen, die de goedkeuring droegen van president Iliescu en zijn regering hebben de Roemeense democratie gepijnigd", aldus de woordvoerder van Buitenlandes zaken Richard Boucher. De VS roepen de autoriteiten op verdere ondermijning van de prille democratie te stoppen, aldus Boucher.

BARRY VOOR HET GERECHT

■ *WASHINGTON - Washingtons burgemeester Marion Barry (rechts) vrijdagmiddag bij het verlaten van het gerechtsgebouw tijdens de lunchpauze. Men was op dat ogenblik bezig met de samenstelling van de jury die het uiteindelijke oordeel zal moeten vellen over de tegen Barry ingebrachte beschuldigingen op drugsgebied. De identiteit van de man die met Barry op de foto staat is niet bekend. (AFP-satellietfoto)*

In Amsterdam:

Mandela toegejuicht

AMSTERDAM - Op het Leidseplein in Amsterdam hebben vanmiddag (zaterdag) meer dan vijftienduizend mensen op uitzinnige wijze ANC-leider Nelson Mandela en zijn vrouw Winnie begroet. Mandela, die de menigte toesprak vanaf het balkon van de Stadsschouwburg, dankte de aanwezigen en de Nederlandse bevolking voor de steun die hij en zijn medestrijders hebben ontvangen in hun strijd tegen apartheid. Mandela prees de huidige president De Klerk voor de stappen die hij onderneemt om te komen tot onderhandelingen en vrede in Zuidafrika. Mandela eindigde zijn toespraak, die herhaalde malen werd onderbroken met applaus, met te zeggen dat hij Nederland gesterkt en vol vertrouwen verlaat in de wetenschap dat miljoenen mensen zijn strijd steunen.

■ *ROME - Paus Johannes Paulus II heeft ANC-leider Nelson Mandela in een particuliere audiëntie ontvangen. Ook tegenover de paus heeft Mandela aangedrongen tot handhaving van de economische sancties tegen Zuidafrika. Ondertussen is Mandela in Nederland aangekomen. (AFP-satellietfoto)*

Mandela op bezoek in Nederland

Lubbers: geen wijziging sancties tegen Pretoria

VALKENBURG - Nelson en Willie Mandela zijn vrijdagavond omstreeks kwart voor elf op het vliegveld Valkenburg (bij Katwijk) in Nederland aangekomen. Zij werden ontvangen door minister Van den Broek (Buitenlandse zaken). Nelson Mandela maakte een fitte indruk.

De Nederlandse vertegenwoordiger van het ANC, K. Sanjay, zei over de reden van Mandela's bezoek: "Hij komt niet voor niets. Mandela wil duidelijkheid krijgen over het Nederlandse standpunt ten aanzien van de economische sancties tegen Zuidafrika. Nederland speelt een belangrijke rol bij de standpuntbepaling binnen het EG-verband. Mandela spoedde zich direct na zijn aankomst naar Den Haag.

Mandela heeft inmiddels al duidelijkheid gekregen met een verklaring van premier Lubbers. Hoewel de ontwikkelingen in Zuidafrika hoopgevend zijn gaat Nederland nog niet over tot een vermindering van het sanctiepakket tegen de apartheidspolitiek in dat land. Zo zei Lubbers vrijdag na afloop van de wekelijkse ministerraad. Pas in de tweede helft van dit jaar, als de Zuidafrikaanse regering tot concrete afschaffing van de apartheid neemt, komt dit punt voor Nederland aan de orde, aldus de premier.

KONINGIN

Mandela bleef tot vanmiddag in Nederland. Hij zou ondermeer ontvangen worden door koningin Beatrix die vrijdag liet weten dat zij geen bezoek zou brengen aan de eeuwfeestvierende Shell. Dit bezoek had men vrijdag verwacht bij de herdenking van het eeuwfeest. Shell levert nog steeds olie aan Zuidafrika en schendt daarmee het door de Verenigde Naties uitgeroepen embargo tegen Zuidafrika.

Lubbers noemde het bijzonder dat Mandela zich positief uitlaat tegenover tegenstander en medespeler De Klerk. Hij zei blij te zijn met de ontwikkelingen in Zuidafrika, die het bezoek van Mandela mogelijk hebben gemaakt."Wij zullen er verder wat voor ons mogelijk is doen om het proces in Zuidafrika te c dersteunen", aldus Lubbers.

PIKA

De ALM en de hangar

HET VERHAAL van een Amigoe- en (uiteraard) PIKA-lezeres, die gisteren met de Antilliaanse Luchtvaart Maatschappij, ALM, een reis maakte naar Aruba met een Super DC-9; een vlucht, die zo'n minuut of vijftien duurt als het toestel eenmaal in de lucht hangt:

De vertrektijd was bepaald op 08.40 uur. Om 07.35 stond de passagier in de rij om in te checken. Om 08.05 uur was de passagier al aan de beurt en vroeg aan de ALM-baliemedewerker: Waarom duurt het zolang?' Antwoord van de ALM-functionaris: 'Indien u hier had gezeten, had het even lang geduurd'.

Om 08.15 uur na een *'Ding Dong'* de mededeling: de nieuwe vertrektijd is bepaald op 09.40 uur. Er wordt aan elke passagier een bonnetje uitgedeeld. Tegen inruil daarvan ontvangt elke passagier een plastic beker met daarin wat Coca Cola of Sprite.

Om 09.45 uur wederom een *'Ding Dong'* (let wel: het is inmiddels al vijf minuten ná de laatst aangekondigde vertrektijd van 09.40 uur!) en een nieuw bericht: de vertrektijd is bepaald op 10.15 uur.

Om 10.20 uur (let wel: vijf minuten ná de laatst aangekondigde vertrektijd van 10.15 uur!) de derde *'Ding Dong'*. Een verzoek: Of de passagiers voor de ALM-vlucht naar Aruba (met als eindbestemming Miami, maar daarover later meer; red.) zich willen melden bij de uitgang. De passagiers stellen zich op in een rij, mét hun handbagage, in de veronderstelling levend dat ze nu écht zullen vertrekken.

Onze lezer-passagier bereikt de ALM-functionaris, toont de instapkaart, maar dat is niet nodig! De passagier ontvangt een bonnetje, tegen inlevering waarvan wederom een plastic bekertje met inhoud in ontvangst kan worden genomen. De passagier: 'Ik wil niets drinken. Ik wil vliegen!' De ALM-functionaris: 'Dat kan niet, want het toestel staat in de hangar'. De passagier: 'Waarom wordt er niets omgeroepen? Hoe laat vertrekt het vliegtuig?' De ALM-er: 'Dat weet ik niet'.

Om 11.25 uur: *'Ding Dong'*. Oproep voor de ALM-vlucht naar Aruba met als eindbestemming Miami.

Om 11.35 uur stijgt het toestel op.

De passagiers die in Miami een 'connecting flight' hebben gepland, kunnen die wel vergeten.

De passagiers, die - bijvoorbeeld - op Aruba om elf uur een bespreking hebben, kunnen die wel vergeten.

Een salesman uit West-Duitsland, die vaak in het Caribisch gebied reist, zei tegen onze lezer-passagier: 'Als ik met úw (*'Di nos e ta!'*) maatschappij vlieg, maak ik nooit een afspraak voor dezelfde dag'.

Onze totale vuilnishoop

WE KUNNEN natuurlijk met z'n allen ontzettend boos zijn op de reinigingsdienst Selikor, maar heeft u zich weleens voorgesteld dat ú de directeur bent van dat bedrijf? Even doen, en dan wordt u er ook mee geconfronteerd dat een week later er weer evenveel rotzooi ligt op de plek of langs de straat die u heeft schoongemaakt. Op een geven moment denkt u dan ook: *'Het maakt allemaal geen donder uit!'*.

Sterker nog: het lijkt er op, dat er steeds meer rommel zomaar pardoes zonder enige scrupules wordt weggegooid. En toch: *'Mi ta stima mi isla!'*.

Als directeur zou u dan ook denken: *'Wat kan er tegen gedaan worden?'*

Enkele voorbeeld-antwoorden:

* Een hoog statiegeldbedrag op flessen; ook die plastic flessen die het predicaat *'wegwerp'* voeren.

* Een verbod op het gebruik van plastic bekers; plastic wordt niet afgebroken (Denk aan onze geiten, die graag een kartonnen bekertje lusten!).

* De instelling van een milieu-politie, die keihard optreedt (boetes).

* Pas deelnemen (door ministers en gedeputeerden en andere deskundigen) aan internationale conferenties, congressen, seminars en andere bijeenkomsten, indien wij hier de gigantische troep hebben opgeruimd (het geld, dat niet meer wordt uitgegeven aan deze peperdure reizen naar de verste uithoeken van de wereld, kan worden gebruikt voor de bestrijding van de totale vuilnishoop, waarin wij - *en onze kinderen* - dreigen om te komen).

Zegsman De Windt van Hato-stuurgroep

'Natuurlijk begrijpen wij ongeduld over de duur van Aerovistaproject'

WILLEMSTAD — Ivan de Windt, lid van de stuurgroep die het project Aerovista weer op de rails moet helpen, kan zich verplaatsen in het ongenoegen over het gemis aan deugdelijke restauratie-faciliteiten op de luchthaven Hato. Uit berichtgeving in de media, uit brieven van de KLM en de ALM en uit reacties van het publiek is dat ongenoegen meerdere malen gebleken. "Natuurlijk begrijp ik dat, ik behoor toch ook tot dat publiek."

De ernstige vertraging die het project heeft opgelopen behoort echter nu tot het verleden. De stuurgroep bestaande uit bedrijfsadviseur De Windt, een architect en een vertegenwoordiger van het luchthavenbedrijf Curinta hebben ervoor gezorgd dat de communicatiestoornissen en fricties tussen Aerovista en Curinta rondom het verbouwingsproject achter de rug zijn. De zegsman van de drie 'probleemoplossers' geeft aan dat er nu gewerkt gaat worden met tijdschema's. Bij overschrijding van de tijdslimiet wordt er gewerkt met boetes, een sanctie die in het bedrijfsleven vaker toegepast wordt.

De Windt gaat niet in op de uitnodiging aan te geven in hoeverre de aanvankelijke begroting voor het miljoenenproject aangepast dient te worden. De vraag 'wie gaat dat betalen' is immers niet geheel op zijn plaats. Het aanvankelijke concept (de eerste plannen voor een nieuwe restauratie en vertrekhal stammen uit 1984) is op diverse punten gewijzigd en daar past een andere kostencalculatie bij, die plaats moet vinden in overleg met het Bestuurscollege.

Zoals ook Aerovista-beheerder Galmeyer vorige week aangaf, is de kwaliteitseis voor wat betreft de inrichting van het restaurant en de nieuwe VIP-room tussentijds verhoogd. Afgesproken is dat Galmeyer zelf verantwoordelijk is voor extra kosten in de inrichting.

Over de vorige week aan het licht gekomen extra kosten voor Curinta als gevolg van een meer uitgebreide verbouwing is de stuurgroepzegsman evenmin spraakzaam. De plannen om het reeds lange tijd gesloten 'uitwuif-terras' te slopen moet los gezien worden van het Aerovistaproject, omdat het bouwtechnisch afgekeurde terras een Curinta-aangelegenheid is, die overigens wel meteen in de algehele verbouwing wordt betrokken.

Wel is het zo dat het Aerovista-restaurant grenst aan het terras en dat op dit grensgebied enige tijd onduidelijkheden bestonden, zoveel wordt duidelijk uit de summiere voorlopige toelichting van De Windt die samen met de twee andere teamleden door het BC aangewezen zijn als bemiddelingsgroep.

De KLM heeft in een brief aan de betrokkenen 'gemord' over het gemis aan opvangcapaciteit voor reizigers. Bij de twee snacks is geen zitgelegenheid. En aan wachtenden is nooit een alternatief geboden voor het gesloten restaurant op de eerste verdieping. De ALM onderschreef de brief van de collega-luchtvaartmaatschappij.

Met het oog op de upgradingsplannen van Curinta heeft de president-directeur van de KLM Jan de Soet onlangs een kanttekening gemaakt bij de faciliteiten die de luchthaven biedt. Dat gebeurde tijdens de bijeenkomst ter gelegenheid van de ondertekening van het **samenwerkingsakkoord ALM-KLM. Hij bezigde daarbij woorden van de volgende strekking: "De KLM stelt geen eisen, het zijn de internationale reizigers die eisen stellen."**

■ *WILLEMSTAD — Op zijn vroegst begin volgend jaar en waarschijnlijk uiteindelijk midden 1991 zal Aerovista-nieuwe-stijl geopend worden. Het project had al afgerond kunnen zijn ware het niet dat "communicatiestoornissen" het plan dreigden te laten ontsporen.*

Stichting landhuis Kenepa opgericht

WILLEMSTAD — Afgelopen donderdag heeft notaris Mike Alexander de oprichtingsacte gepasseerd voor de oprichting van de stichting Landhuis Kenepa. Deze stichting zal als doel hebben het toerisme te bevorderen: het landhuis zal daarbij letterlijk en figuurlijk een centrale rol moeten spelen.

Alle activiteiten van de nieuwe stichting zullen zich afspelen in en rondom het landhuis, dat enige jaren geleden helemaal opgeknapt werd. Nadien gebeurde er daar maar bitter weinig en hier en daar waren de tekenen van verval weer duidelijk zichtbaar.

Nu zal daar met een "eigen" stichting voor het landhuis verandering in komen. Intussen zijn ook de namen van de bestuursleden bekend gemaakt. Voorzitter is Lionel van der Veen, sekretaris is Moises Augusta, terwijl Karel Römer penningmeester is. Crisma Fransisco is vice-voorzitter; commissarissen van de stichting landhuis Kenepa zijn Dudley Lucia, Orlando Cuales en Ernesto Vos.

De stichting zal zich overigens niet alleen richten op toeristische en recreatieve activiteiten maar een mentaliteitsombuiging trachten te bewerkstelligen met betreking tot het behoud en de bescherming van het cultureel patrimonium van Curaçao.

Deelname Antillianen archiefsymposium

WILLEMSTAD — Van 30 april-3 mei 1990 werd er door de International Council on Archives een symposium gehouden in het auditorium van de National Archives of Canada te Ottawa, betreffende het beheer, de acquisitie, de conservering en het toegankelijk maken van documenten die bewegen en spreken in de archiefwereld, zoals bijvoorbeeld video-cassette, compact disc en platen. Van 3-5 mei 1990 vond een ander symposium plaats, in de Canadian Museum of Civilization te Hull, Canada, die de technische aspecten over het beheer van audiovisueel materiaal toelichtte.

Deze twee symposia werden bezocht door Fermina Petrona en de Hendrik Pieters Kwiers, respectievelijk archiviste en hoofd van de foto- en microfilmafdeling van het Centraal Historisch Archief. Gedurende deze twee symposia kon men de ervaringen en problemen van andere collega's beluisteren en later werd er tezamen hierover gediscussieerd.

Ook werd er gesproken over ervaringen in tropische landen, zoals hier in de Nederlandse Antillen, voor wat betreft de conservering van audiovisueel materiaal. Gedurende die dagen maakte men kennis met experts over de gehele wereld die ons in de toekomst waardevolle raadgevingen kunnen verstrekken opdat het Centraal Historisch Archief het audiovisueel materiaal op een professionele wijze zal kunnen beheren.

IN DE VERENIGDE Staten is in 1989 voor 64,6 miljard dollar direct door buitenlandse ondernemingen geïnvesteerd. Dat is elf procent minder dan vorig jaar toen er aan directe investeringen vanuit het buitenland een bedrag van 72,7 miljard dollar werd opgetekend. Bedrijven uit Groot-Brittannie lopen met hun investeringen van in totaal 22 miljard dollar voorop. Japan komt op de tweede plaats met een investeringsbedrag van 14,9 miljard dollar.

Renovatie te Pietermaai

■ *WILLEMSTAD — Te Pietermaai bij de in vervalling rakende voormalige Openbare Bibliotheek staan deze fraai gerenoveerde woningen. Het bedrijf Renovema N.V. heeft meerdere panden, die dreigden totaal ineen te storten, opgekocht voor renovatie en verhuur. Het pand links op de foto heeft als huur-kandidaat Radio Veronica of althans een groepering die voor de televisie-omroep Veronica enkele produkties zou willen gaan verzorgen.*

DE INDONESISCHE economie heeft volgens een onderzoek van het Internationale Monetaire Fonds in het op 31 maart afgelopen boekjaar goed gedraaid. De economische groei bedroeg zeven procent tegen vijf procent het jaar ervoor. De buitenlandse schuld nam af van 53 miljard dollar tot 51 miljard.

AGENDA CURAÇAO

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN
Patiënten van de artsen van Bandabao (3e district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere medische districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

* * * * * * *

VERENIGING VAN TANDARTSEN
voor de dienstdoende arts gedurende het weekeinde en op feestdagen gelieve tel.: 82222 op te bellen.

* * * * * * *

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS
voor wijkverpleging 'Prinses Margriet': consultatiebureaus te Sta Maria: tel.: 82344, 82412 en 82947; Montagne Abao: tel.: 673711 en Kaya Fensu (Koraal Specht): tel.: 618577; hoofdkantoor te Sta Maria 17, kantooruren van 07.00-12.30/13.00-17.00 uur. Na 17.00 uur bereikbaar: zuster Joe, tel.: 87550.

NEUTRALE WIJKVERPLEGING
kantoor Gosieweg 15, tel.: 44231/44232; geopend van 07.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Caupain, tel.: 88614, pageboy 027-053 b.g.g. 43838.
kantoor Bandabao, Groot Sta Martha 141, tel.: 642555; geopend van 14.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Caupain, tel.: 88614.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43, tel.: 43838/44510; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere woensdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABAO
(Fontein 35, tel.: 648077): open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: zuster Martina, tel.: 642685 b.g.g. 601760.

* * * * * * *

GENEESK. DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
16 juni 1990 vanaf 08.00 uur tot 18 juni 1990 om 07.00 uur:
Dokter Winklaar, Sentro Mediko Sta Rosa, tel.:671101; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 371418 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgene artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Winklaar, Braakman, Doran en Guerrero-Bakmeyer)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
15 juni 1990 vanaf 17.00 uur tot 15 juni 1990 om 07.00 uur:
Dokter Roose, Sentro Mediko Kas Chikitu, tel.:623550; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 83233 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Goilo-Henry, Roose, Braakman-Bonder, Gerstenbluth, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
15 juni 1990 vanaf 17.00 uur tot 18 juni 1990 om 07.00 uur.
Dokter Sommer, Sentro Mediko Barber, tel.:641605; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 648930 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucacius, Spong en Tweed).

■ Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt.
Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!

* * * * * * * *

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.

zondagmorgen 09.30 uur pre...
(Emmy Berthold kleuter...
sant)
zondagavond 18.00 uur P...
dienst.

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST

zaterdag
Otrobanda
Sta Maria, Winston Churchillweg ...
80800.
Punda
del Pueblo, Sha Caprileskade ...
612444/612555.
zondag
Otrobanda
de Goede Hoop, Jan Noorduynweg ...
82857.
Punda
Popular, hoek Madurostraat ...
straat, tel.: 612269/612376.

* * * * * * *

DIVERSEN

VERLOF BEGRAFENIS

16 juni: E.F. Cannister, ...
Oost 25.
17 juni: R.A. de Windt, Uteweg ...

* * * * * * *

HEEFT U hulp nodig bel 127.

* * * * * * *

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken ... dag, dinsdag, donderdag en ... 11.30 uur; woensdag om 10.15 ... aangetekende stukken één uur ... ren.
Suriname: voor gewone stukken ... en vrijdag om 17.30 uur en ... 10.45 en 17.00 uur.

* * * * * * *

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA, ... openingstijden van maandag ... van 08.00-17.00 uur; op zon- en ... gen alsmede op werkdagen na ... voor spoedgevallen tel.: 85917.

* * * * * * *

DIERENASIEL
kantooruren maandag t/m vrijdag ... 12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag ... 13.00/16.00-18.00 uur; zondag ...

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve ... 614000 (Veterinaire Dienst) voor ... doende arts.

CONCERT
20.30 uur met Cumisco t.g.v. ... bestaan - Landhuis Brievengat.

NEW SONG
20.30 uur musical 'Loke bo se... kosechá' - Centro Pro Arte, Sch... weg z/n.

* * * * * * *

ZONDAG

CYBECO
13.00-19.00 uur verkiezing Mi... 1990 - pool Holiday Beach Hotel ...

PLATAFORMA OTROBANDA
17.00 uur verzameling bij de klok ... Brion voor de sunset kaminata.

* * * * * * *

MAANDAG

S-GALERIE ALBERT SCHWEITZER SCHOOL
t/m 22 juni gelegenheid tot bezichtiging ... expositie van tekeningen gemaakt ... leerlingen van Schweitzer-MAVO en ... - Saliña.

TOERISTENSCHIP
09.00-18.00 uur 'Carla Costa' (SJU)

* * * * * * *

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van ... bergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis ... en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 ... zond.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: ... en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): ... 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): ... 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17... (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw ... Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09... en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van ... Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 ... zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes): ... 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: ... uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur.
KORAAL SPECHT (Goede Herder): ... 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: ... 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11... (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 ... zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: ... 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07... 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: ... 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): ... zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10... (chrismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: ... 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA CORA: ZON.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; ... zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 19.00 uur; zon.: ... 06.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: ... 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

Operaconcerten in Brievengat

WILLEMSTAD — Dinsdag 26 en vrijdag 29 juni zullen om half negen 's avonds een tweetal operaconcerten worden gehouden in de kerk van Brievengat. De concerten zullen verzorgd worden door een operagroep uit Nederland, bestaande uit jonge operatalenten alsook de bekende bas bariton Liewe Visser.

De groep die onder leiding staat van prof. dr Peter Boorsma en Jean Copland, zullen aria's, duetten en trio's brengen uit onder andere de navolgende opera's: Le Nozze di Figaro, Cosi Fan Tutte, Carmen, Porgy en Bess en De Parelvissers.

Kaarten voor beide voorstelling à tien gulden per stuk zijn verkrijgbaar bij Mensing's Caminada, Boekhandel Salas en Bloempot's Book Toy and Giftshop.

Kamara Sindikal-voorzitter Errol Cova:

Curaçao is "angst eiland" geworden

WILLEMSTAD — Curaçao is zo langzamerhand een eiland geworden waar angst hoogtij viert: angst voor represailles en tegenmaatregelen. Een hele kwalijke en gevaarlijke ontwikkeling omdat een angst het begin is van iedere dictatuur; onze huidige democratie is daarom alleen te redden als deze tendens zo spoedig mogelijk de kop wordt ingedrukt.

Zo bracht gisteravond vakbondsleider Errol Cova naar voren bij de opening van het derde statutaire congres van de vakcentrale Kamara Sindikal. Bij deze centrale zijn zeven vakbonden aangesloten. Zij vertegenwoordigen tussen de 15.000 en 20.000 werknemers in verschillende sectoren, waaronder onderwijs, luchtvaart en industrie.

Cova, die tijdens het congres hoogstwaarschijnlijk weer als voorzitter wordt gekozen meldde ook, dat níet normverval op Curaçao aangepakt moet worden. Een veel ernstiger ontwikkeling is het chronische gebrek aan principes die zo gewoon is geworden in de samenleving.

Verschillende hoge gasten, waaronder gouverneur Jaime Saleh, woonden gisteravond de opening van het congres bij, waarvan het thema is 'Vakbondsmacht: garantie voor de economische ontwikkeling.'

Het congres zal vandaag en morgen gehouden worden. Daarbij zullen de gisteravond geïnstalleerde gedelegeerden een blik terugwerpen op de afgelopen drie jaren en een beleid voor de komende tijd vaststellen. Ook wordt een nieuw bestuur geïnstalleerd. Kamara Sindikal bestuurslid/ ceremoniemeester, Daphne Kibbelaar, liet gisteravond al weten dat wat hem betreft Cova als voorzitter terugkeert. 'Bedankt voor het stemadvies,' luidde de reactie van Cova, die in het dagelijks leven voorzitter van de onderwijsvakbond Sitek is.

Cova richtte een speciaal woordje tot de gouverneur: 'Ik ben blij dat u hier bent, ondanks het feit dat we níet op u hoeven te stemmen.' Hij wilde daarmee zeggen dat ministers (politici) hun gezicht bij dergelijke bijeenkomsten wel vaker laten zien, maar dat de gouverneur tot nu toe minder geneigd was naar het vakbondscentrum te komen. Bij de opening, gisteravond, was naast minister Eithel Pietersz van Arbeid en Sociale zaken ook de andere nieuweling Jopi Giskus aanwezig.

Vakbondsleider Cova wees in zijn rede op de belangrijke rol die vakbonden gepeeld hebben bij de tot standkoming van veranderingen in Zuidamerika en Oosteuropa, in kapitalistische en socialistische landen. Hij wees daarbij op het pluralistische karakter van vakbonden en het feit dat ze 'ideologische barrières doorbreken'. Uiteindelijk zullen de mensen moeten beslissen welke richting men uitwil. 'Geen enkele gemeenschap kan en zal veranderen als de mens dat niet wil.'

Op Curaçao, constateerde de vakbondsleider, hebben vakbonden harde klappen moeten incasseren, mede omdat vele burgers zich überhaupt niet meer willen verenigen in een organisatie. 'Mensen willen zich niet bij organisaties aanluiten, omdat dat discpline vereist, regels waaraan ze zich moeten houden.'

Principes of beter gezegd het gebrek aan: volgens Cova één van de grootste problemen op Curaçao. 'Niet normverval is ons grootste probleem, maar een schrijnend tekort aan principes wanneer het gaat om essentiële zaken, zoals je aan je woord houden, hard werken en je werk afmaken. De simpele maar belangrijke dingen die we van onze ouders meekregen, kunnen we blijkbaar niet overdragen.'

De vakbondsleider signaleerde tot slot dat Curaçao zich op een dictatuur moet voorbereiden als niet snel verandering komt in het 'angst-syndroom' dat nu hoogtij viert. 'Mensen zijn bang hun mening te geven, te praten over hun politieke kleur of hun ideeën. Zelfs onder schoolkinderen doet dit fenomeen zich voor. Men vreest represaille-maatregelen. Het is hoogtijd deze situatie onder de loupe te nemen en aan te pakken; gebeurt dat niet dan zal Curaçao kunnen veranderen van een democratisch in een dictatuur eiland. 'Vrees en angst, het begin van het einde van de democratie, het beste wapens voor de dictator in spé.'

■ *WILLEMSTAD — Gespannen gezichten van de bulkandidaten tijdens de uitreiking gisteravond bij de UNA.*

Bij buluitreiking UNA:

Interactie vraag en aanbod benadrukt door Chucho Smits

WILLEMSTAD — 'Met hetgeen jullie bereikt hebben, kunnen jullie bijdragen die vicieuze cirkel - van vraag aangepast aan aanbod - te realiseren.' Met deze woorden onderstreepte de minister van Onderwijs Chucho Smits gisteravond de taak die de afgestudeerden hebben ten aanzien van de gemeenschap. Hij benadrukte tijdens de buluitreiking gisteravond aan de Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA) de verantwoordelijkheid die de afgestudeerden hebben ten aanzien van de gemeenschap.

Zevenendertig studenten ontvingen gisteravond de zo fel begeerde bul. Tien van hen verlieten de faculteit der technische wetenschappen terwijl de overige zevenentwintig de faculteit der sociale en economische wetenschappen verlieten. 'Allen in het bezit van een paspoort voor het realiseren van persoonlijke ambities maar óók voor het realiseren van de verwachtingen die de gemeenschap van jullie heeft', aldus de minister van Onderwijs, Chucho Smit.

De nog niet zo lang geleden van minister van Handel, Industrie en Werkgelegenheid (HIW) naar minister van Onderwijs overgeschakelde Chucho Smits, toonde aan hoe onmiskenbaar verweven beide posten zijn. 'Alle inspanning moet gericht worden op het om-, her-, en bijscholen van mensen die reeds werkzaam zijn binnen een bedrijf. Het karakteristieke aan de werklozen op Curaçao is dat ze laaggeschoold zijn. Door het verheffen van de kwaliteit binnen een bedrijf door om-, her-, en bijscholing schuiven de mensen met een lagere functie automatisch door naar een hogere functie. Dit heeft tot gevolg het vrijkomen van werkplaatsen op de lagere niveau's, een plaats die opgevuld kan worden door de laaggeschoolde werkloze, die vervolgens door om-, her-, en bijscholing weer hogerop kan komen. Op deze wijze creëren we een vicieuze cirkel waar de vraag aangepast wordt aan het aanbod', aldus een overtuigde minister van Onderwijs.

VERANTWOORDELIJKHEID

Chucho Smits zei de hoop te hebben over het nodige geld te kunnen beschikken om een en ander te kunnen realiseren. Tevens wees hij op de noodzaak van goede programma's, waarbij hij terugkwam op de verantwoordelijkheid die de afgestudeerden hebben aan de gemeenschap. 'In een land waar nog veel moet worden opgeleid, moet u zich niet onttrekken aan uw verantwoordelijkheid. Door èn het geld te hebben gehad èn in de gelegenheid te zijn gesteld om te kùnnen studeren, bevindt u zich nu op een positie waardoor u een managagement gevoelige stempel kunt achterlaten. U kunt zorgen dat deze vicieuze cirkel, die de ontwikkeling van Curaçao en de Antillen ten goede komt, gesloten wordt.'

Met deze toespraak en enkele afsluitende woorden van succes voor de bulgegadigden heeft de nieuwe minister van Onderwijs twee duidelijke standpunten naar voren gebracht. Enerzijds hamerde hij op de verantwoordelijkheid die mensen hebben ten aanzien van de gemeenschap. Anderzijds zijn onderwijs/economische visie om de ontwikkeling van Curaçao te vergroten.

ONWRIKBAAR

Ir. M.R.Evertsz, directeur van de N.V. Dok Maatschappij, hield een geheel andere toespraak. In beknopte bewoording schetste hij de ontwikkeling van de Curaçaose Dok Maatschappij (C.D.M.) van typisch buitenlands bedrijf naar overheidsonderneming. Naast wat feitelijke informatie over de verwerkingscapaciteiten, het niet tijdig signaleren van de marktverandering (de verkopersmarkt werd een kopersmarkt) en de liquiditeits uitholling, bracht de directeur met name de onwrikbare positie van de C.D.M. naar voren. Hij wees op het wederzijds belang dat bestaat om het bedrijf draaiende te houden.

De subsidiering van de Dok-maatschappij heeft de overheid per saldo niks gekost, luidt de mening van de Dok-directeur. De overheidsinkomsten uit belasting als gevolg van de activiteiten van de C.D.M. liggen volgens Evertsz hoger 104 miljoen subsidie gulden die de overheid verleende. Bovendien zouden naar schatting 2600 arbeidsplaatsen in de directe en indirecte sfeer verloren zijn gegaan die aldus geen bron van inkomen zouden hebben. Dit zou ongetwijfeld tot aanzienlijke financiële lasten voor de overheid hebben geleid in de sfeer van sociale uitkering, aldus Evertsz. Bovendien heeft de subsidie van de overheid geleid tot het behoud van deviezen, waarvoor volgens Evertsz tot nog toe geen alternatief voor te vinden is.

De periode na de overname door de overheid verdeelt de C.D.M.-directeur in twee fasen: de overlevingsfase en de uitbouwfase. De eerste fase is voorbij en de uitbouwfase waarin het bedrijf zich nu vindt, kenmerkt zich door de centrale rol die de scheepsreparatie speelt. Alle andere activiteiten zullen complementerend of ondersteunend zijn aan het scheepsreparatie gebeuren, waarbij slechts bedrijfseconomische criteria van doorslaggevende factor zijn, aldus Evertsz.

De directeur is van mening dat de Dok op personeelsorganisatorisch vlak een concept introduceert dat voor Curaçao nieuw is. 'Wij menen dat onze kosten zo laag mogelijk moeten worden gehouden, waarbij de personeelskosten van doorslaggevende betekenis zijn in verband met de arbeidsintensiviteit die scheepsreparatie met zich meebrengt', meldde Evertsz. Via een beloningssysteem wil hij het personeel voldoende prikkelen om optimale produktiviteit te behalen. Gaande weg is het bedrijf volgens de Dokman gedeeltelijk variabele beloning aan het invoeren die afhankelijk is van de prestatie van de werknemers en van het financieel resultaat van het bedrijf. De directeur repte bij de uitleg van dit concept geen woord over de bezorgdheid die onder de vakbond CADMU bestaat over het gebruik van onderaannemers door de C.D.M.

PDVSA-delegatie bij premier

■*WILLEMSTAD — Een delegatie van de Venezolaanse staats-oliemaatschappij PDVSA heeft afgelopen donderdag een bezoek afgelegd bij premier Maria Liberia_Peters. De delegatie bestond uit president-directeur dr Andres Soza Pietri, vice- directeur Frank Alcock en directeur Arnold Volkenborn. Tijdens het bezoek werd afscheid genomen van Isla- directeur Humberto Vidal en werd kennis gemaakt met diens opvolger Edmundo Cardenas. Op de foto (vlnr): Frank Alcock, Andres Pietri, premier Maria Liberia, Arnold Volkenborn, Edmundo Cardenas en Umberto Vidal.*

Jubileumconcert Scholierenorkest

WILLEMSTAD — CUMISCO, het Curaçaos Middelbare Scholieren Orkest, viert dit jaar haar eerste lustrum. Cumisco werd vijf jaar geleden opgericht door R. Williams. De leden van dit scholierenorkest worden geworven uit leerlingen van alle scholen van voortgezet onderwijs. het orkest telt op dit ogenblik een bezetting van 33 jeugdige muzikanten die iedere vrijdagavond onder leiding van hun dirigent oefenen.

In de afgelopen vijf jaren heeft Cumisco bewezen dat het bestaansrecht heeft. Een groot aantal optredens, zowel op Curaçao als daarbuiten, vormde telkens weer de bekroning op het werk van deze jeugdige leden.

Een probleem waar Cumisco, evenals ieder ander jeugdorkest mee kampt, is het verloop onder de leden. Ieder jaar moet van een deel van de orkestleden afscheid genomen worden in verband met studie of andere redenen. Ondanks dat probeert Cumisco het juiste niveau te handhaven. Dat dat niet altijd lukt, zal niemand het orkest euvel duiden. Het gaat uiteindelijk om muziekbeoefening door en voor de jeugd.

In verband met haar lustrumviering biedt Cumisco het publiek op Curaçao een jubileumconcert aan. Dit concert zal vanavond om half negen plaatsvinden te Landhuis Brievengat. De toegang is gratis.

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:

Overwegend half bewolkt, tijdelijk zwaar bewolkt met kans op een plaatselijk bui. Vrij krachtige oostelijke wind (tussen vijftien en 24 knopen).

WEEROVERZICHT:

Alhoewel de storing in de hogere luchtlagen verder afzwakt, zal het bijbehorend wolkengebied het weer op de Benedenwindse eilanden nog blijven beïnvloedenb. Hierdoor zal ook in de komende 24 uur vrij veel bewolking voorkomen. Hieruit kan voornamelijk in de nacht- en ochtenduren enige neerslag vallen.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T. — Afgelopen 24 uur

Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	zwaar bewolkt	33	27	0.0
Bonaire	zwaar bewolkt	-.-	-.-	0.0
Curaçao	zwaar bewolkt	32	27	0.0
St Eustatius	zwaar bewolkt	29	25	0.0
St Maarten	zwaar bewolkt	30	27	2.7

WILLEMSTAD — Op 23 juni organiseert het Instituto pa investigashon i Estudio Sosial (INES) een symposium met als thema de vraag: 'Moeder, de centrale persoon binnen de familie?'. De verschillende sociale facetten van de moederrol worden tijdens deze bijeenkomst onder de loep genomen. De getrouwde moeder, de alleenstaande moeder, de weduwe moeder, de geestelijke moeder, de gescheiden moeder, het is slechts een kleine greep uit de verschillende mogelijkheden met de even veschillende taken en gevolgen.

Het doel van het symposium is door participatie van de aanwezigen te kunnen vaststellen of de moeder al dan niet de centrale persoon binnen de familie vormt en zo ja, wat is daarvoor de reden?

De bijeenkomst wordt gehouden in de Universiteit van de Nederlandse Antillen, begint om negen uur 's morgens en duurt tot in de middag. Inschrijving en betaling van tien gulden moet van tevoren geschieden. Nadere informatie kan verkregen worden bij directielid C.J.Hart-Pieternella op telefoonnummer 89176.

Brazilië wint: 1-0

ROME — Het Braziliaanse elftal heeft vanochtend een 1-0 overwinning behaald op het elftal van het Middenamerikaanse land Costa Rica en heeft zich daardoor geklassificeerd voor de tweede ronde bij het WK voetbal in Italië.

Burger King breidt uit en renoveert ook

ORANJESTAD — Restaurant Burger King-Aruba ondergaat een renovatie en uitbreiding waarmee een uitgave van 250 duizend florin is gemoeid. Over vier weken, wanneer de werkzaamheden klaar zijn, volgt een 'grand opening' met vele prijzen en verrassingen.

Conform de reglementen van Burger King Corporation (Miami, Florida) moeten al haar 'franchises' periodiek een 'facelift'-beurt krijgen. Burger King-Aruba, een filiaal van Harms Brothers Ltd, besloot deze facelift/renovatie te combineren met een uitbreiding om straks meer ruimte en nog betere service te kunnen bieden.

De voorzijde van het gebouw wordt helemaal van glas en krijgt een 'greenhouse'-effect. De keuken wordt voorzien van een nieuwe computer terminal-systeem, terwijl het drive thru intercom-systeem vervangen wordt door een moderner systeem.

Rechter in overwegingen The Chronicle-zaak:

Citco wil ten koste van alles en iedereen zin doordrijven

WILLEMSTAD/PHILIPSBURG — Bij het gerecht is de indruk achtergelaten van een groot aandeelhouder die zijn zin ten koste van alles en iedereen wenst door te drijven, zo overwoog mr T. Kolfschoten in zijn vonnis van 8 juni, waarbij hij alle vorderingen van hoofdredacteur Roger Snow van The Chronicle volledig toewees.

Snow had als hoofdredacteur/directeur van de Windward Publishing Company, die de krant uitgeeft, vorige week de enige aandeelhouder, de Windward Publishing and printing holding company, de Citco groep, die op zijn beurt de meeste aandelen in de holding heeft, gedagvaard. Dat gold ook voor de beide directeuren Soons en Dosse, de commissarissen mr J. Verzijl, Carty en W. Richardson, alsook de koper van de krant Maurice Keizer.

Snow verzocht de rechter deze gedaagden te verbieden door te gaan met de verkoop van de krant, het dagelijks verschijnen van de krant te verhinderen en zelf aanwezig te zijn op het bedrijf van The Chronicle en de gedaagden bovendien te dulden dat de hoofdredacteur zijn werk weer kan verrichten.

ONRECHTMATIG

De rechter oordeelde verder dat de aandeelhoudersvergadering van 25 januari jl niet op de wijze zoals voorgeschreven in de statuten had plaats gevonden en dat de besluiten op die vergadering tot benoeming van twee mededirecteuren en van commissarissen en tot een statutenwijziging - waarbij de zeggenschap van de directeur geheel illusoir is geworden - in strijd zijn met de maatschappelijke zorgvuldigheid en onrechtmatig zijn jegens Snow.

In een later vonnis van 15 juni jl stelde rechter Kolfschoten dat het verzoek van Snow tot doorhaling in het handelsregister van de inschrijving van de nieuw benoemde directeuren en commissarissen in principe toegewezen konden worden. De rechter hield een definitieve beslissing aan in afwachting van nadere gegevens of een uittreksel uit het handelsregister. Voor de motivering van deze uitspraak verwees de rechter naar de hierboven geciteerde overwegingen in de andere procedure.

De behandelingen van de kort gedingen, waarij Snow de rechter verzocht de inschrijving in het handelsregister van de directeuren Soons en Dosse en de commissarissen door te halen en eerdergenoemde gedaagden te verbieden door te gaan met de verkoop van de krant en de schorsing van Snow op te heffen, vond op 7 juni plaats.

Gezien het spoedeisend karakter gaf de rechter op 8 juni een beslissing over de gevraagde voorziening met uitzondering van de kwestie van de inschrijving in het handelsregister. De motivering van deze beslissing en de uitspraak over de inschrijving kwam medio deze week.

Zowel Snow als de wederpartij lieten zich deze procedures door hun advocaten op St Maarten mr Blijdenstein respectievelijk mr F. Roozen eveneens bijstaan door raadslieden uit New York te weten mr M. Sanders respectievelijk mr P. Elion.

Mr Sanders had namens Snow uiteen gezet dat naar zijn mening de benoeming van twee mededirecteuren naast Snow en de statutenwijziging waarbij in het vervolg alleen een meerderheid van de directeuren beslissingen zou mogen nemen in feite bedoeld waren om de hoofdredacteur buiten spel te zetten. Omdat de aandeelhoudersvergadering van 25 januari waarop de besluiten tot benoeming van directeuren en commissarissen en tot statutenwijziging niet volgens de statuten bijeen geroepen was, waren de besluiten nietig, aldus de advocaat. Mr Sanders schetste de rechter de voorgeschiedenis van de verkoopperikelen rondom The Chronicle.

Op 22 januari dit jaar wordt Snow door de holding verzocht een vergadering te beleggen teneinde de liquidatie van de krant af te handelen en de afvloeiing van het personeel te regelen. Snow voor wie dit verzoek als donderslag bij heldere hemel kwam, gaf aan dit verzoek geen gehoor. Hij stapte naar de rechter om liquidatie te voorkomen. Met succes: in een vonnis van 1 februari verbood de rechter in kort geding de holding gedurende 109 weken tot liquidatie over te gaan en stelde de hoofdredacteur in de gelegenheid een koper te vinden. Dit kort geding diende op 26 januari. Nog een dag te voren, op 25 januari, benoemde de holding de directeuren en commissarissen, maar onder de Sint Maartense advocaat mr J. Verzijl, die tijdens het kort geding nog als raadsman voor de aandeelhouders optrad. Bovendien had mr Verzijl op 24 januari van de holding machtiging gekregen om een buitengewone aandeelhoudersvergadering te houden, zo nodig buiten de vergadering om twee nieuwe directeuren te benoemen en de besluiten om de Windward Publishing Company, die de krant uitgeeft, te liquideren. De rechter stak echter een stokje voor deze tegenactieplannen.

In de loop van de afgelopen maanden vonden zowel Snow als de holding een koper. Snow de Amerikaanse Fowler-groep en de aandeelhouders de Nederlander Maurice Keizer.

GEESTESKIND

Mr Sanders betoogde dat Snow in het belang van de krant niet akkoord kon gaan met de verkoop aan Keizer en dat Fowlers bod zeker niet minder was dan dat van Maurice Keizer. De laatste wil immers alleen de aktiva en niet het gehele personeel overnemen, terwijl er in Fowlers plannen wel plaats is voor directeur Snow en naaste manager mevrouw M. Hellmund. De krant is het geesteskind van Snow en Hellmund en zij zijn speciaal uit Curaçao aangetrokken om The Chronicle op te zetten.

VERNIETIGEND

Mr Kolfschoten betrok de gebeurtenissen in januari in zijn vonnis. Hij oordeelde vernietigend over de handelwijze van de aandeelhouders. De rechter vond dat het bijeenroepen van de aandeelhoudersvergadering niet op de door de statuten voorgeschreven wijze had plaatsgevonden. Er bestaat dus de gerede kans dat in een bodemprocedure van de op die vergadering genomen besluiten dat benoeming van directeuren en tot statutenwijziging de nietigheid kan worden ingeroepen, aldus het vonnis.

Bovendien zijn deze besluiten in strijd met de goede trouw, in strijd met de maatschappelijke zorgvuldigheid en onrechtmatig jegens Snow, zo stelde rechter Kolfschoten. De rechter noemde de benoeming van de twee mede-directeuren en de statuutwijziging onbetamelijk ten opzichte van directeur Snow en sprak van een groot aandeelhouder die zijn zin ten koste van alles en iedereen wenste door te drijven.

NIET BINDEND

Ook het besluit van de aandeelhouders van 5 juni om Snow te schorsen is nietig en in strijd met de goede trouw genomen, zo oordeelde de rechter. De rechter verwierp daarmee de stellingen van de advocaten van de wederpartij mr F. Roozen en mr P. Elion, dat de aandeelhoudersbesluiten wel deugdelijk waren genomen. Ook met mr Elions argument dat de aandeelhouders vrij zijn de krant te verkopen aan wie ze willen, was de rechter het niet eens. Het verkopen van de activa valt zonder enige twijfel onder de bestuursmacht van de directie, aldus rechter Kolfschoten en bovendien heeft de holding niet het recht bindende instructies op te leggen aan de vennootschap, dat wil zeggen aan Snow.

De rechter wees dan ook mr Elions tegenvorderingen af waarbij onder meer aan de rechter gevraagd werd Snow te verbieden om de verkoop van The Chronicle aan Keizer tegen te houden en om op het bedrijf van de krant te komen.

BESCHERMING

Tenslotte stelde rechter mr J.T.M. Kolfschoten in zijn overweging dat anders dan de wederpartij had gesteld, Snow als directeur van de Windward Publishing Company ontvankelijk was in zijn eisen, aangezien Snow zich juist tot de rechter had gewend om te worden beschermd tegen onrechtmatig handelen door de wederpartij tegen zijn positie als directeur.

Hoofd commissaris Fred Wiel:

Infrastructuur speelt opleiding agenten parten

WILLEMSTAD —De politie-opleidingsschool draait dit jaar weliswaar op volle toeren en zal niet minder dan 100 nieuwe agenten afleveren; dit gebeurt evenwel niet zonder het nodige bloed, zweet en tranen. Zo bracht hoofdcommissaris van politie, mr Fred Wiel, gisterochtend naar voren ter gelegenheid van de beëdiging van 22 agenten.

De hoogste politie-baas besteedde veel aandacht aan de gunstige gevolgen van de nieuwe wervingsmethodes bij de politie. Het resultaat was dat het aantal aanmeldingen toenam; het gevolg daarvan is weer dat er veel meer agenten afstuderen. Die zijn, met het zwaar onderbezette Korps Politie Nederlandse Antillen heel hard nodig. Beëindigen 100 agenten dit jaar de opleiding, volgend jaar komen daar een flink aantal bij.

Van de nieuwelingen zullen er 70 op Curaçao blijven, 20 worden op de Bovenwinden te werk gesteld, terwijl 8 op Bonaire zullen gaan werken. Van de 22 agenten die gisteren de eed aflegden, zullen 13 in Willemstad blijven wonen en werken, zeven plus een al enige tijd afgestuurde politie-functionaris zullen naar de Bovenwinden gaan; Bonaire krijgt twee man van deze groep.

Hoofdcommissaris Wiel zei dat deze cijfers tot hoop stemmen, zeker wanneer rekening gehouden wordt met het feit dat in 1987 enkel 32 leerlingen de politie-school doorlopen hebben.

Deze operatie ging niet over een leien dakje, vervolgde de hoofdcommissaris: er moest keihard gewerkt worden om de aanstaande kandidaten te werven en ze op te leiden. Meer mensen betekenden echter niet dat de selectie- criteria omlaag gingen: dat is niet gebeurd, aldus de commissaris.

Meer mensen betekende wèl ruimte-gebrek bij de school en het internaat; de instructeurs moesten evenzo keihard en veelal in hun vrije tijd werken; een van hen raakte zelfs bij een oefening met een traangasbom gewond: hij belandde in het ziekenhuis, waar hij vanuit het bed de lessen gaf. De show had to go on en er was voor hem geen vervanger, aldus Wiel.

Hij had het in zijn speech over het "team kampion van het KNPA wereldkampioenschap" en deed op de ouderen in het korps en de rest van de "politie- gemeenschap" de nieuwelingen vooral een kans te geven zich in dat "team" thuis te voelen en zich waar te maken. "Beschouw deze 22 mensen als jullie vrienden en collega's. Respecteer hen, beschouw hen als makker in de moeilijke strijd tegen onrecht en veroordeel hen niet zodra er een (negatief) artikel in de krant verschijnt," vervolgde de hoofdcommissaris gisteren tijdens de plechtigheid op het plein voor het politiebureau op post vijf, waar verschillende hoge autoriteiten aanwezig waren.

Hij wees de nieuwe agenten tot slot er op dat hen geen gemakkelijke taak te wachten staat. "Het is niet eenvoudig om politie-agent te worden. Nog moeilijker is het een goede politie-agent te worden èn te blijven. Een agent die de goedkeuring draagt van iedereen, zowel de nette mensen als criminelen, dát kan niet."

***

IN SPANJE zijn drie vroegere topfunctionarissen van de inmiddels failliete Amerikaanse effectenbank Drexel Burnham Lambert in staat van beschuldiging gesteld. De drie worden verdacht van het vervalsen van documenten teneinde een fors aantal aandelen te kunnen kopen van de vorig jaar geprivatiseerde oliemaatschappij Repsol. Op dit vergrijp staat een maximale gevangenisstraf van twaalf jaar en een boete van een miljoen peseta (Nf 18.200).

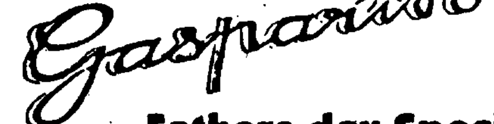

AGENDA ARUBA

[K]ANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/ [14.00-]17.30 uur; zaterdag gesloten.

[TELE]FOON: 24333. Voor spoedgevallen [na ka]ntoortijd: 21639, 22316 en 24508. [...] 127-743.

TELEFAX: 22368.

[GI]REK. nr 10.815.445 Banco di [...]

[...]E: 100

[...]CENTRALE: 115.

[ZOEK]ERTJES verschijnen op dinsdag en [...] en kunnen iedere dag tussen 08.00- [12.00 en] 14.00-17.00 uur worden opgegeven; [behalv]e op zaterdag. Alleen zoekertjes, die [op maa]ndag en donderdag vóór 10.00 uur [binnen] zijn, kunnen de dag daarop (dus [dinsd]ag en vrijdag) verschijnen.

[BIOS]COPEN
[...]PAL: 20.30 uur **Shirley Valentine** [...], 18 jr).
[DRIV]E-IN: 20.30+24.00 uur **Tremors** (thril-[ler, ...] jr).

* * * * * *

[APOTHE]CA'S (nachtdienst)
[...] brug: Oduber, tel.: 21780.
[...] brug: San Lucas, tel.: 45119.

* * * * * *

[WAC]HTREGELING DOKTOREN
18.00-07.00 uur):
[Oranj]estad, Madiki, Tanki Flip, Noord, [Tanki] Leendert, Paradera en Sta Cruz: [dokte]r G.R. van Trigt, Ecuadorstraat 2, tel.: [...]22991.
[Pos] Chiquito, Savaneta en San Nicolas: [dokte]r E. Boderie via Centro Medico San [Nicol]as, tel.: 48833.

* * * * * *

[CEN]TRO MEDICO CARABOBO (Enge-[lands]traat 7, tel.: 21777): de wacht heeft [...]G. Beke-Martínez, tel.: 24696.

* * * * * *

[NAR]COTICS ANONYMOUS HELPLINE: **[...]8989 (24 uur per dag).**

* * * * * *

[VOO]R BRANDGEVALLEN, ongelukken of [...] ander ongeluk gelieve Alarmcen-[trale] te bellen, **tel.: 115)**

* * * * * *

[...] (Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999): [voo]rlichtingen omtrent preventie alcohol/ [drug]misbruik

[TELE]ARUBA
[ZATE]RDAG: 17.00 WK-wedstrijd: Zweden vs Schotland; 19.00 Life most [...]ssing moments; 19.40 CNN [Inter]national news; 20.20 Over the [...]; 21.08 The Redd Foxx show: 'My Valentine'; 21.32 Estreno: 'The [...]'; 23.30 Sports tonight; 24.00 [...]

[ZOND]AG: 11.00 WK-voetbal: Ierland [vs Egy]pte; 13.00 Movie: 'Deaf Smith & [Johnn]y Ears'; 15.00 WK-wedstrijd: Bel-[gië v]s Uruguay; 17.00 WK-wedstrijd: [Zuid-K]orea vs Spanje; 18.45 Movie: [...]mon the sea turtle'; 19.30 Show-[...]; 20.30 Quo Vadis; 21.30 CNN [Inter]national news; 22.00 Ellis Island; [...] Special: 'Jazzpodium'; 23.30 Spor-[ts to]night; 24.00 Sluiting.

[MAA]NDAG: 15.00 WK-voetbalwedstrijd: [Roe]menië vs Roemenië; 17.00 WK-[wedst]rijd: Cameroun vs Sovjetunie.

* * * * * *

[DIVE]RSEN
[SPO]RT
[VOE]TBAL **(AVB):** 20.00 uur (eredivisie) [...]A vs Estrella - Lago Sportpark.

* * * * * *

[ZON]DAG
[DIVE]RSEN
[CINE]LIGA ARUBA: 20.30 uur vertoning ['L'h]ôtel de la plage' (Frankrijk 1977, [come]die; regie: Michel Lang) - Cas di [Cultu]ra.

[SPO]RT
[BASE]BALL **(AA-klasse):** 10.00 uur Marl-[...] vs Richmond; 14.00 uur Shell Barlock [vs Ar]uba Video Center - Lago Sportpark.

[ATLE]TIEK **(COA):** 18.00 uur start 5-km [Olym]pic Day Run in het Wilhelminastadion.
[ZEIL]EN **(IDEFRE):** 10.00 uur miniatuurbo[ot-w]edstrijd tegenover Wilhelminpark in [Oran]jestad.
[YMC]A-VOLLEYBALTEAM: 07.00 uur start [fietst]ocht bij YMCA-gebouw naar Grape-[field]; 09.30 uur start heuvelklim bij Grape-[field].

* * * * * *

[KER]KDIENSTEN
[...]ZL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
[...]OTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 uur.
[...]NUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
[...]RD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en [...] uur.

OORZAAK VAN VEEL ELLENDE

Politie ontevreden over besluit minister Justitie

Aangekondigde controle gokmachines afgeblazen

ORANJESTAD — Onder de politie-agenten heerst grote ontevredenheid over het feit dat gisteren, toen men bezig was met controle op en verwijderen van gokautomaten, van hogerhand de opdracht kwam hiermee te stoppen en naar de wacht terug te keren.

De vele problemen die deze automaten de politie bezorgen en de financiële moeilijkheden waarin zij gezinnen storten, gaan dus gewoon door, zo werd uit politiekringen vernomen.

De politievakbond, SPA, gaf een communiqué uit waarin gewezen wordt op de officiële bekendmaking die een paar maanden geleden in de publiciteitsmedia stond, dat ingaande 15 juni (gisteren) zou worden overgegaan tot acties tegen eigenaren en houders van gokmachines in de verschillende snackbars, refresquería's en andere publieke lokaliteiten. Deze bekendmaking werd gepubliceerd namens de commissaris van politie en zeker met toestemming van zijn superieuren, aldus SPA.

Gisteren begon de politieafdeling die hiermee is belast, op te treden bij lokaliteiten waar gokmachines nog aanwezig waren. De controle begon bij Rincon Criollo, waar de politiefunctionarissen drie machines verwijderden. Op een gegeven moment werden de politiefunctionarissen opgeroepen door de Centrale Post met de mededeling te stoppen met de controle op de gokmachines en naar de wacht terug te keren.

Op de wacht - aldus de SPA - kregen de politiefunctionarissen te horen dat de commissaris de controle heeft doen stoppen op last van de minister van Justitie. De commissaris zou deze opdracht van de minister reeds donderdagavond hebben gekregen, maar vanwege een gebrek aan communicatie bereikte deze opdracht de betrokken afdeling niet.

Bovendien nam de chef van de betrokken afdeling gistermorgen nog contact met één van de hoofdinspecteurs, waarbij hij te horen kreeg de controle gewoon door te laten gaan. Volgens de SPA staken de leden hun verontwaardiging over deze zaak niet onder stoelen of banken en de bestuursleden hadden niet voldoende oor voor de vele klachten die geuit werden.

ASSISTENTIES

Gesteld werd dat men niets heeft tegen wie dan ook de eigenaren zijn van deze gokmachines. Het grote probleem is: het groot aantal assistenties dat in verband met deze gokmachines verleend moet worden en de vele sociale en financiële problemen die veroorzaakt worden door aanwezigheid van de machines. Per slot van rekening is het de politie die zich geconfronteerd ziet met al deze problemen.

De SPA stelt te hebben vernomen dat op het moment dat de officiële bekendmaking in de media verscheen, de eigenaren van de gokautomaten contact opnamen met de minister van Justitie. De minister zou tijdens dat gesprek hebben laten weten dat hij zou beslissen wanneer de machines verwijderd zouden worden. Er zijn mensen - aldus de SPA - die hun mond voorbij gepraat hebben door mee te delen dat de machines minstens nog twee jaren zullen blijven, met alle problemen voor de politie en de gemeenschap.

De SPA vraagt zich af of het waar is dat er in de haven een container staat vol met supermoderne gokautomaten en één van de ministers zou zwager zijn van één van de machine-eigenaren. Men vraagt zich af wat er allemaal achter deze zaak zit.

De SPA stelt nog te hebben vernomen dat er drie gokmachine-eigenaren zijn en dat zij spoedig overleg over deze zaak zal plegen met zijn leden om te zien welke stappen kunnen worden genomen.

Minister Nicolaas op reis

■ *ORANJESTAD — Zoals de Amigoe al berichtte is minister Elio Nicolaas gisteren naar Europa vertrokken voor besprekingen met luchtvaartmaatschappijen over meer vluchten naar Aruba. De reis van de minister duurt twaalf dagen. Samen met hem reisden: Narciso Pieters (coördinator op luchtvaartgebied), Vivian van der Biezen (Bureau Voorlichting) en drs Eleysha Williams (Bureau Buitenlandse Betrekkingen).*

Over hele wereld honderdduizend deelnemers

Ook Aruba van partij bij Epson-bridgefeest

WILLEMSTAD —In het Aruba Palmbeach Hotel vond, onder toezicht van de bridgeclub Aruba Ariba, het jaarlijkse Epson Worldwide bridge contest plaats. Dit jaar was het voor de vijfde maal dat bridgespelers over de gehele wereld op dezelfde dag uitgezochte spellen speelden. Het commentaar op deze spellen werd weer verzorgd door Omar Sharif. Namen in 1989 ongeveer 84.500 spelers verdeeld over 92 landen hieraan deel, dit jaar werd het aantal van honderdduizend spelers bereikt. Verbonden met de tv-satellietspeelden topspelers dit jaar op de hoogste torens ter wereld.

De uitslag voor Aruba was als volgt L N-Z-lijn: 1. heren Somers/Marapin 60.25 procent; 2. dames Verbunt/Van Leerdam 55.00; 3. echtpaar Reeve 55.41; O-W-lijn: 1. heren Pennings/De Vries 63.88, 2. heren Hermelijn/Tinmer 56.00; 3. echtpaar Bilderbeek 55.54; dames Poulsen/Van Duin 54.00; 5. mw Den Dunne/heer Van Leerdam 53.75; 6. dames De Kort/Aal 51.75; 7. heren Palstra/Oude Avenhuis 50.35. De overige paren scoorden beneden het gemiddelde.

De uitslag van de wekelijkse bridgecompetitie avond was als volgt: A-klasse: 1. mw Keizer/heer Friso 72.77 procent; 2. heren Palstra/Oude Avenhuis 66.96; 3. dames Verbunt/Van Leerdam 54.00; 4. dames Vos/Somers 50.00; B-klasse: 1. echtpaar Capon 73.66; 2. echtpaar Drapeau 66.96; 3. dames Ruiz/Abady 57.14; 4. dames De Kort/Aal 55.80.

YMCA: fietsen en heuvelklim

ORANJESTAD — Het YMCA-volleybalteam organiseert op zondag 17 juni een fietstocht en heuvelklim te Grapefield.

De fietstocht begint om zeven uur 's morgens bij het YMCA gebouw in San Nicolas en gaat in oostelijke richting naar de Grapefield waar om half tien de heuvelklim van start zal gaan. Na afloop volgt de prijsuitreiking en barbeque in het YMCA-gebouw in San Nicolas.

Men kan voor deze activiteiten inschrijven bij YMCA-San Nicolas, YMCA-Dakota of Rainbow Video in San Nicolas.

Politieboot actief

ORANJESTAD — In de vroege ochtenduren werd een bericht ontvangen dat een Venezolaanse boot zich in problemen bevond.

Bij het uitvaren werd echter in Arubaanse wateren de boot 'Jovinar' aangetroffen, die opdracht kreeg zich te verwijderen. De Venezolaanse boot in problemen werd daarna ter hoogte van Punto Brabo ontdekt. Aan boord bevonden zich tien personen. De kapitein verzocht een sleepboot om zijn boot binnen te slepen. Korte tijd later verleende de politieboot assistentie aan de 'Malla', die een mijl uit de kust zonder brandstof zat. Niet lang daarna werd de boot de haven van Oranjestad binnengesleept.

ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur ds Hessen; zondagsschool in het Jeugdcentrum.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds Hessen.

* * * * * *

KAPEL MARINIERSKAZERNE SAVANETA: 09.30 uur kerkdienst o.l.v. vlootpredikant ds J.G. Majoor.

* * * * * *

OOK BOUW SCHOOLGEBOUW BEGINT

Nieuwe onderwijsvorm voor hotels en restaurants

Leerlingenstelsel in september van start

ORANJESTAD — Zoals de Amigoe reeds berichtte, heeft het bestuur van de Bushiri Hotelschool (AHTTC) het Onderwijscentrum Horeca uit Nederland opdracht gegeven een projectplan te ontwikkelen. Dit projectplan is inmiddels door de ministerraad goedgekeurd. Het project zal drie nieuwe onderwijsvoorzieningen gaan opzetten: een 'basic hotel education', een 'permanent education' en een 'practical learning system' (leerlingstelsel).

De gelden voor de financiering van het projectplan zouden uit het bestedingsoverleg moeten komen. Nu het bestedingsoverleg tot medio juli is opgeschort, zou dit betekenen dat men tot dan zou moeten wachten en dat de geplande startdatum van 1 september niet meer gehaald zou worden en dat alles met een heel jaar opgeschort zou moeten worden.

Om dit te voorkomen - gezien de dringende behoefte aan krachten in de hotelsector - heeft het bestuur van de AHTTC 3.4 miljoen florin beschikbaar gesteld om met twee van de onderwijsvoorzieningen van start te gaan.

Per 1 september aanstaande gaan het leerlingstelsel en de bouw van het nieuwe schoolgebouw naast de Bushiri Hotelschool van start. Het leerlingstelsel zal geleid worden door Ad de Kroon, Nederlands specialist, met als Arubaanse counterpart Eduaro Ellis, een man die in hotel- en restaurantindustrie zijn sporen heeft verdiend en daarnaast ervaring heeft met het stelsel uit zijn jaren in Nederland. Het leerlingstelsel is een vorm van onderwijs waar werken en leren gecombineerd worden. Het is wereldwijd de meest succesvolle opleiding voor vakmensen.

Het werken brengt voor de leerling een loon met zich mee, terwijl men al doende de fijne kneepjes van het vak leert aan de hand van een takenboek onder leiding van een leermeester, meestal de chefkok of de oberkelner. Deze praktijkopleiding in de leerbedrijven is gedurende vier dagen per week. Hiernaast gaat men twee dagen per week naar school. Deze schoolopleiding is bedoeld als ondersteuning van de praktijkopleiding. De vakken zijn onder meer vreemde talen, vaktheorie en maatschappijleer. Dus aan de ene kant is men leerling, maar aan de andere kant is men ook werknemer. Dat betekent niet alleen dat men een salaris verdient, maar dat het leerbedrijf en betrokkene een schriftelijke leerovereenkomst moeten ondertekenen; van beide kanten bestaan bepaalde verplichtingen.

NEDERLANDS

De opleiding duurt twee à drie jaar en zal gestart worden met een beperkt aantal plaatsen - zestig in totaal. In aanmerking om de opleiding te volgen, komen de Arubaanse jongeren met een vooropleiding LBS (LTS, HHS en ETAO), MAVO of HAVO/VWO en die bovendien de juiste mentaliteit bezitten om met eigen inzet een carrière in de hotel- en restaurantsindustrie te willen opbouwen.

De instructietaal is aanvankelijk het Nederlands daar van Nederlands lesmateriaal gebruik zal worden gemaakt, maar dit zou aangepast kunnen worden of later veranderd kunnen worden naar het Engels bijvoorbeeld, daar het de bedoeling is dat het een Arubaans stelsel wordt. Nederland zorgt alleen voor de kennis en ervaring. Gestart wordt met keuken en bediening. Later volgen housekeeping en frontoffice.

Binnenkort zullen voorlichtingsbijeenkomsten worden georganiseerd om Arubaanse jongeren en hun ouders over de nieuwe onderwijsvoorzieningen te informeren.

Oude en toekomstige autoglorie

■ *ORANJESTAD — Op het pooldek van het Sonesta Hotel staan oud en nieuw van Toyota broederlijk naast elkaar. In verband met het 25-jarig bestaan werd voor het eerst in het Caribisch gebied een prototype Toyota met daarnaast het oudste Toyota-model van Aruba geëxposeerd. Deze werd in de jaren 1965 gebouwd en ziet er nog uitstekend uit.*

Contract ondertekend voor WEB

■ *ORANJESTAD — Vrijdag vond de ondertekening plaats van een contract voor levering van een vierde Aquachem-waterproduktie-eenheid aan het Water- en Energiebedrijf. Deze eenheid kost 6.6 miljoen dollar en wordt in oktober aanstaande op Aruba verwacht. Foto: Andy Morris (links) tekenden voor Aquachem en minister van Economische Zaken ing. Eddy Briesen, voor de regering.*

Zes jaar in cocaïne-zaak

ORANJESTAD — Zes jaar gevangenisstraf luidde vrijdagmorgen het vonnis tegen de visser J.W. die zich geruime tijd met de handel in cocaïne zou hebben bezig gehouden.

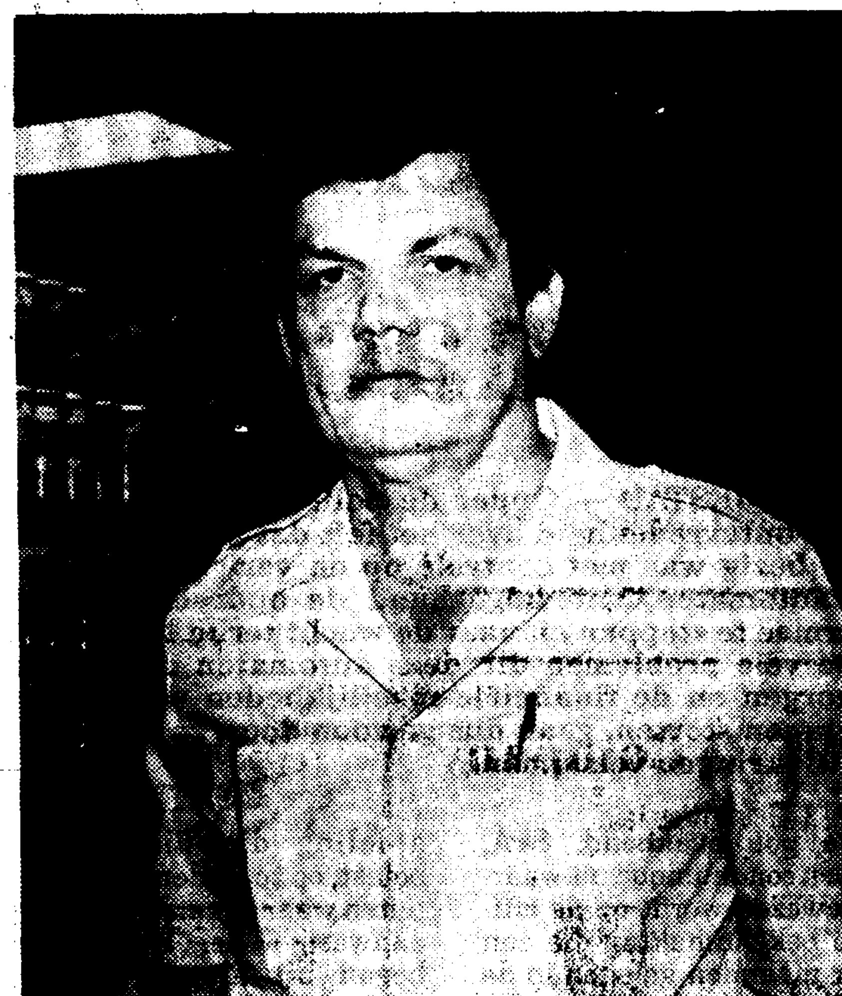
Twee weken geleden eiste de officier tien jaar tegen hem omdat zij verdachte als een groothandelaar in verdovende middelen zag. Het in beslag genomen bedrag van 145 duizend florin werd door de rechter verbeurd verklaard. De Amigoe berichtte twee weken geleden over behandeling van deze zaak.

Vijfde Pueblo Supermarket

ORANJESTAD — 'Ik doe het op mijn manier', zo merkte Eugène Laclé (45) in gesprek met de Amigoe op aan de vooravond van de opening van de vijfde supermarket, die hij tezamen met Jossy D. Arends aan de L.G. Smithboulevard opent. Dat die 'eigen manier' niet bepaald slecht is, blijkt uit het feit: vijf supermarkten in vijf jaar tijd. Daarmee werd ook de opzet bereikt: Aruba een aantal supermarkten te geven, die tezamen een ketting vormen. Hierdoor kun je beter inkopen doen en het publiek een betere prijs en grotere sortering bieden.

Laclé begon vijf jaar geleden in de Fergusonstraat met vijftien mensen, waarvan nog steeds negen in dienst zijn, en beheert nu supermarkten te San Nicolas (1986), Santa Cruz (1987) en Ponton (1988), totaal 107 man personeel. Wél een record om trots op te zijn.

Dankbaar is hij dat het de Aruba Bank was, die hem van het begin af aan - te beginnen met 75 mille -financieel heeft bijgestaan. Het was een stevige start voor dit project waarmee een investering van vijf miljoen is gemoeid.

Op twintig-jarige leeftijd begon Eugène als salesman met zijn vader Ety Laclé te werken, die een groot aantal agentschappen had. Maar Eugène Laclé wilde verder en twee maanden na het sluiten van de Lago durfde hij het aan in Oranjestad een supermarket te openen. Het was een goed begin, dat vandaag het hoogtepunt bereikt met de opening van een 2600 vierkante meter - waarvan zestienhonderd vierkante meter winkelruimte - ultramoderne supermarket. Met meer dan tienduizend artikelen, waarvan vijfhonderd nieuwe artikelen, allemaal zelf geïmporteerd vanuit Europa, Nederland en de Verenigde Staten.

Waarom hij zo'n grote supermarket liet bouwen, beantwoordt hij met de opmerking: 'Na de brand bij Plaza had Aruba geen grote supermarket meer. Wij voldoen dus nu zeker in die leegte'.

Belangrijke aandacht werd aan de veiligheid van de klanten besteed: een ruime parkeerplaats aangelegd door de Arubaanse Wegenbouw voor ruim 150 auto's. Doch ook binnen de supermarket is de klant koning, niet alleen wat de enorme keuze betreft, maar bijvoorbeeld ook de ruime wijze waarop gewinkeld kan worden: brede gangen en speciale afdelingen: vers vlees en beleg, vers fruit en groenten, gewone en bevroren artikelen, bakkersafdeling met diverse soorten brood en croissants, drank en wijnenafdeling met veertig soorten wijnen, coffeeshop, bloemen en planten uit Nederland, fijne kaas en patésoorten, zakken ijs en nog veel meer.

Zes kassa's staan ter beschikking om de inkopen af te handelen op de modernste manier, namelijk geheel gecomputeriseerd - terwijl bij grote drukte ook nog een kassa voor minder dan tien artikelen beschikbaar is. Het merendeel der produkten is in de computer verwerkt. De juffrouw aan de kassa hoeft niets meer aan te slaan, het produkt wordt over een plaatje geschoven en komt met omschrijving en prijs op uw kassaslip: het ultramoderne systeem dat zowel in Nederland als in de Verenigde Staten veel opgang vindt.

Jossy Arends - die als 'selfmade man' verschillende grote bedrijven op Aruba heeft opgebouwd - vertelde de Amigoe voldaan te zijn, dat zij nu deze grote en ultramoderne supermarket kunnen openen. Hij heeft zich vooral met de bouw van het gebouw enz. bezig gehouden.

'We hebben geen aanne[illegible] doch zelf al het werk gedaan anders had dat ons zeker anderhalf miljoen gekost'. Het gebouw werd uit de Verenigde Staten ingevoerd, doch fundament en spanten enz. geheel door Arends zelf verzorgd. Als bijzonderheid merkt hij op, dat hij de spanten voor het gebouw vijftien jaar geleden van de Lago kocht, deze in zijn opslagplaats opsloeg en jaarlijks onderhield, zodat ze nu uitstekend van dienst konden zijn.

Inmiddels denkt Arends al weer aan andere plannen, waaronder een ijsfabriek in de omgeving ook op het programma staat. 'We gaan door', aldus Jossy Arends, 'werk blijft er altijd en iedere dag'.

WESTDUITSERS VERGETEN VERSCHIL UIT TE DRUKKEN

Eerste treffer Emiraten een feit: 1-5

Ondanks ruime zege te weinig treffers gescoord

MILAAN - De tien kamelen staan nog steeds in quarantaine op het vliegveld van Rome. Maar zelfs met twintig of dertig kamelen hadden de grootverdieners uit de Verenigde Arabische Emiraten het vrijdagavond niet gered tegen de beroepskrachten uit de Bondsrepubliek.

In het San Siro stadion werden de Arabieren in stromende regen en bliksem overspeeld. Het schuttersfestijn van de Westduitsers eindigde bij 5-1 (2-0). Maar het had evengoed een veelvoud daarvan kunnen zijn. Zo nonchalant sprongen de mannen van Kaiser Franz met de kansen om.

Er ligt een wereld van verschil tussen het voetbal in de zeven Emiraten en Europa. De enige overeenkomst is dat de bal ook in de Emiraten rond is. En raar kan rollen. Zo raar dat de Emiraten zich kwalificeerde voor de eindronde.

Een sprookje.

Zeker voor de spelers. Die waren op slag binnen. Sjeik Zayed Ben Sultan Al Nayan deed niet kinderachtig: 300.000 gulden de man, een huis en een Porsche.

In de voorbereiding ontbrak het de Arabische spelers aan niets. Hotel Molino Rossi in Imola werd afgehuurd, in de tuin werd een moskee opgetrokken en de sjeik liet als mascotte tien kamelen overvliegen. Die worden nog steeds gevoederd op het vliegveld. De premie voor de tweede ronde was ook niet mis. Een projektmakelaar stelde alle spelers een dure villa aan zee in het vooruitzicht.

ROYAAL GEBAAR

Een royaal gebaar, maar zonder inhoud. Dat benadrukte de Bondsrepubliek vrijdagavond. Beckenbauer stuurde dezelfde elf het veld in als tegen Joegoslavië. Een unicum voor de teamchef. Dat was hem in zes jaar als bondscoach nog niet overkomen.

De Westduitsers hanteerden de juiste tactiek: snelheid over de vleugels. En schiepen zich in het eerste kwartier zes overrijpe kansen, drie voor Völler, drie voor zijn collega Klinsmann. Maar doelman Faraj weerde zich als een hongerige tijger.

■Mede-topscorer op het WK (met drie treffers evenveel als teamgenoot Matthaus) Rudy Völler (rechts), vindt bij een een van zijn vele rushes naar het doel van de Emiraten Eissa Abdulrahman (midden) voor zich, terwijl op de achtergrond Andreas Brehme een sprintje trekt langs de lijn

Tot woede van de in de dug out stampvoetende Beckenbauer werden ze royaal gemist. Het duurde tot de 35e minuut voordat Völler de openingstreffer voor zijn rekening nam. Daarvoor hadden drie spelers de gele kaart ontvangen van de Sovjet-arbiter Spirin. Onder wie Brehme. Voor hem was het de tweede, zodat hij het duel tegen Colombia vanaf de tribune zal aanschouwen.

Nog voor de rust verdubbelde Klinsmann met een kopbal via de binnenkant van de paal de voorsprong (2-0). Direct na de pauze schrok perfectionist Beckenbauer zich een aap. Khaled Ismail Mubarak rende door de slaapwandelende Duitse defensie en passeerde doelman Illgner (2-1). Het eerste doelpunt van de Emiraten in de eindronde.

Voordat Beckenbauer zijn nijd kon ventileren, bracht Matthaus het verschil op twee doelpunten (3-1). Zijn derde doelpunt in Italië, waarmee hij de topscorerslijst aanvoert. Hij kreeg gezelschap aan de top van Völler, die met zijn tweede treffer 5-1 op het bord bracht. Tussen de bedrijven door zorgde Bein met een hard, maar houdbaar schot voor 4-1.

Voor de wedstrijd was de politie van Milaan knap nerveus. Het had 600 man extra opgeroepen om eventuele geweldddadigheden van Westduitse supporters de kop in te drukken. Bovendien werd er meer en intensiever gefouilleerd.

Alles wat maar de schijn had van een wapen, werd geconfisceerd. Aan de grenzen met Zwitserland werden strenger gecontroleerd. Dronken supporters werden zonder pardon terugge stuurd. Kratten bier in beslag genomen.

De grote Duitse supportersschare had vrijdag niets kwaad in de zin. Het bood zelfs zijn excuses aan voor de incidenten van zondag. Voor de Dom werd een groot spandoek uitgerold met de woorden: scusa Milano - keine gewalt, sorry Milaan geen geweld.

■De Westduitser Andreas Brehme (met zijn tweede gele kaart het laatste duel in de eerste ronde naar de tribune verbannen), kijkt pijnlijk nadat hij door Hussain Abbas (links) werd getackled.

Frederiksson kan naar finale fluiten

ROME - Erik Fredriksson heeft zijn kans om de finale van het WK voetbal te fluiten verspeeld. Het ontging de Zweed dat Diego Maradona de bal in het duel met de Sovjetunie met de hand speelde.

Italiaanse kranten weten te melden dat Fredriksson al voor de kwartfinales naar huis wordt gestuurd. Dat wordt door een woordvoerder van de FIFA ontkend. De Scandinaviër werd gezien als een belangrijke kandidaat om de eindstrijd te leiden.

Italiaanse kranten halen fel uit naar de arbiter, die over het hoofd zag dat Maradona de bal in zijn strafschopgebied, vrijwel op de doellijn, met de hand keerde. De Sovjets claimden een strafschop, de scheidsrechter negeerde dat verzoek. Maradona, die vier jaar geleden tegen Engeland ook al een handje toestak, erkende de overtreding ruiterlijk.

Sepp Blatter, algemeen secretaris van de FIFA, wilde de verrichting van Fredriksson vrijdag niet bespreken, wel zei hij dat de arbiters tijdens dit toernooi wat moeilijkheden hebben situaties in het strafschopgebied te beoordelen. Sovjet-delegatieleider Alexander Tochmanov was duidelijker. "Wie die dingen niet ziet, behoort geen scheidsrechter te zijn."

Duitsers grootste kanshebbers

Weinig vertrouwen in kansen Oranje

AMSTERDAM - Het Nederlandse publiek heeft weinig vertrouwen meer in de kansen van Oranje op de wereldtitel in Italië.

Dat is de conclusie van het onderzoeksbureau Trenbox in Amsterdam op basis van een representatieve steekproef onder ruim 540 Nederlanders.

Een week voor de start van de WK verwachtte nog een derde van de bevolking dat Nederland wereldkampioen zou worden. Na het teleurstellende gelijkspel (1-1) tegen Egypte bleek dat nog maar vijf procent verwacht dat Oranje de finale wint.

Dat is lager dan de zeven procent die Cameroun scoort. Voor de WK dacht nog nul procent dat zit Afrikaanse land een kans maakte op de titel.

De kater na Egypte is zo groot dat nu zelfs minder mensen zeggen "voetbalgeïnterseseerd" te zijn dan vlak voor de WK. Toen zei 60 procent interesse te hebben, nu is dat gezakt naar 50 procent.

De Bondsrepubliek Duitsland wordt nu als belangrijkste kanshebber genoemd. Ruim 35 procent van de Nederlanders denkt dat de 'Mannschafft' het kampioenschap in de wacht zal slepen.

Italië (21 procent) blijft in de ogen van het publiek nog steeds een belangrijke kandidaat, ook na de matige vertoning tegen de Verenigde Staten donderdagavond. Brazilië haalt acht procent.

Het publiek heeft nog wel goede verwachtingen van de spelers Van Basten (24 procent), Rijkaard (20), Van Breukelen (19) en Kieft (19). Gullit haalde voor de start van de WK een score van 14 procent.

Na zijn optreden tegen Egypte werd dit percentage meer dan gehalveerd tot zes procent.

ROME - Het Italiaanse ministerie van binnenlandse zaken heeft opdracht gegeven de bewaking van de 24 deelnemende landen aan het wereldkampioenschap te verscherpen.

De veiligheidsmaatregelen bij de wedstrijden worden verhoogd en de onderkomens van de teams krijgen extra toezicht en bescherming.

Geen rellen van betekenis verwacht

CAGLIARI - Sardinië heeft schoon genoeg van het gedrag van de Engelse voetbalfans. De irritaties nemen met de dag toe bij de lokale bevolking van het eiland. Reikhalzend kijken de bewoners al uit naar het vertrek van de Engelse aanhang, eind volgende week.

"Er is sprake van een kentering", zegt Lex Mellink, woordvoerder van de Nederlandse politiedelegatie. "Het zit de Italianen dwars dat de Britse fans de sfeer op het eiland verpesten. Dat heeft al tot kleine botsingen geleid. Bij een camping buiten Cagliari is een Engelse supporter al in het ziekenhuis geslagen door Italianen".

De Britse autoriteiten zijn overigens niet zo ontevreden over het gedrag van de fans. Vanuit de Engelse ambassade in Rome is verklaard dat "de schade erg meevalt en dat slechts een handvol supporters problemen veroorzaakt". Op ministerieel niveau maken de Engelsen zich nog niet zo druk. Daar krijgt de aanpak van de Italiaanse politie alle lof.

In Cagliari zelf was het vrijdag aan het eind van de middag nog erg rustig. Zelfs kleine incidenten bleven achterwege. Mellink: "De Nederlanders mijden het centrum. Zij zoeken het strand op om de confrontatie te ontlopen. Enerzijds omdat de schrik er toch wel een beetje inzit, anderzijds omdat zij zijn gekomen voor het voetballen, niet om problemen te veroorzaken".

VERDUBBELD

Op Sardinië zijn volgens schattingen nu circa vijfduizend Nederlandse supporters. Dat aantal wordt zaterdag verdubbeld omdat dan vanaf het middaguur tot kort voor de wedstrijd vliegtuigen vol fans arriveren. Zij vliegen zaterdagnacht meteen na de wedstrijd weer terug.

De Italiaanse en Nederlandse politie-autoriteiten hebben nog steeds wel de handen vol de Oranjesupporters onder dak te brengen. Er zijn nu toch al enkele honderden fans aangekomen die geen slaapplaats hebben gereserveerd. SOS-International en het consulaat in Cagliari krijgen vele verzoeken om te bemiddelen.

Mellink: "Toch is ook dat probleem vrijwel opgelost. In samenwerking met de Italianen hebben wij twee campings gevonden die graag Hollandse supporters willen opvangen. Daar verwijzen iedereen daar naar toe.

Voor zaterdag is ook al wat geregeld. Een van de strandexploitanten heeft zijn complex ter beschikking gesteld. De Nederlandse aanhang kan daar zaterdag lekker aan het strand liggen. Het mes snijdt daarbij aan twee kanten. De supporters kunnen zich ongestoord onderling vermaken en wij houden ze zo uit het centrum weg, waardoor confrontaties met Engelsen worden vermeden."

De Nederlandse politie blijft er overigens vast van overtuigd dat de Oranjesupporters nog steeds geen kwaad in de zin hebben.

Hickersberg moet diepe wonden likken

Tsjechoslowakije toont kracht tegen Oostenrijk

FLORENCE — De Oostenrijkers schoppen hard. Maar niet ver in dit wereldtoernooi. Voor de tweede keer in een week moest coach Josef hickersberg diepe wonden likken. Het schrijnde. De nederlaag tegen Tsjechoslowakije, de tweede met 0-1, vertoonde namelijk veel overeenkomst met het verlies tegen Italië.

Hickersberger, wat bitter gestemd, zei het als volgt: "Net als tegen Italië hebben wij ook in Florence de eerste helft lopen slapen. Ik kan mijn collega dr Venglos feliciteren met de overwinning, dat kost geen moeite, maar het is voor mij slecht leven met deze nederlaag. Wij hebben twee keer achter elkaar dezelfde fouten gemaakt. Domme terugspeelballen bijvoorbeeld. Vialli scoorde niet, dit keer werd het een strafschop, die wel werd gebruikt."

■Een typisch beeld uit het duel tussen Tsjechoslowakije en Oostenrijk (1-0): het 'gevecht' om de bal. In deze 'vergeelde' wedstrijd vielen veel kaarten. Op de foto strijdt Lubomir Moravcik (op de grond liggend) met de Oostenrijker Robert Pecl

"Het elftal dat op dit niveau dergelijke fouten maakt, kan gewoonweg geen wedstrijden winnen. Na rust hebben wij er wel keihard voor geknokt, maar verder dan een kans, voor Rodax, zijn wij niet gekomen. Dat bewijst voor mij dat Tsjechoslowakije over zeer sterke verdedigers beschikt. Op dat gebied behoren zij werkelijk tot de top van Europa."

De manier waarop kadlec en nemecek hun wil oplegden aan Polster en Rodax was zonder meer indrukwekkend. De kracht van de tsjechoslowaken zat echter niet alleen in de verdediging. In tegenstelling tot de Oostenrijkers gebruikt dr. Josef venglos buitenspelers. Soms Knoflicek, soms Skuhravy, af en toe Moravcik of Bilek, er was altijd wel iemand aan een van de twee zijkanten van het veld. Er was ook een snelheid van handelen, die de Oostenrijkers volledig vreemd was. Het elftal van Hickersberger overtrof zijn tegenstander slechts op een punt, brute hardheid, die de Schotse scheidsrechter George Smith, ondanks zeven gele kaarten (Pecl, Zsak, Pfeffer, Streiter en Aichner plus de tsjechoslowaken Kubik en Moravcik) met een natte vinger bestreed.

ZELFVERTROUWEN

Niets echter kon de veruit sterkste ploeg uit zijn evenwicht brengen. Niet de nieuwe dijbeenblessure van Chovanec, ook niet de tweede gele kaart van Kubik, die de volgende wedstrijd tegen Italië zal moeten missen. "De ruime overwinning tegen de Verenigde Staten heeft ons erg veel zelfvertrouwen en overtuiging gegeven", constateerde coach Venglos.

"het lijkt dat wij ons, sinds de oefenwedstrijden sterk verbeterd hebben, maar dat is niet helemaal juist. Wij hebben sterke tegenstanders uitgekozen, Spanje, Engeland, de Bondsrepubliek uit en thuis tegen Egypte, een duel dat wij verloren, maar dat ons klaar wakker maakte."

'Ik ben gelukkig met onze plaats in de tweede ronde, maar ik ben dubbel blij dat wij met goed voetbal zo ver gekomen zijn. Het is waar dat wij atletisch misschien geen snelle spelers hebben, toch kunnen wij heel rap voetballen. Dat komt omdat zijn mensen vlug kunnen denken en doen".

RUSTIG

"Wat er ook gebeurde, wij zijn rustig gebleven. Wij moeten proberen het zo te houden, ook in onze laatste wedstrijd tegen Italië, een van de favorieten in dit toernooi. Een moeilijke opgave tegen een elftal dat "thuis" speelt. Dubbel moeilijk omdat wij Kubik -en misschien ook Chovanec- zullen moeten missen."

"Chovanec heeft een blessure opgelopen aan zijn rechter dijbeen, terwijl hij al niet helemaal fit aan de wedstrijd was begonnen. Ik denk dat het een spierblessure is. Het betekent dat ik mogelijk vervangers zal moeten vinden voor twee vergelijkbare spelers van grote waarde. Dat is geen eenvoudige opgave, maar in mijn groep staan mensen achter de deur te dringen om ook eens mee te mogen doen met dit goede elftal."

Chovanec raakte na een klein half uur geblesseerd toen hij een terugspeelbal van Pfeffer onderschepte en vrij op doelman Lindenberger afging. De Oostenrijker legde hem hard in het gras. Bilek had geen moeite met de strafschop. Venglos: "Tegen de Amerikanen miste hij zo'n kans, maar nu, op een veel belangrijker moment in de wedstrijd, schoot hij hem er wel in. Dat tekent zijn persoonlijkheid en hij is niet de enige die dat bezit."

Voor en na die treffer bepaalde Tsjechoslowakije wat er op het veld gebeurde. In de eerste helft met soms snel en heel aantrekkelijk aanvalsvoetbal. Na rust op basis van een hechte verdediging, die zich vaak vijf man sterk concentreerde op de spitsen Rodax en Polster. Ook in de periode waren de kansen voor de Tsjechoslowaken, maar Skuhravy en Knoflicek lieten na de Oostenrijkers de afstraffing te geven die zij verdienden.

Thijs kiest Ceulemans

PESCANTINA - De Belgische bondscoach Guy Thijs keert op zijn schreden terug.

Voor het tweede duel van België, zondag tegen Uruguay, zet hij Ceulemans en Grun in de basis. Van der Linden en Emmers zijn naar de reservebank verbannen.

Door deze beslissing is alles weer bij het oude en een rel in de kiem gesmoord. Ceulemans miste twee voorbereidingsinterlands van België, omdat hij een positie op het middenveld claimde. Thijs zei hem alleen te kunnen gebruiken als spits.

In de eerste wedstrijd tegen Zuidkorea viel Ceulemans in de tweede helft in. Gelijk was België een scorend elftal. Tegen Uruguay speelt de aanvoerder van Club Brugge zijn 90e interland, nationaal record.

Stopper Georges Grun wordt speciaal ingezet om de Uruguayaanse spits Ruben Sosa af te stoppen. Sosa miste tegen Spanje een strafschop. Hij was daar zo boos over, dat hij beloofde tegen België twee goals te zullen maken.

Kunstjes

TRIGORIA - Diego Maradona is niet alleen een balgoochelaar, maar kan ook andere kunstjes vertonen. Sommige ziet men niet altijd (de handsbal in het laatste duel zag Frederiksson niet), maar zijn evenwichts-act met een plastic verkeerszuiltje mocht gezien worden.

"Nu staat mijn elftal in het veld"

Beenhakker geeft toe groep niet in de hand te hebben

CAGLIARI - Leo Beenhakker zei vrijdag na een openhartig gesprek met de spelersgroep voor de eerste keer enige respons te hebben gekregen. Daarmee gaf hij indirect aan tot nu toe de groep niet geheel in de hand te hebben gehad.

Over details wilde de bondscoach het niet hebben. De mededelingen naar buiten toe worden schaarser, nu de spanning toeneemt. Beenhakker sprak donderdag, gedurende een onweersbui boven Sicilië, al zijn spelers persoonlijk aan. "Ik heb er alles ingegooid wat ik had."

De bondscoach zei dat de interne verhoudingen duidelijker waren geworden. Ook daarop wilde hij niet nader ingaan. Het ligt voor de hand dat met name Gullit het verzoek kreeg meer met zichzelf in de slag te gaan, dan met de overige spelers. De aanvoerder was vrijdag niet aanspreekbaar. Niet in opdracht Van Beenhakker. "Maar", zei de bondscoach, "misschien hebben sommigen toch aardig begrepen wat ik heb bedoeld."

Beenhakker praatte na de training drie kwartier vol. "Als ze het nu niet hebben begrepen, houdt alles op. Niemand heeft wat teruggezegd. Dat hoefde ook niet. Ik had wel de indruk dat er een bepaalde wisselwerking tussen mij en de groep was. Dat was de eerste keer dat ik zoiets bespeurde. Gevoelsmatig heb ik de indruk dat ik iets terug krijg uit de groep."

KIEZEN

Beenhakker zei dat hij kon kiezen uit drie dingen, om het elftal weer in balans te krijgen. "Ik had ze langer kunnen laten trainen, maar dan waren ze kapot gegaan. Ik had sancties kunnen treffen, maar daarvoor zag ik geen aanleiding. Ze willen wel, maar kunnen niet. Het enige wat ik nog kon doen was een goed verhaal afsteken. Dat heb ik gedaan."

Tegen Engeland speelt het elftal van Leo Beenhakker. Hoe de ploeg eruit ziet, is nog onbekend. Witschge denkt dat hij speelt, Fräser denkt dat hij niet speelt, Rijkaard weet dat hij speelt maar nog niet waar, kortom, de varianten zijn legio. "Ik weet nog niet wanneer ik het ze vertel", aldus de bondscoach. "Er zal zich vandaag of morgen wel een moment voordoen, dat ik geschikt acht voor het doen van enkele mededelingen."

Beenhakker wil verdedigers hebben die goed in de positie spelen en de flanken goed bezetten. De kenners zullen ongetwijfeld hebben begrepen wat hij daarmee bedoelt. Het thuisfront moet nog even in onzekerheid blijven.

Beenhakker wist echter wat er bij de supporters leeft. "Ik heb begrepen dat de teleurstelling in Nederland totaal is", zo luidde zijn uitsmijter van de dag. "Dat houdt me ten zeerste bezig."

Compleet eigen keuze

Beenhakker rekent af met mythe van EK

CAGLIARI - Het Nederlands elftal voor de wedstrijd tegen Engeland van zaterdagavond in Cagliari draagt het stempel van Leo Beenhakker zelf. "Ik heb afgerekend met de EK-mythe van 1988", aldus de tijdelijke bondscoach.

"Sinds twee jaar heeft deze selectie geen behoorlijke wedstrijd meer gespeeld. Ik heb steeds meer respect gekregen voor Thijs Libregts. Diep respect voor de manier waarop hij desondanks kwalificatie heeft afgedwongen. Er was niet tot deze groep door te dringen.

De oefenwedstrijden tegen Oostenrijk en Joegoslavië waren evenzovele waarschuwingen, maar dat is totaal niet opgepakt. Ik heb te maken gehad met een groep, die gedeeltelijk heel blase was en voor een ander deel op een andere manier de weg kwijt was."

Na het teleurstellend gelijkspel (1-1) tegen Egypte heeft Beenhakker een indringende monoloog gevoerd tegenover zijn selectie.

"Ik heb op de man gespeeld. Zonder uitzondering. Ook tegenover de zogenaamde vedetten, die niet hebben gebracht, wat van hen verwacht werd. Tegen Egypte voldeden van de dertien man er slechts drie: Van Breukelen, Rutjes en Kieft als invaller. De rest bleef onder zijn niveau."

Beenhakker stelde weliswaar het elftal tegen Egypte samen, maar zat volgens eigen zeggen in een noodsituatie. "Geen enkele speler had mij tijdens de oefencampagne en tijdens de training echt kunnen overtuigen. Toch bleef die EK mythe rond hen hangen. Ik heb toen gezegd: hier heb je de tien man van het EK. Zoek het maar uit. Als het niet gaat, moet je het zelf maar weten."

Het ging niet goed. Beenhakker was genoodzaakt in te grijpen. "Vanaf dit moment is het mijn ploeg. Ik wil het woord EK niet meer horen."

In vergelijk met het duel tegen Egypte is de ploeg op drie plaatsen gewijzigd: Rutjes, Erwin Koeman en Vanenburg staan er naast, Van 't Schip, Gillhaus en Witschge staan er in.

ORANJE-DOELMAN JAAR BEZIG MET WK

"Ik wil volgende week niet thuis zitten"

Hans van Breukelen een van de weinigen met recht van spreken

CAGLIARI - Hans van Breukelen zegt "als een gek" naar het toernooi om het wereldkampioenschap te hebben toegeleefd. Of hij wellicht de enige binnen het Nederlands elftal is die dat deed, wilde hij niet zeggen. "Ik praat alleen voor mezelf."

De doelman van Oranje, vooraf zwaar bekritiseerd, heeft momenteel als enige recht van spreken. Volgens de ongeschreven wetten in het voetbal doet alleen degene die goed presteert zijn mond open. "Zo hoort het niet te zijn", aldus de PSV'er, die tegen Egypte een punt voor Nederland redde. "Ik vind dat iedereen zijn mening mag geven. In de praktijk is het echter inderdaad zo dat niemand naar je luistert, wanneer je niet zelf een goede prestatie hebt neergezet."

Desondanks voelt Van Breukelen zich niet geroepen zijn ploeggenoten tot de orde te roepen. "Ik concentreer me op mezelf, dat vind ik voorlopig genoeg. De ploeg heeft het meeste aan mij als ik die ballen eruit houd. Met andere zaken ga ik me niet bemoeien."

Wel geeft de doelman toe dat de instelling van het Nederlands elftal tegen egypte Van bedenkelijk allooi was. "Maar ik ga ervan uit dat we met z'n allen voldoene eergevoel hebben om dit recht te zetten. Het zou een onvoorstelbare afgang zijn als we de eerste ronde niet overleven. Alle interne zaken moeten opzij worden gezet. We zullen als team moeten presteren. Daarvan was tot nu toe geen sprake."

NIET TE LAAT

Het is nog niet te laat, vindt de doelman. "De vorm kan niet binnen enkele dagen ingrijpend veranderen, de instelling wel. Ik neem Argentinië als voorbeeld. Die hebben zich ook redelijk hersteld van een dramatisch begin. Daar moeten we ons aan vastklampen."

Van Breukelen denkt dat de groep het accepteert wanneer voor de wedstrijd tegen Engeland enkele van de zogenaamde vedetten zullen sneuvelen. "Het doel is om zover mogelijk te komen. Persoonlijke belangen tellen dan niet meer. Beenhakker heeft te kennen gegeven dat hij bepaalde spelers niet langer in bescherming kan nemen. Hij heeft met zijn toespraak de spijker op zijn kop geslagen. Het gaat er niet om dat Gullit wereldkampioen wordt, of Van Basten, of Van Breukelen, het gaat er om dat de ploeg wereldkampioen wordt."

De bondscoach heeft de spelers laten weten dat vanaf nu wordt gespeeld met het elftal van Beenhakker. Van Breukelen staat daar volledig achter.

"Dat wil echter niet zeggen, dat we tot nu toe met iemand anders' elftal hebben gespeeld. Beenhakker had te maken met een bepaalde erfenis, waarop hij heeft voortgeborduurd. Hij heeft lang een aantal jongens het voordeel van de twijfel gegeven. Hij had aanvankelijk geen keus, de tijd om iets anders te doen was te kort. Op dit moment moet hij echter ingrijpen. Met het team en de instelling van dinsdag verliezen we zelfs van het journalisten-elftal."

Beenhakker stelde publiekelijk de prestatie van elke individuele speler aan de orde. "Uit zijn opmerkingen kon ik wel ongeveer opmaken", aldus Van Breukelen, "hoe de ploeg er zaterdag uit zal zien." De doelman wilde daar verder niet op ingaan. "dat moet Beenhakker zelf maar vertellen."

Met zijn eigen prestatie kan Van Breukelen vooralsnog tevreden zijn. Desondanks is zijn gedrag niet geheel onbesproken. In de oefenwedstrijd tegen Oostenrijk, twee weken geleden, was hij nog een twijfelaar.

"Ik weet best dat ik in Wenen als een 'droppie' heb gespeeld. Wij spelers hebben meer zelfkritiek dan iedereen denkt. Voor mezelf wist ik echter waaraan het lag. Ik heb druk op de ketel nodig. Om agressief te zijn moet er voor mij iets op het spel staan. Daarom heb ik nooit getwijfeld dat ik op tijd in vorm zou zijn. Van dit toernooi heb ik al een jaar gedroomd. Hoe vaak maakt een voetballer nu zoiets mee? Ik kan me echt niet voorstellen dat we volgende week alweer in huis zitten."

Van kritiek op Beenhakker wil Van Breukelen niets weten. "Het is gemakkelijk thuis vanuit de luie stoel te roepen dat het concept niet klopte. Dat is flauwekul. Wat Beenhakker tot nu toe heeft gedaan was heel logisch. Wat extra defensieve zekerheid in de ploeg was nodig. Ik heb de indruk dat iedereen daar wel achter stond. Rond de ploeg worden echter veel onwaarheden verteld. Gisteren las ik nog dat Van Breukelen voor goud gaat. Heel interessant, maar voorlopig ben ik daar nog niet aan toe."

Engeland en Oranje

CAGLIARI — Twee teams op zoek naar eerherstel. Oranje en Engeland hebben iets goed te maken. "Het wordt een duel tussen twee gelijken", voorspelde coach Robson vrijdagmiddag in Pula, het trainingsoord aan de kust van Sardinië.

"Ik heb niet het idee dat er veel verschil zal zijn tussen beide ploegen", ging de Engelse coach verder. "Het wordt marginaal. Zoals het twee jaar geleden was in de eerste 70 minuten. Nederland won de wedstrijd in de laatste 20 minuten, nadat wij eerst twee keer de paal hadden geraakt."

Engeland verloor op 15 juni 1988 in Düsseldorf met 3-1. Marco van Basten scoorde bij zijn rentree een hattrick. Nederland vond in die wedstrijd het ritme dat de ploeg uiteindelijk aan de Europese titel hielp. "Dit Nederlands elftal is vrijwel gelijk aan dat van 1988. Alleen Mühren is er niet meer bij. Het wordt voor ons zaak Nederland niet in zijn ritme te laten komen. Uit ervaring weten we hoe gevaarlijk dat is", gaf Robson aan.

"Dat Engeland nog altijd beter is dan Nederland." In die strijdlustige stemming verloor hij de realiteit uit het oog. "Wij zullen de hele wereld duidelijk maken dat Engeland de beste is. Noteer ons maar voor de finale."

Argentinië mag Pumpido vervangen

TRIGORIA —Argentinië heeft van de FIFA toestemming gekregen een plaatsvervanger op te roepen voor doelman Nery Pumpido, die in het duel met de Sovjetunie (2-0) een dubbele beenbreuk opliep.

Pumpido liep die ernstige blessure op door een botsing met ploeggenoot Olarticoechea. Ook Bobby Robson mag David Beasant van Chelsea over laten komen ter vervanging van de aan de duim geblesseerde Engelse reservedoelman David Seaman.

Of bondscoach Carlos Bilardo ook daadwerkelijk Angel Commizzo van River Plate bij de selectie voegt is nog onzeker. "Op dit moment hebben we niemand nodig", zei Bilardo vrijdag nog, in de wetenschap dat Sergio Goycochea uitstekend inviel. Commizzo verblijft overigens in Italië met zijn trainer Daniel Passarella. Mogelijk sluit hij zich na de laatste groepswedstrijd, tegen Argentinië, bij de Argentijnse ploeg aan.

Ronald Koeman:

"Ik speel"

CAGLIARI - Ronald Koeman denkt niet dat zijn positie in het Nederlands elftal ter discussie staat. "Ik heb geen enkele reden aan te nemen dat ik uit de ploeg wordt gezet", aldus de libero.

Ronald Koeman is al enkele weken op zoek naar vorm. Bij aankomst in Zeist was zijn gewicht en conditie niet optimaal. Althans, zo luidt het verhaal. "Onzin", aldus Koeman. "Weet je wanneer ik het zwaarste was? In de tijd van PSV. Toen vlogen er elke week wel een paar ballen in de kruising. Niemand die zeurde. Dat ik niet de snelste ben, dat weten we nu zo langzamerhand ook wel."

Amerikaanse Volendammer

Vermes: 'Wij kunnen Oosterijk nu aan!'

FLORENCE -- Peter Vermes, de Amerikaanse Volendammer, denkt dat Oostenrijk, na twee nederlagen, tegen de Verenigde Staten geen zekere winnaar is.

"Wanneer wij nog een klein beetje verder zijn, kunnen wij dit soort ploegen aan. In vergelijking tot de andere elftallen slagen wij er niet voldoende in voorin de bal in bezit te houden. Zoals bijvoorbeeld Egypte. Wij kunnen aanvallen, maar voornamelijk in de vorm van uitbraken. Wij moeten gewoon nog leren de bal op de helft van de tegenstander in bezit te houden."

Vermes, die in de tweede helft van de wedstrijd tegen Italië de gelijkmaker op de schoen had, zal na dit wereldtoernooi beslissen of hij in Volendam blijft, of kiest voor België (Molenbeek) of Zwitserland. "Voorlopig ga ik er van uit dat ik na de eerste ronde over deze dingen kan gaan nadenken. Wij zijn voor de finale klaar met dit toernooi."

"Volendam heeft mij, voor twee seizoenen een contract aangeboden, dat beter is dan dat van het laatste jaar. Het is dus aantrekkelijk. In België kan ik spelen bij een elftal dat naar de hoogste klasse is gepromoveerd, in Zwitserland is vermoedelijk meer geld te verdienen. Voor mij echter is geld niet alles in voetbal."

"Mijn doel is op een zo hoog mogelijk niveau te spelen en ik begrijp best dat Volendam veel sterker is dan een gemiddelde Zwitserse club. Het bevalt mij ook uitstekend in Nederland, maar er is een ding waar ik moeite mee heb. Ik ben ambitieus, Volendam niet echt. Ik heb mij in dit jaar niet kunnen losmaken van de gedachte dat veel Volendammers al lang blij zijn als zij maar in de Eredivisie blijven. Maar dat kan natuurlijk nooit het uitgangspunt zijn."

"Aan de andere kant geloof ik dat een speler, die moet leren, zich in de Nederlandse competitie uitstekend kan scholen. Daarom zal ik, ook als ik niet in Nederland blijf, volhouden dat er voor mij goede dingen in Volendam waren. In de eerste plaats trainer Leo Steegman. Voor mij is hij het beste geweest dat ik in Volendam heb ervaren."

BASKETBAL — Mike d'Antoni heeft zijn actieve loopbaan beëindigd. De 39-jarige spelverdeler van Philips Milan wordt de nieuwe trainer bij zijn club. Hij volgt Franco Casalini op, die een desastreus seizoen in de competitie en Europese beker doorleefde.

BASKETBAL — De vrouwelijke coach heeft haar entree gemaakt in het Amerikaanse basketbal. Bernadette Locke werd benoemd tot assistent van Rick pitino, hoofdcoach van de Wild Cats op de universiteit van Kentucky.

WK schutters

WILLEMSTAD - De schutters op het WK zijn tot aan vandaag:

Drie doelpunten: Mattheus en Völler (BRD)

Twee doelpunten: Careca (Bra), Lacatus (Roe), Skuhravy (Tsj), Milla (Cam), Jozic (Joe).

Een doelpunt: Brehme en Klinsmann (BRD), Brolin (Ze), Burruchaga en Troglio (Arg), Caligiuri (Vst), Cayasso (CoR), Degryse en De Wolf (Bel), Abdel-Ghany (Egy), Hasek en Luhovy (Tsj), Kieft (Ned), Lineker (Eng), Rincon en Valderama (Col), Giannini en Schillaci (Ita), Sheedy (Ier).

Brazilië: Voetbalgek

■ *RIO DE JANEIRO - Het Braziliaanse elftal dat deelneemt aan het Wereldkampioenschap Voetbal in Italië kan niet klagen over zijn thuisfront. Voor de wedstrijd van vandaag, tegen Costa Rica, geeft men daar in Rio bijvoorbeeld uiting aan in de vorm van onder meer straatschilderingen. (AFP-satellietfoto)*

Standen WK voetbal

Groep A

Tsjechoslowakije	**2 4 (6-1)**
Italië	**2 4 (2-0)**
Oostenrijk	2 0 (0-2)
Ver. Staten	2 0 (1-6)
Ita - Oos	1-0
Tsj - Vst	5-1
Ita - Vst	1-0
Oos - Tsj	0-1
19 juni:	Ita - Tsj
19 juni:	Oos - Vst

Groep B

Cameroun	**2 4 (3-1)**
Roemenië	2 2 (3-2)
Argentinië	2 2 (2-1)
Sovjetunie	2 0 (0-4)
Arg - Cam	0-1
Sov - Roe	0-2
Arg - Sov	2-0
Cam - Roe	2-1
18 juni:	Arg - Roe
18 juni:	Sov - Cam

Groep C

Brazilië	1 2 (2-1)
Costa Rica	1 2 (1-0)
Zweden	1 0 (1-2)
Schotland	1 0 (0-1)
Bra - Zwe	2-1
CoR - Sch	1-0
16 juni:	Bra - CoR
16 juni:	Sch - Zwe
20 juni:	Bra - Sch
20 juni:	Zwe - CoR

Groep D

Bondsrepubliek	**2 4 (9-2)**
Colombia	2 2 (2-1)
Joegoslavië	2 2 (2-4)
V.A. Emiraten	2 0 (1-7)
Col - VAE	2-0
BRD - Joe	4-1
Joe - Col	1-0
BRD - VAE	5-1
19 juni:	BRD - Col
19 juni:	Joe - VAE

Groep E

België	1 2 (2-0)
Spanje	1 1 (0-0)
Uruguay	1 1 (0-0)
Zuidkorea	1 0 (0-2)
Bel - ZKo	2-0
Uru - Spa	0-0
17 juni:	Uru - Bel
17 juni:	Spa - ZKo
21 juni:	Bel - Spa
21 juni:	Uru - ZKo

Groep F

Egypte	1 1 (1-1)
Engeland	1 1 (1-1)
Ierland	1 1 (1-1)
Nederland	1 1 (1-1)
Eng - Ier	1-1
Ned - Egy	1-1
16 juni:	Eng - Ned
17 juni:	Ier - Egy
21 juni:	Eng - Egy
21 juni:	Ned - Ier

Zes doden na kampioenschap

DETROIT - Het kampioensfeest van de Amerikaanse basketbalploeg Detroit Pistons heeft zes fans het leven gekost.

De Pistons wonnen de titel in de profleague (NBA) door in de vijfde wedstrijd de Portland Trail Blazers op eigen terrein met 92-90 te verslaan.

De overwinning zorgde voor heetische taferelen in de straten van Detroit. Verkeersongevallen kostten aan vijf personen, onder wie een kind van vier jaar, het leven.

Een basketballiefhebber verloor zijn evenwicht op het dak van een flat en stortte naar beneden. Ook ontstonden er diverse vechtpartijen op straat.

ATLETIEK -- Ollan Cassell ligt met vijf gebroken ribben in een ziekenhuis. De directeur van de Amerikaanse atletiekbond was betrokken bij een auto ongeval.

WK tutti frutti

● De Fransen zijn toch actief bij het WK in Italië, aan de **onderhandelingstafel**. Ivan Hasek, de aanvoerder van het Tsjechoslowaakse elftal, speelt daardoor komend seizoen bij Strasbourg, dat in de Franse Tweede Divisie uitkomt. De 26-jarige middenvelder heeft een contract getekend voor twee jaar. Zijn ploeggenoot Lobomir Moravcik praat nog met Saint-Etienne.

● De Zuidkoreaanse selectie wordt door **blessures** steeds verder uitgedund. In het duel met Spanje (zondag in Udine) zal ook Soon-Ho Choi ontbreken. De 28-jarige aanvaller is geblesseerd geraakt aan de knie. Eerder haakten ook Young-Jin Lee (knie), Joo-Sung Kim en doelman Poong-Joo Kim (gescheurde knieband) uit.

● Salvatore Schillaci, die in het duel Italië - Oostenrijk als invaller voor 1-0 zorgde maar tegen de Amerikaanse voetballers niet aan scoren toekwam, is vrijdag **vader** geworden van een zoon. Schillaci kreeg toestemming het trainingskamp in Rome te verlaten en reisde spoorslags naar Turijn.

● Lubos Kubik is de eerste speler bij het WK, die in zijn tweede duel zijn tweede gele kaart kreeg. Hij is automatisch voor het volgende duel van Tjeschoslowakije tegen Italië geschorst. De Westduitser Andreas Brehme volgde s'middags zijn slechte voorbeeld. Hij mist de wedstrijd tegen Colombia. Voor Hussein Mohammed (VAE) is om dezelfde reden het toernooi zo goed als zeker voorbij.

● Drie Engelse **voetbalfans** zijn vrijdag na aankomst op het vliegveld van Rome aangehouden en worden zo spoedig mogelijk weer naar hun land teruggestuurd. De drie, die tot een groep van zestien man behoorden, staan op de zwarte lijst van vandalen.

●De Braziliaanse middenvelder Branco heeft zich tijdens de training **geblesseerd** aan zijn rechtervoet bij een botsing met Ricardo Rocha. Het is twijfelachtig of Branco, die zijn blessure in een ziekenhuis liet onderzoeken, zaterdag tegen Costa Rica kan meespelen. Verdediger Mozer is daarentegen volledig hersteld van zijn knieblessure.

●In het Braziliaanse kamp is een **woordenstrijd** ontbrand tussen coach Lazaroni en de inmiddels 49-jarige legende Pele. Pele vindt de speelwijze van Brazilië te defensief. "Brazilië hoort aanvallend te voetballen." Lazaroni repliceerde: "Ik weet dat Pele zijn mond hield, toen hij kwam en voetbalde."

●Salvatore 'Toto' **Schillaci**, de joker van het Italiaanse elftal die tegen Oostenrijk scoorde, is vrijdag vader geworden. Rita, de vrouw van de Siciliaan van Juventus, schonk hem in het ziekenhuis van Turijn een zoon. Schillaci mocht voor die gelegenheid even uit het Italiaanse trainingskamp weg.

●De laatste wedstrijd in Groep F Spanje - België krijgt **hoog bezoek**. De Spaanse koning Juan Carlos heeft zijn komst aangekondigd, alsmede de Belgische kroonprins Philippe.

●Passagiers aan boord van KLM-vliegtuigen op intercontinentale routes kunnen het wereldkampioenschap in Italië volgen dankzij video-journaals die aan boord worden vertoond. De NOS monteert elke nacht voor de KLM een journaal dat ongeveer tien minuten duurt en de volgende dag aan boord wordt vertoond.

●De Egyptische voetbalbond heeft een **premie** van ruim 7000 gulden uitgeloofd voor een overwinning zondag op Ierland. De spelers van Egypte verdienden met hun fraaie remise tegen Nederland de helft. [illegible] de Afrikaanse [illegible] wint van Ierland [illegible] gen de spelers in een [illegible] meer geld dan een [illegible] in Egypte in een [illegible] dient.

●Ivan Hasek (Spartak Praag) en Lubomir Moravcik (Plastika Nitra) hebben een **aanbieding** van een Franse club gekregen. Hasek (26) kan tekenen bij Racing Strasbourg, Moravcik (24) bij Saint Etienne. Beide spelers hebben wel trek in een Frans avontuur.

●**Roger Milla van Cameroun is de oudste speler** die tijdens een wereldkampioenschap een doelpunt heeft gemaakt. De 38-jarige spits, tegen Roemenië als invaller twee keer succesvol, neemt het record over van de Zweed Gunnar Gren, die in 1958 op 37-jarige leeftijd in Goteborg tegen de Bondsrepubliek scoorde.

●**Jack Charlton** heeft zijn spelers in het hotel een uitgaansverbod opgelegd. [illegible] Johnston [illegible] begin deze week [illegible] aangetroffen. "Ik ben [illegible] zeker van, dat de [illegible] eigen spelers goed [illegible] zullen houden" [illegible] lachte Charlton.

●**Lothar Matthäus** [illegible] geschonken [illegible] middenvelder [illegible] wedstrijd tegen [illegible]

●[illegible]

●[illegible] mag [illegible] hebben [illegible] **gers** een kant [illegible] Israëlische [illegible]

Major League

[illegible]

American League
Toronto Blue [illegible] York Yankees 5-4 [illegible] Red Sox [illegible] 4-3, Cleveland Indians [illegible] waukee Brewers 5-3; Detroit Tigers - California Angels 2-1 (10 innings); Kansas City [illegible] 5-1; Oakland Athletics - Chicago White Sox 5-4 [illegible] Rangers - Seattle Mariners 4-3.

National League
Philadelphia Phillies - Chicago Cubs 6-5 (10 innings); Philadelphia Phillies - Chicago Cubs 7-9; Cincinnati Reds - Houston Astros [illegible] New York Mets - Pittsburg Pirates 7-5; Montreal Expos - Saint Louis Cardinals [illegible] San Diego Padres - Los Angeles Dodgers [illegible] San Francisco [illegible] Atlanta Braves 8-2

… strafschoppen uitgedeeld

…ithoc en Dominguito …rdelen punten: 1-1

…LEMSTAD — Niet … dan drie strafschoppen in de wedstrijd … tussen Cen… Dominguito en Sithoc. … kanten werd er … waardoor de … met 1-1 de punten … De zege ontglipte … Dominguito-ploeg die … de eerste helft de … had genomen in … minuten van de ontmoeting toen de Collegia… hun slotoffensief … bekroond met de … maker.

… mag zich gelukkig … met het winstpunt … de valreep in de wacht … De Dominguito-ploeg had immers met … en collectief ster… een duidelijk over… gedurende het grootste deel van de wedstrijd. … in de afronding schor… een en ander waar… het van een straf… moest hebben om een … te maken.

… treffer werd in de … helft gemaakt door … Felomina die in tegen… tot Raymond Rovina … de wedstrijd geen … maakte. Rovina had … in de veertiende … grandioos gefaald bij … van een straf… Keeper Signald Silo… dook naar de juiste … en … het schot van … Collegiaal moest … maar kreeg … 65ste minuut de … te rehabilite… Richard Sambo in … gebied de bal … Silo… de bal … te raken, … door: 1-1. … dus … maar een … De Domin… het resul… plaats met … twee punten uit … wedstrijden. Sithoc … het resultaat zijn … binnen. Het … plaats met Jong Colombia met één punt uit twee partijen. De ranglijst wordt aangevoerd door twee teams, Jong Holland en Undeba, met drie punten uit twee wedstrijden.

In de eerste divisie behaalde Vesta gisteravond een duidelijke 2-0 overwinning op Canisius Boys.

De competitie wordt morgen voortgezet met de volgende wedstrijden: De Koning - Hubentut Kòrsou,; Victory Boys - Scherpenheuvel. Victory Boys neemt de derde positie in op de standenlijst, terwijl Scherpenheuvel op de laatste plaats staat.

SUNFISH-ZEILEN zondag 24 juni

WILLEMSTAD — Zondag 24 juni worden weer de traditionele sunfish races in drie klassen gehouden. Het racecentrum is dit keer Watersportcentrum Jan Sofat aan het Spaanse Water alwaar op de wedstrijddag zelf kan worden ingeschreven tot half twaalf. Er zijn twee starts, namelijk om elf uur en om twee uur. Zoals bekend is dit een uitstekende wedstrijd voor beginnelingen die in een eigen (C-)klasse uitkomen. De hoofdprijs, de Rudy Dovale Wisseltrofee, gaat naar de winnaar in deze klasse.

Op deze dag zullen ook de nieuwe wedstrijdboeien van de AYRU in gebruik worden genomen, boeien door de Antillen nv gesponsord, die 2.40 meter hoog zijn. Tegelijkertijd zijn er Cat-wedstrijden, die van dezelfde boeien gebruik maken doch die de sunfishes niet zullen hinderen. Ook voor deze races geldt dezelfde informatie voor wat betreft inschrijving en starttijden. Tot slot komen ook de voetballiefhebbers aan hun trekken omdat tv en video aanwezig zijn om de achtste finales uit Italië te volgen.

Voor verdere informatie over deze zeil/voetbaldag bel Alex Roose (tel.: 83233).

■ *WILLEMSTAD —Louis Rack en Valdemar Victorina zijn twee winnaars van de fotowedstrijd, die werd uitgeschreven door de Akademia di Arte. Hun tekening zal o.a. in het groot worden uitgevoerd op de muren van het zwembad van Sentro Deportivo Korsou. Als dan binnen enkele maanden de zwemwedstrijden van het Caribisch gebied daar gehouden worden, kunnen de mensen van het gehele Caribisch gebied hun tekening via de televisie bewonderen.*

MEDINAH — Met birdies op twee van de laatste drie holes heeft Tim Simpson vrijdag de leiding genomen op de tweede dag van het Open Amerikaanse golfkampioenschap. Hij ging rond in 69 slagen en nam daarmee een voorsprong van een slag op Jeff Sluman, met wie hij na de eerste ronde de leiding deelde. In totaal braken niet minder dan 47 deelnemers de par 72 van de langste en naar sommigen zeggen moeilijkste - baan in de geschiedenis van de US-Open.

…ckenbauer prijst VAE-voetballers

…ILAAN — De Westduitsers hebben het vrijdag in … Giuseppe Meazza-… in Milaan, de thuis… van het belangrijke … Klinsmann, Matthäus en Brehme, bij 5-1 … houden. Na de overtuigende zege op Joegoslavië stapte "die Mannschaft" via de schatrijke maar toch zo armoedige … ballers uit de Verenigde Arabische Emiraten de achtste finales van het WK-toernooi binnen.

… werden hoefden … Beckenbauer niet aan … gelijke duel vuil te … gemaakt. Het elftal … de scheidende bonds… Beckenbauer was opper… maar geruime tijd … dat tot uitdrukking te brengen. Pas na ruim … half uur - en een handvol … door Klinsmann … kansen - verjoeg vol… bij de 50.000 Westduitse … in Milaan en de mil… in eigen land de nare … van misschien weer … verrassing.

…mann haalde nog voor … zijn gram en ook de … achte tegentreffer van … Ismail Mubarak net … hervatting kon abso… de gemoederen niet … verontrusten. Matthaus, Bein en nogmaals Völler bewezen dat ook. Het enige negatieve aspect, afgezien van het nog magere aantal doelpunten, was de gele kaart van Brehme. Die zal nu het laatste groepsduel tegen Colombia vanaf de tribune moeten volgen.

"We hebben van meet af aan gezorgd voor pressing en de tegenstander geen moment laten spelen", was de simpele verklaring van Beckenbauer voor de even eclatante als normale overwinning. "Het was slechts zaak geconcentreerd te blijven en de vleugels goed te gebruiken. Het ontbrak een half uur maar aan een ding: voldoende efficiëntie en geluk voor het doel. Toen we eenmaal hadden gescoord, was de rest kinderspel."

PROBLEEMPJE

Beckenbauer prees de Arabische opponent nog het graf in nog door te zeggen dat die alles in het werk had gesteld voor een beter resultaat, maar dat het domweg te weinig was. "Behalve de tweede gele kaart voor Brehme hebben we nog een probleempje gehad in de defensie', zei de Westduitse oud-international. Hij doelde op het uitvallen van Berthold, die geen directe tegenstander had maar toch een spiertje verrekte en werd vervangen door Littbarski. "Dat leidde, ook door onze aanvallende speelwijze, tot enkele slordigheidjes achterin. Maar verontrusten kon het me niet. Het was weer een goede avond. Nu willen we het tegen Colombia gewoon afmaken en eerste worden in de poule."

Zijn VAE-collega Carlos Alberto Perreira had er weinig aan toe te voegen. "Ik heb geprobeerd mijn spelers de angst voor een dikke nederlaag uit het hoofd te praten. Ze hebben hun best gedaan, maar meer was er op dit natte veld niet mogelijk. Thuis regent het een keer per jaar. Het was dus al uiterst moeilijk ons aan de omstandigheden aan te passen. We hebben verloren van een van de beste ploegen van dit toernooi."

CAGLIARI — De Italiaanse politie heeft in de nacht van vrijdag op zaterdag de handen vol gehad om opstootjes in de binnenstad van Cagliari te voorkomen. Honderden agenten verzamelden zich rond het station waar de sfeer uiterst gespannen was.

Sardijnse jongeren en Engelse supporters moesten doorlopend van elkaar worden gescheiden. Tussen beide kampen heerste een geladen sfeer.

Nederlandse fans waren in het centrum niet te bekennen. Zij besloten massaal de binnenstad te mijden. "Wij willen met die rotzooi niets te maken hebben", zo verkondigden zij vrijdagmiddag al eensgezind.

Oranje-fans zonder slaapplaats konden overnachten op het vliegveld. Daar hadden de autoriteiten een hangar vrijgemaakt voor supporters die op goed geluk naar Sardinië zijn gekomen.

In Rome zijn 17 engelse supporters aangehouden die het vliegtuig wilden nemen naar Cagliari. Zij misdroegen zich op de luchthaven zo dat de politie besloot om ze te arresteren en terug te sturen naar Engeland, aldus politie-autoriteiten in Cagliari.

'Entrez vous...'

■ WILLEMSTAD —Een groot aantal gasten woonde gistermiddag bij Promenade shopping center de opening bij van de juweliers-en horlogezaak Pieters Jewelers, de nieuwste aanwinst van het echtpaar Flora en Manfried Pieters. Na een korte rede van MCB- directeur Lionel Capriles waarin hij de noodzaak van professionalisme op Curaçao benadrukte, voerde ook Manfried Pieters het woord. Hij wees op de noodzaak de economie steeds meer en nieuwe impulsen te geven; alleen op die manier zullen ook de sociale problemen opgelost kunnen worden, bracht de trotste zakenman naar voren. Onder de genodigden bevonden zich de heer en mevrouw Jaime Saleh. Zij mochten, na het uitbrengen van de toast, als eersten de nieuwe juwelierszaak betreden om er een kijkje te nemen. 'Entrez vous,' zeggen hier Manfried en Flora Pieters aan mevrouw Saleh...

Bij opening congres

Minister Pietersz belooft vakbondswezen alle steun

WILLEMSTAD — Als de nieuwe minister van arbeid en sociale zaken, Eithel Pietersz (FOL/SI), zich aan zijn woord houdt, kunnen vakbonden met een gerust hart naar het Fort om er hun hart te luchten.

Pietersz, een voormalige vakbondsleider, beloofde zijn ex- "makkers in de strijd" dat hij hen te allen tijde een helpende hand zal bieden en als minister alles in het werk zal stellen hun positie te versterken.

De nieuwbakken bewindsman signaleerde gisteren tijdens een rede voor de vakcentrale Kamara Sindikal, dat op Curaçao slechts een klein percentage -tussen 20 en 30 procent -van de werknemers bij een vakbond is aangesloten. Vakbonden zouden bij zich zelf te rade moeten gaan en zich moeten afvragen wat daar de oorzaak van is én actie ondernemen om meer, vooral jonge, werknemers aan te sporen lid te worden.

Minister Pietersz hield gisteren zijn 'maiden speech' in het vakbondsgebouw SSK ter gelegenheid van de opening van het derde Kamara Sindikal- congres.

Het eerste wat Pietersz duidelijk wilde maken is dat hij in principe het beleid van voorganger en partijgenoot Stanley Inderson zal voortzetten, maar daarbij wel een eigen stempel op dat beleid zal willen drukken.

Wat het vakbondsbeleid betreft, zou Pietersz in elk geval het door Inderson begonnen proces van versterking van de positie van vakbonden willen voortzetten. Die positie is in de loop der jaren al flink versterkt, zo meent de minister. Dat was voordelig voor de werknemers en werkgevers: het aantal "oorlogen" kon daardoor beperkt blijven. Acties, zei de exvakbondsman, zouden weliswaar niet geheel van het toneel moeten verdwijnen, maar toch zo veel mogelijk vermeden moeten worden. 'Ik pleit voor dialoog en onderhandelingen, juridische procedures. Dat zijn in onze politieke en sociale struktuur de beste wapens om op te komen en zijn in het belang van de werknemers en werkgevers."

Pietersz is kennelijk bezorgd over het relatief lage percentage werknemers dat door een vakbond vertegenwoordigd wordt. Die worden aan hun lot overgelaten en moeten tevreden zijn met het minimum dat de wet voorschrijft. In zo'n situatie, meent Pietersz, is geen sprake van gelijkwaardige onderhandelingspartners. Hij zei dat statistieken aantonen dat in bedrijven waar geen vakbond vertegenwoordigd is het aantal werknemers met een minimumloon veel groter is dan in zaken waar de vakbond namens de werknemers onderhandelt over de arbeidsvoorwaarden. "Daar wordt een minimumloon vaak óók een maximumloon. Dat is uitbuiterij, een salaris moet eigenlijk hoger liggen dan het wettelijk voorgeschreven minimum. "Pietersz zei niet aan de indruk te kunnen ontkomen dat op Curaçao nog steeds op grote schaal misbruik wordt gemaakt van werknemers, wanneer het gaat om sociale en arbeidsvoorwaarden.

Nu het beter gaat met de economie zouden werknemers wat terug krijgen van hetgeen ze in de slechte tijden hebben ingeleverd. Ook daartoe is een stevige en dynamische vakbond van groot belang..

Hij beloofde steun van de overheid middels onder meer de creatie van een "agency shop," waarbij de vakbond niet alleen van leden een financiële bijdrage ontvangen maar ook van de nietleden waarvoor men zich inzet. Op die manier zullen tevens meer mensen gestimuleerd worden zich aan te sluiten, meent minister Pietersz. Het project om te komen tot een sociaal-educatief fonds vakbondswezen ging niet door, omdat er teveel tegenstanders waren. Pietersz beloofde de vakcentrale dat hij zal bezien in hoeverre een andere aanpak wel kans van slagen zal hebben.

Hij kondigde verder aan dat bekeken zal worden of het nodig is met een wetsvoorstel te komen om CAO's al dan niet verplicht te stellen in bepaalde sectoren en/ of bedrijven. Ook de problematiek van de kortlopende contracten zal de nodige aandacht krijgen.

Minister Pietersz wees er ten slotte op dat de vakbonden ook de hand in eigen boezem moeten steken om het aantal leden uit te breiden: zelf-kritiek zal daarbij van doorslaggevend belang zijn. 'Iedere werknemer moet overgehaald worden zich aan te sluiten; iedereen moet tot het inzicht komen dat vakbonden nodig zijn voor de overleving." Tot zover de eerste officiële redevoering van de nieuwe minister van arbeid en sociale zaken.

Door watersnood:

In Ohio: tien doden, vijftig vermisten

SHADYSIDE - Na nog meer regenbuien donderdagnacht in een mijnbouwgebied in de staat Ohio, dat de afgelopen twee weken al gedeeltelijk was overstroomd, zijn vrijdag de rivieren buiten hun oever getreden. Later op de dag telden de autoriteiten tien doden en ongeveer vijftig vermisten.

Het water rukte huizen, caravans en bomen mee. Wegen kwamen onder water te staan. De hulpverlening werd bemoeilijkt door het onder water lopen van een telefooncentrale. Voor het gebied had de regering al eerder de noodtoestand afgekondigd. In sommige steden is in een week meer dan dertig centimeter regen gevallen.

BOGOTA - Het Colombiaanse leger maakte zich vrijdag op om vijfhonderd soldaten extra naar de stad Medellin, thuisbasis van een van Colombia's drugskartels, te sturen, terwijl het stadsbestuur overwoog een uitgaansverbod in te stellen.

■ *WILLEMSTAD — Rudy Plaate heeft een langspeelplaat uitgegeven onder de naam 'Fo'i mi kurason'. Op de plaat staan acht romantische liedjes in de stijl die Rudy eigen is. Slechts een nummer op de l.p. is in handen van 'een ander'. Michael Kuipéri van Aruba componeerde het nummer 'Maraviyosa', de overige creaties zijn het werk van Rudy. De techniek was in handen van 'Remy Recording Studio' onder de muzikale begeleiding van Norman Moron.*
Foto: Norman Moron (links) en Rudy Plaate (rechts).

Bij eeuwfeest Shell en Sowetoherdenking

Shell-gebouwen geblokkeerd

DEN HAAG - Ongeveer vijfhonderd demonstranten van het comite Shell uit Zuidafrika hebben vrijdagmorgen gedemonstreerd bij Shellgebouwen in Den Haag vanwege het honderjarig bestaan van het concern en de herdenking van de zwarte opstand in de Zuidafrikaanse woonwijk Soweto.

Het werd werknemers van Shell moeilijk gemaakt de gebouwen binnen te komen. Er ontstonden enkele schermutselingen tussen demonstranten en ME toen de ME-ers de weg vrijmaakten voor werknemers van Shell. De anti-Shell actie zorgde voor veel overlast. Het verkeer in en rond Den Haag heeft er veel hinder van ondervonden. De demonstranten blokkeerden kruispunten waardoor het verkeer dat vanuit Utrecht en Wassenaar kwam stagneerde. De politie heeft een betoger aangehouden die met een onbekende vloeistof gooide. Vrijdagmiddag viel de overlast mee. In de loop van de ochtend maakte de RVD bekend dat het geplande bezoek aan het Shell-hoofdkwartier door koningin Beatrix niet zou doorgaan.

ORANJESTAD — Twee politie-agenten, die rijexamen aan het afnemen waren, hoorden ter hoogte van de Adriaan Laclé Boulevard/hoek Madurostraat een jeugdig meisje minder nette opmerkingen maken toen de politie passeerde.

Toen de politie een onderzoek instelde waarom het meisje zo optrad, bleek het een dertien-jarige scholiere van de Julianaschool te zijn, die de politie bleef uitschelden. Ten einde raad werd zij naar de wacht overgebracht en vervolgens naar haar woning waar de moeder vertelde er niet veel van te begrijpen omdat haar dochter thuis zich als een 'stille heilige' gedroeg.

MANAGUA - De Nicaraguaanse president Violeta Chamorro wil binnen twee maanden het Nationale leger halveren. Chamorro verklaarde dat op 2 augustus, als ze precies honderd dagen de scepter zwaait, het leger nog slechts 41.000 manschappen zal tellen. Het Nicaraguaanse leger is het grootste in Midden-Amerika.

Handelstekort van VS mindert

WASHINGTON - Het tekort op de Amerikaanse handelsbalans is met zeventien procent verminderd van 8,36 miljard dollar in maart tot 6,94 miljard dollar in april.

MENSEN

Moedertje Rusland en Smirnoff

*Ze hebben naties onder de voet gelopen, stonden in de rij voor voedsel en moesten leren hoe je Azerbadzjan moet uitspreken maar de Sovjetburgers kunnen nu tenminste weer genieten van een van de eerste vruchten van hun eigen Nieuwe Orde: **Smirnoff Wodka**, in 1917 uit Rusland verbannen en in de afgelopen vijftig jaar in de VS geproduceerd, is nu weer verkrijgbaar in het moederland.*

De familie Tweeboom van de Kaya Tentalaria 9 heeft het heuglijke bericht ontvangen dat hun zoon Norman Tweeboom de Bachelor's graad in Economics and Statistics aan de Pace universiteit van New York heeft gehaald. Norman is een oud-leerling van het Peter Stuyvesant College.

Koffie: Gezellig goedkoop

Bij een prijs van f 3 voor een pak koffie van een half pond komt de prijs uit op circa zes cent per kopje. Daarmee blijft koffie niet alleen een gezellige, maar ook een zeer voordelige drank. Nog goedkoper is een kop thee. Uitgaande van een consumentenprijs van f 1,89 per ons kost de grondstof voor een kop thee nog geen twee cent. Daarmee is thee nog steeds de goedkoopste drank in Nederland. Dit blijkt uit het jaarverslag van de vereniging van Nederlandse koffiebranders en theepakkers.

Op basis van vijf gram koffie per kopje van 125 millimeter en een afzet van circa acht kilo per hoofd van de bevolking consumeert de gemiddelde Nederlander op jaarbasis 200 liter koffie wat bijna 4,5 kopje per dag betekent.

Van de Nederlandse bevolking drinkt 94 procent koffie, 85 procent zelfs regelmatig. Slechts zes procent giet het bruine vocht nooit door het keelgat. Van de koffiegebruikers voegt 10 procent suiker en zoetstof toe, 24 procent melk, room of andere witmakers, 22 procent drinkt de koffie zwart en 44 procent gebruikt melk en suiker.

Het gebruik van thee per hoofd van de bevolking is in 1989 uitgekomen op 640 gram, iets minder dan de 650 gram in 1988. Van de Nederlanders drinkt 63 procent regelmatig thee, slechts 9 procent zegt nooit thee te drinken en de overigen drinken het af en toe.

RUIM ANDERHALF miljoen inwoners van Nederland hebben last van ernstige lichamelijke beperkingen. Dit komt overeen met 11,5 procent van de bevolking van vijf jaar en ouder, met uitzondering van tehuisbewoners.

Deze gegevens komen uit een continue gezondheidsenquete van het Centraal Bureau voor de Statistiek, een steekproef bij 25.000 personen in de periode van 1986 tot 1988.

Onder de thuiswonende bevolking in Nederland zijn 365.000 personen die niet of alleen met hulp kunnen lopen, 240.000 personen die armen of handen niet volledig kunnen gebruiken, bijna 160.000 personen die dichtbij of veraf niet goed kunnen zien (ook niet met bril of lenzen), 290.000 personen die ook met een hoorapparaat geen gesprek kunnen volgen, ruim 370.000 personen die door hart- of longklachten weinig uithoudingsvermogen hebben (geen 10 minuten kunnen lopen) en 220.000 personen die vrijwel dagelijks moeilijkheden hebben met het ophouden van de plas of de ontlasting.

Hondenregels

De **honden** in Rotterdam moeten duidelijk te identificeren zijn. De eigenaar mag zelf weten hoe dat gebeurt. Zo kan worden achterhaald wie verantwoordelijk is voor een loslopende hond. In principe moeten alle honden echter aan de lijn. Dat staat in een voorstel tot wijziging van de politieverordening dat de rotterdamse gemeenteraad binnenkort bespreekt.

Het strikte "aanlijngebod" geldt voor de hele stad. Sommige delen van de stad kunnen zelfs tot voor honden verboden gebied worden verklaard. Als voorbeeld hiervoor noemt de gemeente de lijnbaan. Een deelgemeente kan ook een gebiedje aanwijzen waar honden los mogen lopen.

De stadsbestuurders zijn tot deze oplossing gekomen om agressief gedrag van sommige honden te beteugelen. Aanlijnen van bijters, zoals pitbulls, is effectiever dan muilkorven, zeggen de geraadpleegde deskundigen. De meeste bijtgevallen komen echter voor in huis of in ieder geval op het priveterrein. En daarover heeft de gemeente weinig te zeggen.

Agressief hondegedrag op openbaar terrein komt meestal van loslopende honden. Overigens zijn pitbulls daarbij niet de grootste boosdoeners, ook herders, bouviers, rotweilers of poedels happen toe. Het is moeilijk om juridisch vast te stellen welke hond nu wel of niet een muilkorf moet dragen.

Ook het jank- en blafgedrag van honden wordt beteugeld. De eigenaar van het dier moet voor dit soort overlast waken. Verder moet poepen in de goot gebeuren, mag dat niet op fiets- of voetpaden, op kinderspeelplaatsen, in een zandbak of op een speelweide, op het strand of op een groenstrook. De eigenaar is niet strafbaar wanneer de uitwerpselen met een worden verwijderd.

Onlangs werd in deze rubriek en ook elders in de krant een beroep gedaan op onze lezers om kaartjes te sturen naar Craig Shergold. Een 7-jarig Engels jongetje dat een hersentumor had en niet lang meer zou leven. Zijn grootste wens was echter om in het Guinness Book of Records een aantekening te krijgen als de persoon die het grootste aantal kaarten ooit had ontvangen.

Craig is inmiddels overleden. Degenen die van plan waren hem nog een kaartje te sturen gelieve hiermee rekening te houden.

Igor Atalita ontvangt uit handen van Berklee College president een certificaat dat samengaat met het verkrijgen van de 'Performance Division Achievement Award'. Deze onderscheiding wordt elk jaar toegekend aan een student die door zijn uitstekende resultaten is opgevallen tijdens de verschillende Berklee concerten van dat academisch jaar.

Wega di Number Kòrsou

8 5 7 3 9 6 10 4 2

2647
9788
5907

Munt voor gekleurd voetbal

Een zilveren 25-guldenmunt, met daarop voetballers in actie. De Centrale Bank van Suriname heeft deze gedenkmunt laten slaan ter gelegenheid van het veertiende wereldkampienschap voetbal 1990 in Italië. Deze unieke munt die een oplage heeft van vijftigduizend exemplaren en in Suriname een wettig betaalmiddel is, dient tegelijkertijd een goed doel. De netto-opbrengst is bestemd voor de voetbalschool, een initiatief van de Stichting **Kleurrijk Voetbal** te Bussum. De gedenkmunt kost 82 en een halve gulden.

De Stichting bestaat sinds 1985 en wil de integratie en promotie van kleurrijk voetbal bevorderen. Surinaamse en Molukse werkers van de stichting Streetcornerwork - een door de gemeente Amsterdam gesubsidieerde instelling - kwamen indertijd dagelijks in contact met vooral zwarte jongeren die graag in club-verband wilden voetballen. Om tal van redenen waren zij niet in staat zich aan te sluiten bij een vereniging. Nu is deze groep alleen maar groter geworden. Een van de mogelijkheden om de situatie te doorbreken in volgens de Stichting Kleurrijk Voetbal de oprichting van een voetbalschool.

Tornado treft

MANILA - Het Zuidfilipijnse eiland Mindanao is getroffen door een tornado. De tropische wervelwind, die een spoor van vernielingen achterliet heeft aan ten minste 22 mensen het leven gekost.

20.00 How I got into college (PG
21.30 The Edge: Black Pudding
22.00 Boxing: Tyson vs Tillman
Foreman vs Rodrigues
24.00 Ghostbusters II (PG)
01.55 Tales from the crypt: '... you're not yourself today'
02.30 Double Exposure (R)
04.20 America Undercover: W... - Medicine may be hazardous to y... health
04.55 Wild Pair (R).

ZONDAG
12.45 Plain Clothes (PG)
02.30 How to prevent a heart attack
03.30 Paternity (PG)
17.00 Making of a champion: Jen... Capriati
17.30 Saturday the 14th strikes ba... (PG)
19.00 Twins (PG)
21.00 Pink Cadillac (PG13)
23.00 How to prevent a heart attack
23.55 Above the law (R)
01.40 Death Hunt (R)
03.20 Twins (PG)
05.10 The Curse (R)

TBS

ZATERDAG
17.05 Fishing with Roland Martin
17.35 Fishin' with Orlando Wilson
18.05 World championship wrestling
20.05 Movie: 'Mad Max' (1980, Mel Gibson)
22.05 US Olympic Gold
24.05 Night Tracks - Chartbusters
01.05 Movie: 'Dillinger' (1973, Warren Oates)
03.05 Night Tracks.

ZONDAG
13.15 Movie: 'With six you get eggroll' (1968, Doris Day)
15.15 Three Stooges
15.30 Baseball: Atlanta Braves vs San Francisco Giants
18.15 NWA main event
19.00 Movie: 'Adventures of the Wilderness Family
21.00 Nat'l Geo. Explorer
23.00 Future Watch
23.30 Please help me lose weight
24.00 Beauty breakthrough

HBO

ZATERDAG
16.00 Just a regular kid: An AIDS story
17.00 Pulse (PG13)
18.30 My mom's a werewolf (PG)

TELECURAÇAO

ZATERDAG
17.00 Telefiesta met tante Irma;
19.00 Kòktel Turístiko met captain Sterling;
20.00 Notisiero Tele-8;
20.30 Miniserie: 'Wings of an eagle';
21.30 Estreno: 'Poker Alice' (Western);
22.00 Wega di Number Kòrsou;
22.07 vervolg Estreno;
23.30 Sluiting.

ZONDAG
10.30 WK-voetbalwedstrijd: Ierland vs Egypte;
13.00 Movie special;
14.30 WK-wedstrijd: België vs Uruguay;
17.00 Sena di Señor;
17.50 Wega di Number Kòrsou;
18.00 Bingoshow;
19.00 Wil di suerte;
19.34 TeleCuraçao special;
20.00 Notisiero Tele-8;
20.30 Shete dia;
21.00 Best seller: 'Mistral's Daughter' (deel 3);
22.00 Starting from scratch;
22.30 Santo Domingo invita;
23.30 Sluiting.

MAANDAG
140.30 WK-voetbalwedstrijd: Roemenië vs Argentinië.
(wijzigingen voorbehouden)
* * * * * *

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Ard Horvers (hoofdredacteur)
A. van Leeuwen(adjunct-hoofdredactrice)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Joel Labadie, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie:
Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)

Directeur-Hoofdredacteur:
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp-Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Jos van der Schoot en Etleen Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22560 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties::
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

SABA:
Correspondente:
Esther Mommers, tel: 2265

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente::
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-16151, toestel 319)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

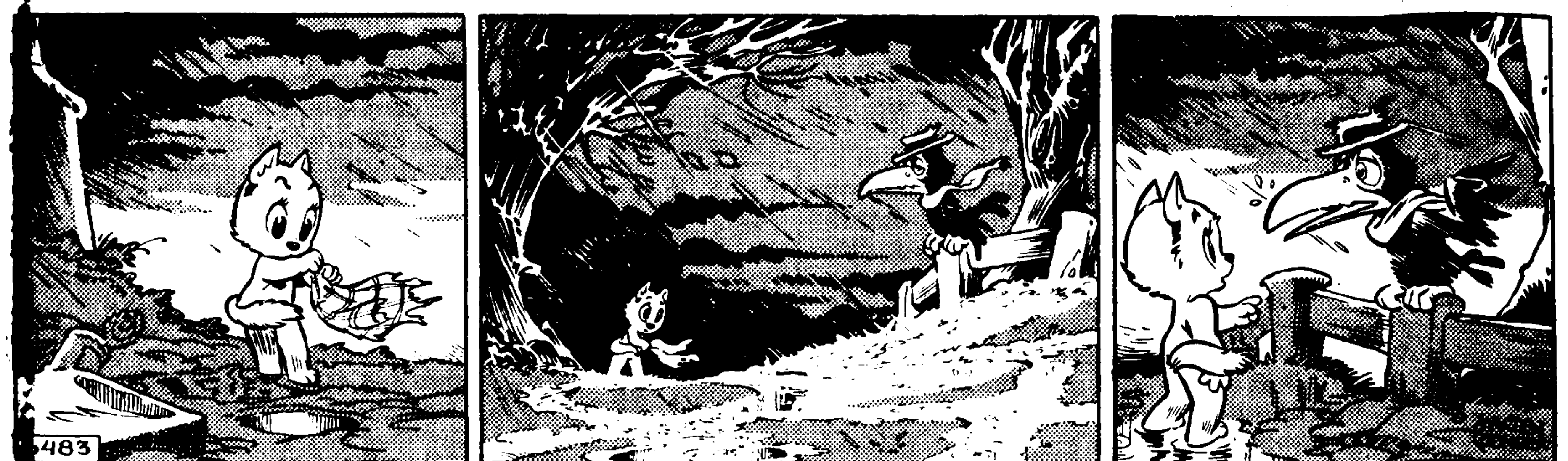
Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Nassaustraat 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): mv. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen **vijftien gulden per maand**

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Tom Poes en de verdwenen heer

Door Martin Toonder

3483 — Voortgejaagd door de wind fladderde er een geruite lap over het slordige gazon en Tom Poes sprong er onmiddellijk op af.

'Een stuk van heer Bommel's jas!' dacht hij, terwijl hij het flard in de vlucht greep om het beter te kunnen bekijken.

'Gewoon kapot gescheurd. Hm, het is niets voor heer Ollie om zijn afleggertjes in de tuin te gooien. Het ziet er naar uit dat hij heeft gevochten. Hier is iets gebeurd, dat is duidelijk! Misschien is hij wel ontvoerd, voor losgeld of zo. Dat zou ook dat rare briefje op de deur verklaren. De een of andere schurk heeft dat natuurlijk geschreven om ons op een dwaalspoor te brengen'.

Hij begon peinzend voort te lopen. De storm gierde door de kale bomen en de regen kletterde op het modderige pad, maar Tom Poes had daar geen aandacht voor. Hij had de sporen van autobanden in de gaten gekregen en die volgde hij nu oplettend.

'Hier heeft een wagen gestaan en gekeerd', mompelde hij. 'Dat zou best kunnen kloppen. Wacht, daar zit iemand. Er is een kans, dat hij iets gezien heeft'.

Hij liet de lap waaien en liep op de zwerver af, die daar verkleumd op een hek zat. 'Heeft u hier in de buurt soms een heer in een ruitjesjas gezien?' vroeg hij beleefd.

De aangesprokene stiet een schamper lachje uit. 'Doe maar gewoon hoor', sprak hij, 'als dat een heer was, dan ben ik er ook één. Hij droeg wel een soort ruitjesjas, maar dan van de vodden, hè? En bezopen dat-ie was! Hij werd door twee vrienden in een wagen gehesen en weggereden. Die kant op. Maar dat is al een poosje geleden, broer!'

HENRY ® By Dick Hodgins

I SO LOVE PICNICS IN THE PARK, TED!
OH, DARN! IT'S STARTED TO RAIN!

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

I'VE GOT GOOD NEWS FOR YOU, SNOOKY!
MR. FIX-IT SAYS THE PENDULUM SHOULD BE FIXED NEXT WEEK!

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

WE'RE OUT OF GAS
ONE OF US SHOULD STAY WITH THE JEEP. WHO SHOULD GO FOR GAS?
I SAY WE PUT IT TO A VOTE

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

SMOOTH RIDE, HUH?
WHOA!
LET ME TRY ONE WITH ANTI-LOCK BRAKES
NEW + USED HORSES

AGENDA BONAIRE

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(**openingstijden** voor het publiek)
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-17.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur.
(**openingstijden** voor lezers)
woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.45 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Kiwanis: donderdagavond 19.30 uur -Hotel Bonaire.
Lions: informatie E. Felipa, tel.: 8546/8238.
Round Table: elke tweede maandag - Buurtcentrum Tera Cora.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

BESTUURSKANTOOR EN BEVOLKING: 08.00-12.00/14.00-15.30 uur loketten geopend.

MUZIEKBIBLIOTHEEK: voor bezichtiging hiervan gelieve contact op te nemen met de heer Rudy Bedacht, Noord Nikiboko 194.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

SPREEKUUR GEZAGHEBBER: elke donderdag van 09.00-11.00 uur op het Bestuurskantoor, Kralendijk; laatste donderdag van de maand van 10.00-12.00 uur te Rincon.

LVV: **openingstijden Slachthuis** i.v.m. afwezigheid van de keurmeester zal tot nader order uitsluitend op donderdagen en vrijdagen geslacht en gekeurd worden.

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk, Kralendijk:
maandag t/m zaterdag om 18.45 uur; zondag om 08.00 en 19.00 uur.
Coromotokerk, Antriol:
maandag t/m zaterdag om 19.30 uur; zondag om 09.00 en 18.00 uur.
Ludovicuskerk, Rincon:
maandag t/m zondag om 19.30 uur.

KLACHTENBEZORGING doorgeven aan mevr. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4.

SU wil korte afstand kernwapens wegdoen

BRUSSEL - De Sovjetunie wil in het najaar met de NAVO onderhandelingen beginnen over "de verwijdering van alle tactische kernwapens voor de korte afstand".

Dit is vrijdag in diplomatieke bron bij de NAVO vernomen. De zogeheten SNF-wapens hebben een bereik van vijfhonderd km. In de ogen van Moskou moet het begin van de SNF-onderhandelingen niet gekoppeld worden aan het afsluiten van het zogeheten CFE-overleg in Wenen over de vermindering van de conventionele bewapening in Europa. Daar zit nog maar weinig vooruitgang in.

Sport Agenda

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Rif)
geopend op woensdag van 14.00-16.45 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

......

ZONDAG
BASEBALL
(Liga Hubenil)
10.00 uur Armendaris vs Mr Baseball;
13.00 uur Wild Cats vs Sta Maria;
16.00 uur Pif Paf vs Miro's Video - Bonamterrein.

VOETBAL
(Federashon Futbòl Kòrsou)
16.00 uur (eerste divisie) De Koning vs Hubentut Kòrsou;
18.00 uur (eredivisie) Victory Boys vs Scherpenheuvel - Sentro Deportivo Kòrsou.

......

Regie-triomf voor John Leerdam

Sprankelende parodie op het Wilde Westen

ONDER REGIE van Rufus Collins en assistent-regie van de Antilliaan John Leerdam ging onlangs in Nederland het muziektheaterstuk 'Deadwood Dick' in première. Collins en Leerdam hebben stijl. 'Deadwood Dick' is een sublieme combinatie van snedige dialogen, sprankelende muziek en spontane amateur-acteurs. Het geheel is door een fantastische choreografie een lust voor oor en oog.

Op de avond van de première van 'Deadwood Dick' ruikt het buiten naar gebraden sardientjes. In de hal van het Theater aan de Haven in Schevingen is het tropisch warm. Plotseling duiken er uit het niets indianen, cowboys, revolverhelden, sheriffs, saloongirls en bijbelpredikers te voorschijn. De theaterbezoekers worden door lieftallige saloongirls en woest kijkende cowboys uitgenodigd zich naar de zaal te begeven.

tig spelers geselecteerd. Zowel de muziek als het spel worden door amateurs uitgevoerd. Het toneelstuk zal nog gespeeld worden in Amsterdam, Rotterdam en Breda.

'Deadwood Dick' is een project dat op verzoek van de gemeente Den Haag ontwikkeld is door de artistieke leiding van De Nieuw Amsterdam om meer allochtone jongeren op het podium te krijgen.

Ene rauwe Mister Butch schept meteen de goede ambiance met dreigende taal tegen een achtergrond van vriendelijke saloonmuziek. De helf van de saloon is echter 'Deadwood Dick'. Naar het schijnt een dapper man die honderd mijl zonder zadel op zijn paard aflegde in twaalf uur. In 1876 deed hij mee aan een rodeo in Deadwood City en gezien zijn geweldige resultaten kreeg hij de bijnaam 'Deadwood Dick'

PARODIE

'Deadwood Dick' is een parodie op het Wilde Westen. Bekende legendarische figuren als Jesse James, Wild Bill Hichkok, Belle Star en generaal Custer treden in dit stuk op de voorgrond. Hun positie als helden van het Wilde Westen wordt echter bedreigd door de zwarte cowboy Nat Love alias Deadwood Dick, de Mexicaan Ben Hodges en de indiaan Cherokee Bill.

De bedreigde helden - de 'Royal Order of the Legend of the West' - komen in vergadering bijeen en besluiten Deadwood Dick cum suis te liquideren. Dit zou dan moeten gebeuren door Mary Fields, een zwarte cowgirl. Mary Fields speelt echter onder één hoedje met Deadwood Dick en de boze plannen mislukken. 'Deadwood Dick' is een ode aan de gekleurde cowboys en een kritiek op de stereotypering van gekleurden in Westerns als 'Bonanza' en 'Gunsmoke'.

JONGEREN

De acteurs in 'Deadwood Dick' zijn zelf jongeren afkomstig uit verschillende etnische culturele groepen. De spelers van dit stuk werden geworven met een krantenadvertentie. Van de tweehonderd belangstellenden werd na audities een groep van dertig spelers geselecteerd.

Grappig is overigens dat de acteurs ook over eigentijdse zaken praten als drugsdealers, en kaartjes voor een concert van Prince. De humor en de muziek zorgen voor een vermakelijk avondvullend programma. Collins en Leerdam zijn erin geslaagd een uitstekende amateurvoorstelling te maken van 'Deadwood Dick'.

Een speciaal compliment is op zijn plaats voor John Leerdam. Dit jaar belooft voor hem zeer succesvol te worden. In maart presenteerde hij samen met Rufus Collins het toneelstuk 'De nacht van de brandende apen'.

Dit stuk kreeg unaniem lovende recensies in de Nederlandse landelijke pers. Met 'Deadwood Dick' zet deze jonge Antilliaanse regisseur zijn triomftocht voort.

WALTER PALM

Doelwit Daimler Benz: **honderd miljard**

STUTTGART - Daimler-Benz streeft er naar om in de komende vijf jaar zijn omzet te vergroten tot boven de honderd miljard mark. Dit heeft Edzard Reuter, voorzitter van de raad van bestuur van het grootste industrieconcern van de bondsrepubliek Duitsland, gezegd. Vorig jaar zette Daimler-Benz 76,4 miljard mark om, vier procent meer dan in 1988.

De winst- en verliesrekening over vorig jaar geeft een overschot aan van 6,8 miljard mark. In 1988 boekte Daimler-Benz een winst van 1,7 miljard mark. De bedragen zijn niet met elkaar te vergelijken omdat het concern de berekening van zijn resultaten heeft aangepast aan de internationale praktijk. Worden de resultaten van vorig jaar net zo berekend als in 1988, dan is de winst niet gestegen.

AUTODIVISIE

Reuter verklaarde dat de cijfers duidelijk aangeven "dat wij ondanks alle tijdelijke problemen, waarover al zeer vroeg is bericht, op een absoluut solide financiële basis kunnen werken". Hij kondigde aan dat er de komende jaren voor recordbedragen zal worden geïnvesteerd. In installaties en gebouwen zal dertig miljard mark en in onderzoek en ontwikkeling 42 miljard mark worden gestoken.

Bijna driekwart van de concernomzet was afkomstig van Mercedes-Benz, de autodivisie van het concern. De winst hiervan bedroeg 1,49 miljard mark. Er werden vorig jaar in de Bondsrepubliek 247.100 personenwagens verkocht, negen procent minder dan in 1988. De achteruitgang is nog steeds te wijten aan de discussie over de schadelijke uitlaatgassen van dieselmotoren.

In het buitenland werd bij de personenauto's met 301.500 stuks een verkoopgroei van drie procent geboekt. Voor dit jaar houdt Mercedes het "gezien de goede orderpositie bij de personenwagens en de vrachtwagens" op eenzelfde omvang van de verkoop als vorig jaar.

Papy Jesurun feliciteert Hugo Gerharts

WILLEMSTAD/DEN HAAG — Ter gelegenheid van de benoeming van Hugo Gerharts tot KLM Skipper werd het navolgende telegram door gevolmachtigde minister Edsel Jesurun verzonden:

'Van harte gelukgewenst met je benoeming tot 'KLM Skipper'. Ik ben mij ervan bewust hoeveel van die kilometers door jou zijn gevlogen om Bonaire aan de man te brengen. Ik hoop en vertrouw dat ook in de toekomst skipper Hugo duizenden kilometers zal afleggen om zijn geliefde Bonaire in alle uithoeken van de wereld bekendheid te geven'.

■ *WILLEMSTAD — Jacqueline Römer-de Vreese ontving onlangs een exemplaar van het boek over het werk van Capricorne, dat door haar is uitgebracht.*

Het boek werd geschreven naar aanleiding van de eerste Curaçaose Museum Lustrumprijs die in 1988 werd toegekend aan José Maria Capricorne. De prijs bestond uit het laten uitbrengen van een boek over het werk van Capricorne.

Foto: In het bijzijn van Virgilio Capricorne en Henny Blok van Gallery '86 overhandigt José Capricorne de schrijfster een exemplaar van het boek.

Pioneer: nettowinst ruim 48 % vooruit

TOKYO - Het Japanse concern Pioneer, een grote producent van beelden geluidapparatuur, heeft in het op 31 maart afgesloten boekjaar een nettowinst behaald van 29,46 miljard yen (Nf 365 miljoen).

Dat is 48,5 procent meer dan in het boekjaar ervoor. De omzet groeide met 21,6 procent tot 511,70 miljard yen (Nf 6,34 miljard), zo heeft Pioneer vrijdag bekendgemaakt. In het buitenland verkocht het concern voor 284,12 miljard yen (Nf 3,52 miljard). De omzet van geluidapparatuur vormde ongeveer dertig procent van de totale omzet en nam 11,7 procent toe tot 178,94 miljard yen (Nf 2,22 miljard).

De verkoop van beeldapparatuur leverde 152,89 miljard yen (Nf 1,9 miljard) op, 39.9 procent meer dan in het boekjaar 1988/89. Verder boekte Pioneer bij auto-elektronica nog een omzet van 148,61 miljard yen (Nf 1,84 miljard).

TAIPEI - Bij een brand in de Zuidtaiwanese stad Kaohsiung zijn zaterdagochtend zeker zestien mensen om het leven gekomen en twee gewond geraakt.

Diploma-uitreiking

KRALENDIJK — Op dinsdag 26 juni zullen de diploma's uitgereikt worden die behaald zijn door de leerlingen van de Scholengemeenschap Bonaire (SGB). Momenteel weigert de algemeen directeur Pourier uitspraken te doen over de resultaten omdat hij eerst de herexamens af wil wachten.

Naar de Amigoe uit betrouwbare bron vernam, zijn de resultaten vooral van de mavo dit jaar niet gunstig.

Zoals bekend schreef de Amigoe daar, enkele maanden nadat de SGB begonnen was, een artikel over. De resultaten in de brugklas waren niet goed en dat is een situatie die al geruime tijd geldt op de SGB. Elke brugklas moet na vier jaar examen afleggen en dan blijkt vaak dat de eerste problemen zich jarenlang voortslepen en tenslotte invloed hebben op het examenresultaat.

» stockmarket « NEWS

AMSTERDAM JUNE 15, 1990

ABN	36,20	KON.NED.PAP.	45,50
AEGON	127,20	NAT.NEDERL.	72,20
AKZO	123,70	PHILIPS GLOEIL.	32,00
AMRO BANK	72,10	ROBECO	100,50
BOLS LUCAS	179,50	RODAMCO	81,00
GIST BROCADES	35,00	ROLINCO	100,80
HAGEMEYER	111,00	RORENTO	59,30
HEINEKEN NV	124,20	ROYAL DUTCH	143,90
KLM	35,90	UNILEVER	157,50

NEW YORK STOCK EXCHANGE JUNE 15, 1990

ABBOTT LABS.	38 5/8 +	1/8	HOMESTAKE MNG.	16 3/8 +	5/8
ALCAN	23	UNCH	IBM	120 3/8 -	1/2
AMER.BRANDS	63 1/2 -	1/2	ITT	58 3/4 -	3/8
AMERICAN EXP.	31 1/8 +	1/8	JOHNSON & J.	64 3/8 +	1/2
APACHE	15 3/8	UNCH	KELLOGG	67 3/4 -	1 5/8
AM.TEL.& TEL.	42 3/4 +	3/8	MERCK & CO	82 7/8	UNCH
AMOCO	52 1/8 +	1/4	MINNESOTA MNG.	87 5/8 +	1/2
ANHEUSER B.	42 1/4 -	3/4	MOBIL CORP.	62 3/4 +	3/8
BECTON DICK	71 7/8 -	1/2	MONSANTO	50 1/2 - 1	
BORDEN	34 5/8	UNCH	NCR CORP.	67 3/4 -	1/2
CAMPBELL S.	60 5/8 +	1 3/8	NORF.SOUTH	42 3/4 -	1/2
CHRYSLER	15 1/8 -	1/2	NORTHROP CORP.	18 7/8 -	1/2
CITICORP	23 1/2 +	3/8	PARAMOUNT COM.	46 5/8 -	1/4
COCACOLA	45 +	1/8	PLACER D.M.	14 +	1/4
DIGITAL EQ.	87 +	5/8	PFIZER	65 5/8	UNCH
DUPONT	40 +	3/4	PHELPS DODGE	58 -	1/4
EAST.KODAK	42 -	1/8	PHILLIP MORIS	44 -	3/8
EXXON	47 7/8 -	1/4	POLAROID	41 1/8 -	1/2
FORD	45 3/4 -	5/8	QUAKER	50 1/8 -	7/8
GENL.ELECTR.	70 1/8 +	1/2	RALSTON P.	93 7/8 +	3/8
GENL.MOTORS	50 1/4 +	5/8	SARA LEE	30 1/8	UNCH
GILETTE	58 5/8 +	3/8	SHELL TRP.TR.	47 1/1 -	1/4
HEINZ	33 7/8	UNCH	UPJOHN	40 1/2 -	3/8
HILTON	56 1/4 +	3/4	UNOCAL	28 3/4 -	1/8

DOW JONES

INDUSTRIALS	2935.89 + 7.67
TRANSPORTATION	1193.26 - 2.19

Commandant Barendregt bij Saleh

■ *WILLEMSTAD — De commandant van het commando tactische luchtstrijdkrachten uit Nederland, generaal-majoor C. Barendregt, heeft zijn opwachting gemaakt bij de gouverneur, mr Jaime Saleh. Hij werd vergezeld door de commandant der Zeemacht in het Caribisch gebied, commandeur R. Rodrigues (rechts).*

NAPA

AMIGOE

ZATERDAG 16 JUNI 1990

Weekend Bijlage

Ir. Roy Evers: "Plannen voor hi-tech in de ijskast"

Aanbod informatica-deskundigen blijft achter bij ontwikkeling

IR.ROY EVERS

= door Norbert Hendrikse =

AUTOMATISERING en computers zijn ons dagelijks leven gaan beheersen. Op een eiland als Curaçao misschien nog niet in die mate als in de Verenigde Staten of West Europa, maar toch zodanig dat overheid en grote en middelgrote bedrijven hun administraties voor een belangrijk deel hebben geautomatiseerd en hun organisaties hebben aangepast aan de nieuwe mogelijkheden van informatieverwerking.

De vraag is of het aanbod van gekwalifeerd personeel deze ontwikkeling heeft kunnen bijhouden. Twee studenten van de Universiteit van de Nederlandse Antillen, Nadine Lourens en Roxanne Eisden, hebben dit onderzocht voor hun afstudeerscriptie en komen tot praktisch eensluidende conclusies.

Eisden: 'Gezien het aanbod aan afgestudeerden in de Informatica in de komende vijf jaar en het huidige personeel lijken er op het eerste gezicht geen problemen te zijn om in de behoeften te voorzien. Er zijn echter enkele beperkingen. Afgestudeerden keren niet altijd terug naar Curaçao; er zijn op het eiland geen specialistische cursussen voor hogere automatiseringsfuncties en informatici beschikken vaak niet over de benodigde ervaring en kennis van het specifieke bedrijf'.

Nadine Lourens voegt daaraan toe dat als gevolg van de trend in de automatisering gedurende de komende vijf jaar, het toenemend gebruik van p.c.'s, de ontwikkeling van database systemen en netwerksystemen en het opzetten van informatiecentra, de behoefte aan automatiseringspersoneel bij particulieren en overheid zal groeien en dan met name voor de 'hogere functies'. Er zullen meer systeemanalisten, netwerkbeheerders, systeemontwerpers, database operators enz nodig zijn, terwijl de markt voor 'lagere functies' zoals operators en programmeurs zo'n beetje vol raakt.

TEKORT

Uit cijfers die Roxanne Eisden in haar scriptie opsomt, blijkt dat momenteel een kleine honderd Antillianen in de Verenigde Staten en in Nederland een opleiding voor hogere informatica-functies volgen. Maar zoals gesteld, een aantal van hen keert niet terug en anderen hebben juist niet die specialisatie gedaan waaraan behoefte is op de Curaçaose markt. M.a.w. er dreigt een tekort te ontstaan aan gekwalificeerd personeel dat verdragend kan gaan werken voor de plannen die er momenteel bestaan bij overheid en bedrijven in het licht van verdergaande automatisering.

Over dit probleem spraken wij met ir. Roy Evers, docent aan de UNA en als zodanig begeleider van bovengenoemde afgestudeerden en tevens directeur van een van de grote software-firma's op het eiland.

Evers: 'Zo'n vier jaar geleden hebben wij met de firma Braxton uit Boston een onderzoek gedaan naar de behoefte aan informatica-deskundigen, voor het geval wij ons op hi-tech gebied zouden willen gaan ontwikkelen met specialisaties als b.v. data-entry, telemarketing, assemblage, produktie, software enz. Er werden een aantal mogelijkheden aangegeven, maar het rapport verdween in de ijskast omdat toerisme alle prioriteit kreeg. De overheid hield zich dus min of meer afzijdig terwijl particulieren voor zichzelf gingen uitmaken waarin ze wilden investeren, b.v. data entry of software'. Evers zelf koos voor dat laatste.

LAAG PITJE

'Wij waren daar beter in thuis en bovendien vergt hardware en assemblage een groter kapitaal aan investeringen. Op Curaçao betekent dat alles importeren omdat je geen lokale grondstoffen hebt en er andere negatieve factoren zijn zoals hoge energiekosten en duur transport. Bij software ligt dat wat eenvoudiger.

Bovendien moet je minstens een basiskennis hebben voordat je ergens mee begint. Je kan geen timmerwinkel opzetten als je zelf geen timmerman bent, zo denk ik er tenminste over'. 'Jammer genoeg bleef door het zich afzijdig houden van de ovrheid, de hi-tech ontwikkeling op een laag pitje. Het rapport dat in 1986 werd gemaakt voor het eilandgebied met financiering door Korpodeko is in feite ongebruikt blijven liggen'.

Maar moet er persé worden gewacht op de overheid? Kunnen particuliere investeerders niet zelf wat gaan doen op dit gebied? Evers: 'Voor sommige onderdelen wel. B.v. met data entry, waar trouwens onlangs een groep mee begonnen is in het ITC-gebouw.

Maar er zijn dingen die op een meer structurele basis moet geschieden. Wil je b.v. aan telemarketing gaan doen, m.a.w. 'verkopen via de telefoon' zoals dit gebeurt met de 800-nummers in de Verenigde Staten, dan is daar een bepaalde minimale infrastructuur voor vereist op telecommunicatie-gebied en daar moeten instanties als Landsradio en Setel op inspelen.

En dan gaat het niet alleen om de apparatuur, daar heb je ook gekwalificeerd personeel voor nodig, zodat je je opleidingen moet gaan aanpassen vanaf de MTS tot en met de UNA'.

OPLEIDING

'Kies je specifiek voor de software kant, dan moet je ook beslissingen nemen. B.v. om bij de UNA een informatica-opleiding in te richten als onderdeel van de Sociaal Economische Faculteit (SEF), in de hoop dat je de afgestudeerden kan afzetten in de nieuwe projecten als je zover bent. Ben je niet zover, dan zijn er op de lokale markt altijd nog arbeidsplaatsen te vinden voor gekwalificeerde krachten op informatica-gebied. En wie weet zou een groepje afgestudeerden zelf het initiatief kunnen nemen voor het oprichten van nieuwe softwarebedrijven. Wij hebben in tal van andere landen kunnen zien hoe zich dat ontwikkelde rond de universiteiten.

Neem b.v. een bedrijf als Apple waar de jonge afgestudeerde Steve Jobs zorgde voor een van de grootste successen op dit gebied'.

'In Nederland ziet men de innovatiecentra opgezet door bedrijven, waar studenten gebruik van kunnen maken in de hoop dat ze nieuwe ontdekkingen zullen doen waar later het bedrijfsleven van kan gaan profiteren'.

Maar wat zijn dan de mogelijkheden op dit moment bij de UNA. Hoe is het niveau en de interesse om iets in deze richting te gaan ondernemen? Evers: 'De UNA kent, vanaf het moment dat het rapport in 1986 is uitgebracht een afstudeerrichting BIK (Bestuurlijke Informatie Kunde). Maar deze richting is meer bedrijfskundig dan toegespitst op informatica. Uiteraard zullen de afgestudeerden die voor BIK kiezen meer weten van computers dan hun collega's waarmee ze later gaan werken, maar ze komen toch niet terecht in de automatisering maar op afdelingen als 'controlling' e.d. Er is b.v. geen duidelijke richting software-engineering. En als er beslist wordt dat wij de kant van de hi-tech opmoeten, dan is dat zonder meer een vereiste'.

Tweede golf problematisch ook voor grote bedrijven

Is de UNA daar dan op voorbereid? Zijn er de nodige docenten voor? Evers antwoord ontkennend. 'We hebben ze niet op Curaçao. Maar je moet ergens in geloven wil je er mee beginnen. De scripties van Roxanne Eisden en Nadine Lourents waren wat dat betreft voor mijzelf ook een 'eye-opener'.

Er blijken ruim honderd jonge Antillianen in deze richting te studeren in het buitenland die mogelijk in de komende vijf jaar terug zouden kunnen komen. Wat ga je met ze doen? Als je niks doet, komen ze niet terug. Ze willen carrièremogelijkheden zien. Als de toestand blijft zoals ze nu is komen er misschien tien van de honderd terug'.

Is er nu dan geen werk voor ze op de lokale markt? Evers: 'Nee, niet direkt. Op de lokale markt zit je met het structurele probleem dat van de ene kant er een duidelijke behoefte is aan opgeleiden in de informatica maar van de andere kant het aanbod op de een of andere reden niet voldoet aan de behoefte. Kwantitatief misschien wel, maar zeker niet kwalitatief. De lokale markt heeft misschien nog geen honderd man meer nodig op hbo-niveau, er is echter wel behoefte aan specialisten.

Daarbij komt dat noch de overheid noch de bedrijven over de capaciteit beschikken om de afgestudeerden op dit niveau een 'in-house' training te geven en praktijkervaring te laten opdoen. Het duurt na het afmaken van de school zeker drie tot vier jaar voordat de afgestudeerde jongelui werkelijk rendement opleveren voor het bedrijf dat ze in dienst nemen. M.a.w. ze zijn in het begin te duur. Als ze van een Amerikaanse universiteit komen is deze periode wat korter, omdat daar de opleidingen meer op de praktijk zijn gericht, ook dan duurt het echter nog een of twee jaar voor ze volledig inzetbaar zijn'.

DURE KRACHTEN

'Dus als ik nu een in Nederland afgestudeerde HTS'er of hbo'er in de richting informatica in dienst neem, duurt het minstens twee drie jaar voordat hij voor mijn bedrijf geld oplevert. Neem ik iemand met een bachelors degree uit de V.S. dan kost het mij één tot anderhalf jaar.

Maar ons bedrijf heeft niet de capaciteit om voor deze periode te investeren in een betrekkelijk dure kracht. En als we wachten tot ze in het buitenland hun praktijkervaring opdoen, lopen wij grote kans dat we ze kwijt raken, omdat ze dan niet meer terugkomen.

Wat er zou moeten komen is wat er in Nederland al is, waar een bedrijf dat een pas afgestudeerde in de informatica in dienst neemt die een aantal jaren niet voor honderd procent produktief is, van de overheid bepaalde incentives krijgt op het gebied van loonbelasting en sociale lasten. Daardoor komt de pas afgestudeerde niet zo duur uit voor het bedrijf en kan hem een kans worden gegeven zich in de praktijk te ontwikkelen'.

Hoe liggen de salarissen op Curaçao vergeleken bij die in Nederland? 'Je zult het niet geloven, maar bij ons liggen ze een stuk hoger. Als ik een uitgezonden kracht laat overkomen van ons bedrijf in Nederland (Minihouse van Evers heeft een samenwerkingsverband met het Nederlandse Multihouse red.), dan blijkt zijn salaris lager te liggen dan van zijn gelijkwaardige collega's hier. Dat geeft weer problemen wanneer ze teruggaan naar Nederland want dan eisen ze dat ze netto evenveel gaan verdienen als op Curaçao en dat betekent soms dat ze meer gaan verdienen dan hun baas...'

'Het ligt dus niet aan de salarissen dat onze afgestudeerden niet terugkeren om hier te komen werken. Daar liggen andere dingen aan ten grondslag. Wanneer Antillianen zijn opgeleid aan Amerikaanse of Nederlandse universiteiten die met ultramoderne mogelijkheden en technieken werken, dan denken ze meteen dat ze naar Japan of naar Silicon Valley (het Mekka van de computerindustrie in Californië red.) moeten om verder te kunnen. Curaçao is voor hun dan een achtergebleven gebied'.

Maar concreet gesteld, aan wat voor soort informatica-personeel bestaat er op onze markt de grootste behoefte: systeemontwerpers, netwerkspecialisten? Evers: 'Wat wij vooral nodig hebben zijn hbo'ers die zich kunnen gaan bezig houden met systeemanalyses en ontwerpen. Het voor klanten uitzoeken wat voor hun specifiek bedrijf de beste oplossingen zijn en dan software pakketten kiezen, desnoods aanpassen en daarna implementeren.

Aan de andere kant hebben we ook experts nodig op het gebied van de technologie. Systemengineers die een gedegen kennis hebben op het gebied van grotere systemen en netwerken en dan meer gericht op de hardware'.

Managers kunnen vaak niet mee met techniek

Voor wat betreft specialisaties op softwaregebied zal het op een kleine markt als Curaçao toch best wel meevallen gezien de geringe diversificatie vergeleken bij grotere markten? Evers: 'Vergis je niet. Op het terrein van administratieve oplossingen, waar wij ons hier met meeste bezighouden heb je genoeg variaties. Het probleem op Curaçao is dat je geen specialisten op slechts een bepaald gebied, b.v. loonadministratie in dienst kan nemen. Dat heb je b.v. in de Verenigde Staten en zelfs Nederland wel, waar een expert op dit gebied letterlijk alles weet van loonadministraties, elke wetswijziging bijhoudt en meteen oplossingen en aanpassingen kan aandragen'.

DUIZENDPOTEN

'Bij ons moeten de mensen duizendpoten zijn. Ze hebben echter minder diepgang, en dat betekent dat wanneer ze voor een nieuw probleem komen te staan het meer tijd kost om eruit te komen. Ze moeten de boeken weer opslaan en de theorie in de praktijk gaan uitproberen tot ze er uit kunnen komen. Ze moeten steeds weer opnieuw het wiel gaan uitvinden'.

Hoe lossen de grote bedrijven op het eiland zoals de Isla, het Dok, Kodela, Setel en de banken enz., dit probleem dan op? Evers: 'Dit soort bedrijven zijn praktisch allemaal selfsupporting. Ze hebben hun specialisten in huis. Ze zijn in een vrij vroeg stadium begonnen met automatiseren en hebben letterlijk miljoenen geïnvesteerd in machines en mankracht. Maar nu zitten ook zij met het probleem van de 'tweede golf' in het automatiseringsproces.

Hun systemen raken verouderd en ze moeten verder. De technologie op dit gebied ontwikkelt zich razendsnel. Een van de klassieke problemen is dat de meeste oude systemen 'batch georienteerd' zijn d.w.z. gebaseerd op het ouderwetse systeem van ponskaarten. Nu is de technologie zover dat praktisch elke werknemer over een terminal beschikt en informatie moet halen en toevoegen uit het systeem. Geen kwestie meer dus van controlestrookjes, telstroken en bodes die ze naar de 'computerafdeling' moeten brengen.

Een papierloos tijdperk. En dan komt de volgende fase die nog moeilijker is. Automatisering houdt niet meer alleen in het gebruiken van tekstverwerkers i.p.v. schrijfmachines. Het betekent dat je over een schat van informatie kan beschikken die je op elk gewenst moment kan oproepen om een betere kwaliteit te kunnen leveren. Dat soort systemen zijn er, maar je organisatie moet eraan aangepast zijn, anders kan je er niets mee doen. Het vereist dan ook een intelligentere bedrijfsvoering en je personeel moet ook databewust worden'.

Heb je de indruk dat de managers van Curaçaose bedrijven over het algemeen zijn meegegaan met deze tendens? Evers: 'Nee zeker niet. De bedrijfsvoering is bij ons anders. Vergeet niet dat het alles altijd goed is gegaan. Weet je wanneer men pas serieus is gaan denken aan automatisering? Toen de Lago dicht ging, de Shell wegging en het slecht ging bij het Dok. Toen werd het krap en moesten er kosten worden bespaard. In zo'n situatie ziet men pas het belang van snelle en juiste bedrijfsinformatie. Hoe gaan autodealers bij ons te werk? Ze weten zo ongeveer wat ze verdienen op elke auto die ze verkopen. En als ze op het eind van het jaar een aantal hebben verkocht waar ze tevreden mee zijn is dat voldoende. De rest is voor hun bijzaak, want de marges zijn hoog genoeg, zeker op de onderdelen, om geen verlies te maken. Zo'n dealer heeft geen managementsinformatie nodig. Hij heeft voldoende aan een simpel computersysteem om zijn inventaris bij te houden. Meer niet'.

NIET DRUK

'En de Portugees in de supermarkt maakt zich ook niet druk om administratieve details. Als de rekken maar leeg raken en het geld maar rolt... En bij de overheid is het eerlijk gezegd niet veel beter'.

Is er bij de overheid wel een grotere bewustwording dat men de zaken professioneler moet gaan aanpakken? Evers: 'Gelukkig wel, al gaat het nog wat langzaam. Ik ben indertijd zelf als consultant betrokken geweest bij dit proces. Nu er financiële problemen zijn en alles moet worden gedaan om de begroting sluitend te krijgen, is men gaan analyseren waar het geld naar toe gaat. Daarbij bleek dat de post automatisering vrij hoog was.

Het BC ging zich dan ook afvragen: wat krijgen wij ervoor terug en kunnen wij het niet achterwege laten? De uitkomst was dat men bij het stopzetten van het automatiseringsproces een nog grotere ramp zou veroorzaken en dus werd besloten om er zelfs meer i.p.v. minder in te investeren. Een juiste beslissing, want automatiseren is een van de instrumenten om het overheidsapparaat efficiënter te maken'.

'Wat de overheid betreft zou ik willen stellen dat men de afgelopen jaren op de goede weg is. Jammer is echter nogmaals dat dit proces niet zijn equivalent heeft gehad bij het hi-tech gebeuren. Dát heeft zeker niet voldoende aandacht van de overheid. Misschien denken de bestuurders: laat het bedrijfsleven dat maar zelf opknappen. Zij strijken immers de winsten op. Maar dat betekent meteen dat er geen structurele ontwikkeling komt. Want als bedrijf ga ik b.v. niet investeren in een data-communicatiestudie en ook niet in een opleiding aan de UNA. En zolang dat niet gebeurt kunnen wij de hele hi-tech wel vergeten'.

IN DIT NUMMER van Napa :

NAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: Norbert Hendrikse
LAYOUT: Gicho

"Meer westerse druk op Turkije"

Cyprische president pleit voor éénwording

**NICOSIA.- De Cyprische president George Vassiliou wil de Nederlanders duidelijk maken dat zij met de andere westerse landen meer druk moeten uitoefenen op Turkije om zijn troepen van het eiland terug te trekken. 'Cyprus is toch een Europees land", zegt het hoofd van de Grieks-Cyprioten in een interview i.v.m. zijn bezoek aan Nederland deze week.
Het is de eerste keer sinds de onafhankelijkheid van het eiland in 1960 dat een Cyprische president een bezoek aan Nederland brengt. "Mijn bezoek heeft dus eigenlijk ook ten doel iets recht te zetten dat al vele jaren geleden had moeten gebeuren," zegt hij. Vassiliou wilde al vorig jaar naar Den Haag komen, maar de Nederlandse regeringscrisis gooide toen roet in het eten. Sinds hij als onafhankelijk kandidaat in 1988 tot president van het Griekse deel van Cyprus werd gekozen, beijvert hij zich namelijk voor goede contacten met het westen en vooral de Europese gemeenschap.**

Vassiliou spreekt echter tegen dat zijn bezoek aan Nederland in de eerste plaats gericht is op het verwerven van steun voor een toekomstig EG-lidmaatschap van Cyprus. De Cyprische regering heeft besloten het lidmaatschap aan te vragen "zodra de Europese commissie bereid is daarover te praten", aldus de president die dit moment "binnen drie of vier jaar" verwacht. "In de tussentijd kan er eigenlijk niets specifieks gedaan worden", meent Vassiliou. Daarom wil hij alvast de relatie tussen Cyprus en Nederland versterken en zal hij "alle elementen" daarvan aan de orde stellen.

IMPORT

Vooral politieke en militaire zaken zullen aan de orde komen, want Nederland en Cyprus (600.000 inwoners) zijn geen landen die elkaar economisch hard nodig hebben. Cyprus importeert voor ongeveer 84 miljoen gulden per jaar vanuit Nederland, omgekeerd neemt Nederland voor ongeveer 16 miljoen gulden per jaar aan Cyprische produkten af.
Maar er is nog wel een andere band met het Nederlands bedrijfsleven: Cyprus geldt als een belastingparadijs. Over de bedragen die Nederlandse bedrijven aan belasting en dergelijke uitsparen door kantoor te houden in het off shore banksysteem van Cyprus (de zogenoemde Cyprusconstructie) zijn uiteraard geen cijfers voorhanden.
Hoog op de politieke agenda staat de feitelijke deling van Cyprus door de Turkse bezetting van het noordelijke deel van het eiland, een drama dat in 1974 begon en pas eigenlijk het laatste jaar een beetje in beweging komt. Het is Vassiliou een doorn in het oog dat het westen er zo weinig aan gelegen is de tweedeling op te heffen. Weliswaar hebben alle westerse landen van de NAVO en de eg de turkse invasie veroordeeld en de Turks-Cyprische republiek van Rauf Denktash niet erkend, maar ze oefenen te weinig druk uit op turkije om de bezetting te beeindigen, vindt Vassiliou.

'SAMENZWERING'

Tijdens de recente top tussen de Amerikaanse president George Bush en Sovjetleider Michail Gorbatsjov is de kwestie Cyprus - naar achteraf bleek - uitvoerig aan de orde geweest. "Eindelijk", zegt Vassiliou. De supermachten zijn het er over eens dat zij al het mogelijke moeten doen om de kwestie op te lossen.
Dat is een stap vooruit, want de standpunten lagen ooit ver uiteen. De Sovjet-media definieerden indertijd de Turkse invasie als een NAVO-samenzwering en het westen had een zeker begrip voor de actie van Ankara dat zei de Turkse moslim-minderheid op Cyprus te moeten beschermen.
President Vassiliou wil dat Washington, en ook de EG-landen zoals Nederland, om te beginnen "een duidelijke verklaring aannemen dat de turkse troepen zich moeten terugtrekken" uit Cyprus. Hij wijst op soortgelijke oproepen van de Verenigde Staten en de EG-landen over terugtrekking van de Sovjettroepen uit Afghanistan, van het Cubaanse leger uit Angola en van het Vietnamese leger uit Kampuchea.
De Amerikaanse president Bush heeft Vassiliou bij een bezoek aan Washington al gezegd geen voorstander te zijn van het voortduren van de deling van Cyprus. De Cyprische president hoopt ook dat het bezoek van de Griekse conservatieve premier Konstantinos Mitsotakis aan de Verenigde Staten, het eerste in 26 jaar, een positief effect zal hebben. Overigens verwacht hij niet dat de toenadering tussen de VS en Griekenland direct een oplossing zal brengen voor Cyprus. De VS hebben in ieder geval in militair opzicht groot belang bij een goede relatie met NAVO-bondgenoot Turkije, aldus Vassiliou.

De Britse rol in de Cyprische kwestie schijnt te zijn vergeten. Deze archieffoto uit 1964 spreekt andere taal: een Britse luchtmacht-soldaat van het V.N.-detachement wordt gearresteerd beschuldigd van 'hulpverlening aan Turkse terroristen'.

Een oplossing zal gevonden moeten worden tijdens de onderhandelingen tussen hem en Denktash onder auspiciën van de Verenigde Naties. Vassiliou heeft daarbij wel de steun van het Europese parlement verworven, maar het debat met de Turkse zijde verloopt steeds moeizamer. Wat begon met harde eisen over politieke rechten (inclusief belangrijke regeringsposten voor de Turks-Cyprische minderheid) ontwikkelde zich al snel tot een debat over de eis van een federatie tussen Grieks-Cyprus en de Turkse zone.
En de laatste jaren is de Turks-Cyprische minderheid in de Turkse onderhandelingsfilosofie een volk geworden dat recht heeft op afscheiding en zelfbeschikking. Voor Vassiliou is deze onverteerbaar. De zogenoemde 'Turkse republiek' op Cyprus het recht op afscheiding gunnen komt volgens hem neer op "een terugkeer naar de middeleeuwen".

BRITTEN

Opvallend is dat in Cyprische regeringspublikaties den of nooit verband wordt gelegd tussen de Turkse bezetting en het Britse koloniale verleden van Cyprus, de periode waarin tegenstellingen tussen de Grieks-Cyprioten en de Turks-Cyprische minderheid werden aangewakkerd.
De Britse overheersing werd vroeger wordt sinds de onafhankelijkheid van 1960 deels voortgezet in de aanwezigheid van twee militaire bases en vergaande rechten van het Britse leger op het gebruik van andere plekken op het eiland voor oefeningen en afluisterposten. Hiertegen bestaat veel weerstand bij de Cyprische bevolking, te meer daar de Britten de laatste vijf jaar niet echt voor de bases betaald hebben (ongeveer 520 miljoen gulden per jaar) en omdat de bases hoogstwaarschijnlijk meewerken aan westerse operaties in het Midden-Oosten.
Een deel van de bevolking gelooft dat de Britten er belang hebben bij een regering die constant verzwakt wordt door problemen met de Turkse kant. Niettemin heeft president Vassiliou voorgesteld het hele eiland te demilitariseren. Dat gebeurde echter mede onder druk van de publieke opinie. De Cyprioten voelen zich in tijden van spanning tussen Israël of het westen en Arabische landen een schietschijf.

Japanse automobielindustrie:

Gigantische investeringen

TOKYO - De Japanse automobielindustrie gaat dit jaar gigantisch investeren teneinde haar wereldwijde marktpositie te verbeteren. De tot nu toe bekende investeringsplannen voor het jaar 1990/1991 belopen in totaal 1,31 biljoen yen (Nf 16,4 miljard) en liggen daarmee 23 procent boven het niveau van het afgelopen boekjaar, aldus het Japanse tijdschrift Japan Economic journal.

De grootste Japanse producent Toyota komt met een investering van bijna Nf 6 miljard dit jaar 23 procent hoger uit dan in het voorgaande boekjaar. Het Japanse boekjaar loopt tot en met 31 maart. Toyota boekte in het afgelopen jaar met ruim Nf 7 miljard de grootste winst van alle autoproducenten in Japan. Het bedrijf behaalde met een aandeel van 9,3 procent bijna zijn in 1978 gestelde doel van 'wereldwijd tien', een wereldwijd marktaandeel van tien procent. Amerikaanse analisten zeggen niet vreemd op te kijken als Toyota dit decennium al een marktaandeel van vijftien procent weet te bereiken en General Motors als marktleider in de Verenigde Staten van zijn positie weet te verdringen.
Andere Japanse autoproducenten laten zich in groeipercentages van hun investeringen echter ook niet onbetuigd. Nissan wil met Nf 3,1 miljard het lopende jaar ruim 47 procent meer investeren, Mazda met bijna Nf 1,5 miljard ruim negentig procent meer en Isuzu met bijna Nf 600 miljoen vijftig procent meer dan het afgelopen boekjaar.
Mitsubishi doet het wat rustiger aan. Met een bedrag van Nf 1,74 miljard investeert het bedrijf 'slechts' 7,2 procent meer. Honda laat het zelfs 'afweten': de investeringen belopen dit jaar met Nf 1,62 miljard minder dan het voorgaande jaar, maar dat komt omdat recent een meerjarig investeringsprogramma is afgesloten.

Mammoetfusie in levensmiddelen sector in VS

NEW YORK - Het Amerikaanse levensmiddelenconcern Conagra wordt voor 1,34 miljard dollar eigenaar van de branchegenoot Beatrice Company, zo heeft Conagra donderdag bekend gemaakt. Hierdoor ontstaat een concern met 71.000 werknemers en een jaaromzet van 19,3 miljard dollar.

Beatrice wordt overgenomen van het in overnemingen gespecialiseerde bedrijf Kohlberg Kravis Roberts, dat in april 1987 eigenaar werd. Conagra betaalt 626 miljoen dollar in contanten en de rest in gewone en preferente eigen aandelen. Ook de 1,1 miljard dollar aan schulden van Beatrice worden overgenomen. Beatrice is gevestigd in Chicago. De onderneming heeft 63 produktie- en distributiebedrijven in twintig Amerikaanse staten en Canada. De hoofdvestiging van Conagra staat in Omaha. Het concern verkoopt landbouwprodukten en produceert daarnaast levensmiddelen voor de detailhandel.

Studieduur hbo met een jaar verkort

Minder financiële ruimte voor Nederlandse student

MIN.J.RITZEN
...twee vliegen in één klap...

DEN HAAG .- Het besluit van het kabinet om te bezuinigen op de studiefinanciering is slecht gevallen in de Nederlandse onderwijswereld.
"Ritzen is nog erger dan Deetman", aldus een "woedende en geschokte" Landelijke Studenten Vakbond. Met de LSVB vinden de universiteiten dat de financiële situatie van de student zal verslechteren en dat de toegankelijkheid van het onderwijs vermindert.
De regeringspartijen CDA en PvdA waren aanmerkelijk milder in hun oordeel. CDA-fractievoorzitter Brinkman noemde de bezuinigingen "geen vrolijke boodschap, maar onontkoombaar in het licht van de gerezen problemen".
PvdA-kamerlid Vermeend noemde de aanpassingen van het stelsel van studiefinanciering in een eerste reactie noodzakelijk. Volgens hem geeft het kabinet juist wel grote voorrang aan de toegankelijkheid van het onderwijs.
De VVD-fractie vindt dat de studenten te veel moeten opdraaien voor de overschrijdingen op de onderwijsbegroting. De universiteiten, die mede-verantwoordelijk zijn voor die overschrijdingen, zijn ten onrechte buiten beeld gebleven, aldus de liberalen.
D'66 is tevreden over het noodverband dat voor 1990 is aangelegd, maar vraagt zich wel af waarom nu al zonder overleg met betrokkenen is besloten de studieduur in het hbo terug te brengen van vier naar drie jaar. "Rechtvaardiging voor de maatregelen moet passen in een samenhangende visie op het onderwijsbeleid en niet alleen in het kader van de overigens zo noodzakelijke tekortbestrijding", aldus D'66.
Het kabinet bereikte vorige week een akkoord over maatregelen die een einde moeten maken aan de overschrijdingen op de onderwijsbegroting. De maatregelen moeten in 1995 leiden tot een besparing van in totaal 700 miljoen gulden, 50 miljoen meer dan in het regeerakkoord is afgesproken.
Zo wordt de basisbeurs bevroren. Het collegegeld gaat de komende vijf jaar met honderd gulden per jaar omhoog. De periode dat een student aanspraak kan maken op studiefinanciering, wordt teruggebracht van zes naar vijf jaar. Studenten die ouder zijn dan 26 jaar krijgen geen (aanvullende) beurs meer. Zij mogen wel lenen tot het maximale bedrag waar het inkomen van hun ouders recht op geeft. Verder worden de studieleningen verzelfstandigd. Vanaf 1992 moeten lenende studenten rente betalen.

COMPENSATIE

Het budget per student blijft ondanks de bevriezing van de basisbeurs en de verhoging van het collegegeld gehandhaafd. Studenten uit de lagere inkomensgroepen worden volledig gecompenseerd via een aanvullende beurs. Studenten uit de hogere inkomensgroepen kunnen eventueel compenseren door te lenen. Verder mogen studenten bijverdienen tot 8.000 gulden per jaar zonder dat hun basisbeurs wordt gekort.
Het kabinet werd het ook eens over maatregelen om het aantal wachtgelders in het onderwijs (ongeveer 17.000) terug te dringen. Scholen en instellingen moeten hun vacatures gaan melden bij arbeidsbureaus en moeten deze vacatures opvullen met wachtgelders. Een onderwijs-sectorbureau, waarin overheid, werknemers en werkgevers zijn vertegenwoordigd, moet erop toezien dat deze regels worden nagekomen.
De studieduur in het hoger beroepsonderwijs (hbo) wordt met ingang van augustus 1992 verkort van vier naar drie jaar voor scholieren met een vwo- of mbo-opleiding. Hiermee slaat minister Ritzen (onderwijs) twee vliegen in een klap: het aantal hbo-studenten neemt af en daarmee ook de bedragen die de overheid per student uittrekt. Ritzen verwacht dat enkele tienduizenden studenten meer naar het hbo gaan dan werd aangenomen. Om dat te kunnen betalen heeft het kabinet deze maatregelen genomen.

REACTIES

In de onderwijswereld regende het dit weekeinde negatieve reacties. Voorzitter J. de Bruin van de LSVB: "de minister valt niet meer serieus te nemen als hij het woord toegankelijkheid in de mond neemt. Ik zie niet in hoe een slechtere inkomenspositie, een hogere studieschuld, een verhoogde afhankelijkheid van de ouders en een hoger collegegeld de toegankelijkheid waarborgen, laat staan vergroten".
De studentenvakbond noemt de manier waarop Ritzen met de studiefinanciering omspringt "verbijsterend". De klappen zullen volgens de bond vooral hard aankomen bij studenten uit lagere inkomensgroepen en studenten wier ouders niet aan hun studie willen meebetalen. Zij zullen afhankelijk zijn van leningen die straks veel duurder worden.
De LSVB noemt het "te gek voor woorden" dat mensen boven de 26 jaar geen studiefinanciering krijgen. Het plan om de basisbeurs maar vijf jaar toe te kennen getuigt van "grote domheid", omdat uit alles blijkt dat de studieduur te beperkt is en juist verlengd zou moeten worden, aldus de LSVB.
De hbo-raad vindt het verkorten van de studieduur in het hbo voor vwo- en mbo-studenten "absoluut onaanvaardbaar". "Minder studenten zullen in een beperkte studieduur aan de kwalitatieve eisen kunnen voldoen, die de eindstreep halen". De hbo-raad vindt dat er meer geld moet komen als meer studenten naar het hbo gaan.
Voorzitter P.van der Schans van de Vereniging van samenwerkende Nederlandse universiteiten (VSNU) voorspelt dat de financiële situatie van de student zal verslechteren. "Het kabinet geeft met deze voorstellen te kennen geen 'hoge prioriteit te geven aan een hoog opleidingspeil in Nederland".
De katholieke onderwijsvakorganisatie (KOV) heeft ook geen goed woord over voor de kabinetsplannen. "De maatregelen staan haaks op de plannen voor kwalitatief beter onderwijs. Het kabinet handelt louter op financiële gronden".
De grootste bond van onderwijspersoneel, ABOP, noemt de plannen "onverstandig en demotiverend" en vreest dat ze nadelige gevolgen hebben voor de werkgelegenheid van docenten.
Het Komitee voor de landelijke organisaties van studenten (KLOS) heeft "geschrokken en boos" gereageerd op het kabinetsbesluit. "Dit is de nekslag voor de studentenverenigingen, zorgen voor de sociale, sportieve, politieke en culturele ontwikkeling van de studenten. Deze verenigingen bestaan bij de gratie van de inzet en het enthousiasme van de studenten. Met deze plannen zal het de studenten aan tijd en geld ontbreken om op deze gebieden actief te zijn". Dat zal leiden tot "eenzijdig gevormde academici", aldus het KLOS.

AGV-WERKGROEP RICHT ZICH OP SCHOLEN EN BARIO'S

Drugspreventie onderdeel van sociale begeleiding

= door Nel Casimiri =

AL RUIM EEN JAAR zijn Edsel Jansen, Jeannette Juliet-Pablo en Julien de Windt van Salu Mental (Geestelijke Volksgezondheid) bezig met een drugs-preventieprogramma en zij willen het publiek graag wat beter op de hoogte de hoogte brengen van het werk dat zij doen. Hun doelgroep is uiteindelijk de gehele bevolking van Curacao, al proberen zij die te bereiken via allerlei deeldoelgroepen.
In het kantoor van het AGV aan de Rembrandtstraat in Otrobanda vertelden Edsel Jansen, Jeannette Juliet en Julien de Windt het een en ander over hun werk.

Jeannette Juliet: 'Wij verzorgen in de eerste plaats informatie. Verder geven wij trainingen en organiseren wij workshops. Ook geven wij een blad uit: PREVUNION. Onze doelgroep is in de eerste plaats de schooljeugd. En we mikken er op via de school ook de ouders en de leerkrachten te bereiken. Daarnaast zijn ook buurtgroepen.
Vorig jaar hebben we trainingen georganiseerd waaruit later in verschillende buurten Tim di Bario zijn gevormd. Daarvan zijn er al diversen actief bezig.

BEDRIJVEN

En naast de Tim's di Bario zijn er ook bedrijven waar we voorlichting geven en natuurlijk de groep werkelozen. Onze doelstelling is te trachten een gezonde levensstijl te bevorderen, in de eerste plaats onder de jeugd, maar ook bij de rest van de bevolking.'

En hoe pakt u dat aan?
Jeannette Juliet: 'Door de bevolking bewust te maken van negatieve invloeden en van de spanningen die de mensen de hele dag omringen en te leren hoe ze om moeten gaan met die spanningen. Veel jongelui weten niet wat ze om moeten beginnen met zaken als drugsgebruik,teenager-zwangerschappen, alcoholisme, vandalisme, aggressiviteit enz. Via sociale vaardigheden leren we de jeugd met deze negatieve invloeden om te gaan'.

BUITENSCHOOLS

'Die sociale vaardigheden worden via de school aangeleerd, maar ook via buitenschoolse activiteiten. We zijn al begonnen met de trainingen van onderwijzers, zodat ze kunnen starten met het overdragen van die sociale vaardigheden binnen de school. We hebben al twee trainingen aan in totaal 50 onderwijzers gegeven en volgende week start de volgende training van weer 50 onderwijzers. We werken met een Amerikaans programma dat hier en daar aangepast wordt.'

En wat voor sociale vaardigheden staan er op dat programma?
Edsel Jansen: 'We leren de studenten problemen op te lossen, hoe ze besluiten moeten nemen en we leren ze relatie-vaardigheden aan. Het gaat niet alleen om de theorie, ze leren het ook in praktijk brengen. Daarvoor zijn de workshops van drie dagen. De onderwijzers moeten het daarna weer overbrengen op de kinderen.
Het is de bedoeling dat uiteindelijk zowel de docent als het kind en de ouders erbij betrokken worden. Daarom hebben wij ook de ouderorganisaties van Curacao erbij betrokken, zodat we in de toekomst samen kunnen werken op dit gebied. Ze reageerden wel positief, maar het contact viel net in de tijd van de stakingen. We zullen meer intensief aan dit contact werken aan het begin van het nieuwe schooljaar.'

En hoe verloopt het werk in de bario's?
Jeannette Juliet: 'Vorig jaar hebben we zo'n 200 tot 250 mensen getraind. Daarna zijn die terug gegaan naar hun diverse buurten om te beginnen met het maken van actieplannen specifiek voor hun buurt. Een eigen buurt kan altijd beter zijn eigen problemen oplossen. Daarbij is de filosofie, dat wat ze zelf opbouwen, ook zelf in stand willen blijven houden. In diverse buurten is nu al een organisatie van start gegaan.'

Kunt U een voorbeeld noemen waar zo'n programma met succes draait? Jeannette Julien: 'Het loopt heel goed in Seru Fortuna. Op Montagne gaat het ook wel, al zijn er af en toe wel eens wat problemen. En op Bonam zijn ze ook bezig. In andere buurten zijn ze minder actief. Die moeten meer stimulans krijgen. Het gaat niet meteen van de ene dag op de andere. Wij als preventieunit zullen trachten de mensen bij elkaar te houden door follow-ups van de workshops te organiseren.' Edsel Jansen: 'Aan het eind van het jaar moet iedere bario een volledig actieplan hebben opgezet. Het Tim di Bario inventariseert iedere moeilijkheid en stelt dan een actieplan op, hoe de preventie in de toekomst te verwerkelijken. Dit jaar zijn er nog enkele trainingen om mensen kennis te geven van hoe een actieplan in elkaar gezet moet worden. Wij moeten ervoor zorgen dat een Team di Bario ook bij elkaar blijft als groep, een eenheid blijft. We hebben nu het nodige geleerd en wat fout ging kan een volgende keer beter. Wij hebben de mogelijkheid om bepaalde plannen te financieren. Daartoe draagt zowel de eilandelijke als de landelijke overheid bij en ook de UNFDAC, de drugspreventie organisatie van de Verenigde Naties. Als de Tim's di Bario een plan hebben opgesteld, kijken wij of we de financiering voor elkaar kunnen krijgen. Dat gaat niet alleen om financiering van anti-drugs-campagnes, maar ook om plannen tegen andere negatieve invloeden, zoals hiervoor genoemd.'

Sinds wanneer bestaat Salu Mental al?

Edsel Jansen: 'Salu Mental is al in 1958 opgericht door Dr.Winkel. Wel zijn langzamerhand de werkzaamheden wat veranderd. Vanaf 1976 begonnen we met teams van het AGV, een team voor volwassenen en een team voor kinderen b.v. En eind vorig jaar zijn de flashing-units opgezet. Dat is voortgekomen uit een reeks seminars en een congres over het drugsprobleem in onze gemeenschap. Uiteindelijk kwam er steun om een full time preventie-unit op te richten, als onderdeel van het AGV.(Algemene Geestelijke Volksgezondheids)'

De drie leiders van het Drugspreventie-project: v.l.n.r. Julien de Windt, Jeannette Juliet-Pablo en Edsel Jansen.

BLAD

Op dat moment komt ook de derde medewerker aan het drugs-preventie-programma, Julien de Windt binnenvallen: 'We geven informatie aan diverse organen, maar informatie geven is niet genoeg. Daarom geven we naast informatie ook workshops, waar sociale vaardigheden aan te pas komen.
En we geven het blad PREVUNION uit, voor medewerkers, maar ook voor het publiek. Er staan de lopende activiteiten in en ook de andere preventieactiviteiten. Als een buurt bezig is met preventie-activiteiten, komt dat in ons blad. In het hoofdartikel (hij laat twee nummers van PREVUNION zien) staan meestal de internationale ontwikkelingen op het gebied van preventie. Tot nu toe zijn er twee nummers uitgegeven. In beide gaat het hoofdartikel over schoolwerkplannen aangaande preventie. We stellen ook ander materiaal beschikbaar voor wie dat wil, vooral materiaal over drugspreventie en we hebben video's daarover die we uitlenen.'
Ook Julien de Windt vat nog eens het programma samen van het preventie-team. Hij wijst nog een keer op de doelgroep, de gehele bevolking, op de strategieën, zoals informatie geven, ontwikkelen van sociale vaardigheden via alle communicatie middelen, het ontwikkelen van nevenactiviteiten, zoals sport en andere mogelijkheden om de vrije tijd in te vullen, waarbij de nadruk erop wordt gelegd om toch vooral tijdens deze activiteiten geen drugs te gebruiken. Hij legt echter ook nadruk op enkele andere punten.

Julien de Windt: 'Ook belangrijk is ons sociale beleid. We moeten terug naar enkele regels zoals die vroeger in onze gemeenschap heersten en die nu wat verwaarloosd zijn, b.v. de manier waarop ouders en kinderen met elkaar omgaan, of de schoolregels die tegenwoordig verwaterd zijn en we moeten terug naar de sociale controle in de buurt. Zo willen wij komen tot een heel netwerk. Wij proberen de diverse instanties bij elkaar te brengen. Allemaal streven ze uiteindelijk hetzelfde doel na, zij het vanuit een andere hoek. Niemand kan het alleen, we moeten allemaal elkaar helpen.
We moeten ons samen werkbaar opstellen in het kader van de preventie. Wij initiëren om daarna te steunen, te begeleiden en te coördineren'

'Wij willen preventief werken, beginnen bij de kleuterscholen'

Loopt u niet het gevaar met deze acties ook een antigevoel op te wekken. Dat mensen, zodra ze u horen of zien aankomen al denken: 'Dat hoeft voor mij niet', of U uitlachen?
Jeannette Juliet: 'Natuurlijk zijn er mensen die je nooit krijgt. Maar we hebben op Seru Fortuna het schildersproject gehad en nu pas de schoonmaakactie. Ik weet dat er mensen bij waren die eerst niet durfden te komen. Ze dachten, dat wij voor hen toch niets te bieden hadden. Maar ze hadden heel hard geld nodig en zijn toen toch maar gekomen. En het viel ze mee. Ze doen nu ook mee met de vorming.
Kijk, wij moeten niet zorgen dat ze iets vinden. Dat moeten ze zelf doen. En als ze iets gevonden hebben, willen ze het ook houden, bewaren. En we kunnen met een kern beginnen om vandaar uit naar een ander te gaan.'
Julien de Windt: 'Het moet zich verspreiden als een inktvlek. Natuurlijk zijn er soms mensen in zo'n hoge nood dat ze curatief behandeld moeten worden inplaats van preventief. Dan verwijzen we ze. Maar begrijp me goed. We presenteren ons niet als preventiegroep DRUGS, maar als groep tot het bevorderen van gezond gedrag. Op informatieavonden komen ook altijd speciale probleemgevallen naar ons toe. Dan hebben we kaarten e.d. bij ons om ze te verwijzen naar specifieke diensten. Wij verlenen alleen immateriele hulp.'

Voelen mensen zich dan achteraf niet genomen als ze horen dat het eigenlijk om drugspreventie gaat? Julier de Windt: 'Neen, het gaat om een attitudeverandering en dan kun je niet op een speciaal punt gaan werken.'
Jeannette Juliet: 'U kunt het vergelijken met het voorbeeld van de schilders op Seru Fortuna. Het is de bedoeling dat van de hele groep schilders een klein groepje overblijft voor het onderhoud. De grote groep moet zelf een baan gaan zoeken. Een deel van de groep wil nooit van z'n leven meer schilderwerk doen. Een deel die groep gaat totaal iets anders doen, voor zichzelf'.

VORMING

'Ze weten dat dit een project is. Wij leren ze de wegen, ze weten nu hoe ze iets moeten aanpakken. Dit schilderen duurt acht à negen maanden. Het schoonmaken duurt ongeveer drie maanden. Van zo'n project kun je niet verwachten dat het vast werk biedt, maar aan de vorming die erbij komt, hebben de deelnemers heel wat. Ik heb gezien hoe ze nu zelf toepassen, wat ze aanleren bij de workshops sociale vaardigheden. Dat is niet alleen handig voor het project, maar handig voor de mensen zelf. Ze zijn al sterk veranderd.
Deze houding moet gecontinueerd worden. Meestal zijn het de oudere mensen die zich organiseren. Jongeren doen het ook wel, maar minder als de volwassenen. Het komt wel op gang, maar minder snel.'

Zijn er ook groepen die helemaal niet mee willen doen?
Jeannette Juliet: 'Ik kan me indenken dat er lui zijn die het niet inzien. Als de schoonmakers net geweest zijn, zie je toch lui die meteen weer plastic bekers op de grond gooien.'

Doen die mensen ook hun mond open?
Jeannette Juliet: 'Ja, we horen wel: 'Ze hoeven bij mij in de straat niet te komen. Ik maak mijn eigen straat wel schoon. Ik wil dat soort lui niet hebben.'
De Komishon Limpiesa gaat daarom van deur naar deur om de mensen te motiveren. Ik vind dat ze daarmee heel wat bereikt hebben. Het woord drugs kan de mensen afschrikken. Als we het zo vertellen dat we alleen met drugspreventie bezig zijn, schrikt het af. Daarom werken we aan ook aan die andere negatieve dingen in onze maatschappij.

Edsel Jansen: 'Over drugs zijn mensen ook vaak fatalistisch. Ze denken dat daar toch niets aan te doen is en vragen zich af: 'Waarom alweer voorlichting? Waarom preventie?', e.d.

SCHOOLTYPEN

Na de bario's komt het gesprek nog even terug op de voorlichting op scholen. En de vraag op welke schooltypen de groep zich voornamelijk richt.
Julien de Windt: 'Op alle schooltypen. We willen preventief werken, dat betekent van kleins af aan beginnen, dus bij de kleuterscholen. We beginnen volgende week een programma op te stellen dat het gehele onderwijs bereikt. Daartoe hebben we van het hele schoolveld uitgenodigd. De bedoeling is eerst een frame te maken, waarna we de lessen gaan concretiseren. Dat gebeurt met de leerkrachten en met steun van alle schoolbesturen en van de regering, onze werkgever.
We moeten nog met de schoolbesturen aan tafel gaan zitten om precies te weten te komen waar dit zal passen in het lesrooster van de scholen. Nu heeft het nog een facultatief karakter, alhoewel het geheel past in het beleid van de regering.
De regering heeft zich namelijk vorig jaar uitgesproken, samen met de onderwijsvakbond SITEK en Forsa Major, de oudervereniging, dat er een sociale vorming op de scholen moet komen. Zodoende past dit programma precies in het straatje van de regering.'

Maar is de school dan niet het gehele jaar door al bezig met sociale vorming?
Julien de Windt: 'Volgens ons en het presidium ligt het accent te veel op de intellectuele vorming van het kind en worden de sociale aspecten een beetje verwaarloosd. Wij willen met de leerkrachten werken aan een effectief en gezond schoolklimaat, waarin dit niet meer verwaarloosd kan worden. Op zo'n manier bestrijd je meteen vandalisme en aggressiviteit op de scholen, waar we veel mee te kampen hebben. Vorig jaar is er ook een commissie ingesteld die tot taak had voorstellen te doen, hoe de sociale vorming concreet te maken op de scholen. Door de spanningen in het onderwijsveld zijn de werkzaamheden van deze commissie op een laag pitje komen te staan. Mijns inziens kunnen wij een relatie met deze commissie aangaan, omdat we hetzelfde nastreven'.

KIESKEURIG

Hebo-opleiding

= door Pedro Casimiri =

IN HUN DRANG om te overleven kon het haast niet uitblijven dat één of ander instituut een opleiding zou bedenken in verband met de komende Europese eenwording.
De laatste jaren ontstaan steeds meer nieuwe opleidingsvormen. De Haagse Hogeschool ziet binnenkort haar deeltijdopleiding voor leraren in het Voortgezet Onderwijs verdwijnen en speelt daar nu op in door te beginnen met een actuele studie Hogere Europese Beroepen Opleiding. Wat houdt de opleiding in, wat kun je er mee doen, en voor wie is ze bestemd?
Het HEBO leidt op voor Europees communicatie-specialist of voor Europees functionaris. De Europees communicatie-specialist bereidt zich vooral voor op de beheersing van de talen, de techniek van onderhandelen en het vergaderen. De Europese functionaris is een deskundige die relaties weet te leggen tussen bedrijven en overheden. Hij is goed onderlegd in de talen, economie en Europees recht.
De banen die men voor deze beide functionarissen bedacht liggen o.a. op het gebied van public relations en voorlichting zowel bij particuliere als bij overheidsdiensten zoals radio, krant en televisie, verder medewerker bij internationale bedrijven en juridische afdelingen van overheidsdiensten en bedrijven.
De opleiding duurt vier jaar. Men werkt met modules die afgesloten worden met een tentamen.
Tijdens de opleiding wordt veel aandacht geschonken aan de communicatieve vaardigheden die de student moet opdoen in een aantal vreemde talen zoals Frans, Engels en Duits. Men dient de talen zowel mondelimg als schriftelijk te beheersen.

Verder wordt er aandacht besteed aan een aantal sociaal culturele aspecten van Engeland, Duitsland en Frankrijk.
Europakunde vormt een belangrijk vak. Europakunde is de geschiedenis van Europa vanaf 1870. Geschiedenis en economie van Nederland en andere Europese landen maken ook deel uit van het pakket. Na de propadeutische fase van een jaar vervolgt de studie met communicatiekunde, sociologie/psychologie, Europees recht en International Management.
In het vierde, tevens laatste studiejaar kiest men voor de richting communicatie-specialist of functionaris. Gedurende de gehele opleiding vormen de talen, geschiedenis, economie en recht een belangrijk onderdeel van de studie.
Een goede aansluiting voor deze studie geeft dus een vakkenpakket met ge-schiedenis, economie I en economie II, of handelsrekenen en economie, alsmede de talen.
De opleiding staat open voor kandidaten met een VWO, HAVO of MBO-diploma. Omdat het hier een volwaardige voltijdsopleiding heb je recht op WSF 18+ financiering.
Meer inlichtingen verstrekt de Haagse Hogeschool afd. HEBO, Diamanthorst 183, 2592 GD Den Haag.

"De school heeft mij in de politiek gebracht"

Frank Martinus: "Je moet kunnen lachen om jezelf"

= door Jos de Roo =

EVEN WAS HIJ in Nederland voor een optreden in Den Haag, de schrijver van 'Stemmen uit Afrika', 'Dubbelspel', 'Afscheid van de koningin' en 'Nobele wilden'. Frank Martinus Arion, ook directeur van het Instituto Lingwistiko Antiyano, drijvende kracht achter de humanistische basisschool waar het Papiamentu ook instructietaal is, en leider van de politieke partij Kambio Rapido die op het laatste ogenblik besloot niet mee te doen aan de statenverkiezingen.

In een gesprek zegt hij dat het gaat om de emancipatie van je omgeving. Tegen de schijnbaar actuele stroom in houdt hij vast aan een federatie die hij evenals Debrot ziet als het begin van een wereldfederatie. Er zijn nog meer verrassende overeenkomsten tussen deze twee vooraanstaande Antilliaanse schrijvers: over de rekbaarheid van een politicus, over de Hollandse plannenmakerij, over het primaat van de economie boven de bestuursstructuren, en ook de vraag: wat kunnen we van de Indianen leren? Een gesprek met een schrijver die tegen de actuele stroom oproeit op een zee die hij wil behouden.

Frank Martinus Arion, schrijver, schoolbestuurder, linguïst, en politicus, maar welk van deze vier het meest?

'Schrijver ben ik gewoon. Je doet alles vanuit dezelfde concepten, denk ik. Na een bepaalde tijd weet je, dat je een bepaald facet van je zijn wilt benadrukken, maar je hebt toch het gevoel dat het allemaal vloeiend is, dat die vakken er niet echt zijn. Het zijn wel andere disciplines, maar de onderstroom van waaruit je werkt, is toch hetzelfde, het heeft het emancipatie van je omgeving te maken'.

Toch komt de schrijver de laatste tijd slecht aan zijn trekken door de activiteiten van de linguïst, de schoolbestuurder en de politicus.

'Dat is wel zo, in tijd gezien. Maar de ervaring en inzicht die je wint, komen, als het goed is, later op een veel hoger niveau in je geschriften naar buiten. Ik zou me stom hebben gevonden als ik niet aan de politiek had deelgenomen zonder te schrijven, je moet het al op je zesentwintigste jaar doen. Het zijn ervaringen die langer meegaan als je er werk van maakt, omdat je veel dieper hebt gegraven.'

Veel mensen verbaasden zich erover dat u een politieke partij hebt opgericht, die uiteindelijk toch niet heeft deelgenomen aan de verkiezingen. Wat was de beweegreden om naast de school een politieke partij op te richten?

'De school! Die bracht met zich mee, dat je aan een aantal ouders bepaalde dingen had voorgeschoteld en je merkte dat ze soms in handen van politici zijn, die het niet vaak nauw nemen met de geschreven regels. Dan zeg je: Wat zij kunnen, kan ik ook en dan ga je ook de arena in om te proberen dingen veilig te stellen. De school is de grootste inspiratiebron voor de politieke partij geweest'.

Waarom toch niet deelgenomen aan de verkiezingen?

'Omdat je toen dus weer werd geconfronteerd met het doel heiligt de middelen, of niet. Als je dan toch wilt beweren dat je op een nieuwe manier politiek wilt bedrijven en je wordt geconfronteerd met onzuivere toestanden, dan weet je vanuit je humanisme, vanuit de school, vanuit jezelf, dat je dan liever er maar even uitblijft en niet mee gaat doen aan een situatie van bijvoorbeeld betalen van stemmen of handtekeningen, enzovoorts. Dan gaan we weer terug en dan gaan we weer ageren voor verbetering van die wetten voor we het eventueel opnieuw doen'.

VUILE HANDEN

Cola Debrot zei me eens: 'Politiek is geen zaak van vuile handen of schone handen, maar van praktische handen'.

'Ik denk niet dat Debrot in de politiek bewust vuile hannden zal hebben gehad. Waar gaat het om? Dat je een rekbaar geweten hebt in de politiek, dat is zeker, dat geef ik toe, maar het is natuurlijk wel zo, dat je niet te ver rekt, dat je je morele zuiverheid behoudt. Daar gaat het om en ik geloof dat bij ons te veel politici te ver rekken, zodat ze breken en dan kunnen ze eigenlijk niet meer op een zuivere manier meespelen'.

Maar is er dan niet juist behoefte aan nieuwe politici zoals Frank Martinus Arion?

'Ja er moeten natuurlijk meer mensen komen'.

Waarom dan toch niet meegedaan?

'Omdat zij toch onder dat idee leven dat het niet mogelijk is om vuile handen te hebben, bovendien is het erg hard, je wordt erg hard geslagen, zodat je wel tegen een stootje moet kunnen om erin te gaan. Bovendien is het voor de meeste intellectuelen toch wel zo dat hun persoonlijke carrière nog buiten de politiek om kan, nog steeds'.

Maar tegen een stootje kunt u toch wel, dat hebt u met het Instituto Lingwistiko en met uw school toch bewezen.

'Ja en ook bij het schrijven. Als je de eerste slechte kritieken overleeft, kan je tegen alle scheldpartijen van politici, dat maakt niets meer uit. Dus je leert door kritiek te krijgen en door antwoorden op vragen een groot deel van wat je zelf bent en waar je voor kan staan en dan probeer je de bal te zien en niet de man en dan heb je geen last van wraakgevoelens en je begrijpt het individu vanuit zijn sociologische situatie die moet reageren zoals hij doet, dus het wordt minder persoonlijk.

Wat ik in ieder geval probeer te doen, is er ontzettend veel humor in houden, zodat je kunt lachen om jezelf en ook om de anderen. Ik geloof dat dat een van de grootste punten is tot nu toe, dat je het een beetje relativeert. En een punt is dat je zelf niet beter moet willen worden van politiek in onze situatie, want dan kun je er geen afstand van nemen, want dan ben jijzelf of je gezin ervan afhankelijk. Maar in een situatie als de mijne, waarin ik ook als ambtenaar niet afhankelijk ben van de politiek, voel ik me vrij en kan ik any time eigenlijk teruggaan, zoals Van Mierlo, en zeggen: Ik laat eigenlijk de hele partij ontploffen als het nodig is. Ik geloof dat die houding nodig is om te opereren in een situatie als de onze'.

HIRSCH BALLIN

Uw roman 'Nobele wilden' is een verkapte Caribische bijbel omdat ze vol zit met verborgen citaten uit de Engels- en Franstalige Caribische literatuur. Daaruit blijkt grote affiniteit met de rest van het Caribisch gebied. U vindt dat de plannen van Hirsch Ballin typisch Hollands zijn en geen rekening houden met de gevoelens en ontwikkelingen in het Caribisch gebied. Met name bij de Bovenwinden bespeurt u de tendens tot de vorming van een Oost-Caribische staat.

'Dat is duidelijk. Ook de toenadering van de grote polen Jamaica en Trinidad, de samenwerking waarin wij ook zitten in een club van twintig Caribische eilanden om tot een Caribische samenwerking te komen, er zijn ontzettend veel clubjes van wetenschappers, van mensen uit het onderwijs, -alles probeert een vorm te vinden om samen te werken in grotere verbanden, dus het is een onlogische zet die door het Caribisch gebied niet wordt begrepen en ik geloof dat ze onze situatie als samenwerking steeds verdachter maakt. Als wij zeggen dat wij niet met elkaar kunnen samenwerken, kunnen wij ook niet in grotere verbanden samenwerken'.

In zekere zin sluit Hirsch Ballin natuurlijk wel aan bij de wensen van de meerderheid van de Curaçaose partijen, namelijk de status aparte.

'Ik geloof dat hij te afstandelijk zijn kennis heeft verkregen, hij heeft te veel in geschriften gelezen, hij had meer zelf moeten reizen. Op de Bovenwinden speelt het Papiamentu nu een rol, de afstanden tussen Boven- en Benedenwinden zijn kleiner geworden en ik geloof niet dat hij daar rekening mee heeft gehouden.

Er is een schijnbare afweer en dat wordt natuurlijk politiek uitgebuit, maar er is toch een historische toenadering die veel groter is dan de sociologen hebben willen willen doen geloven omdat ze zich alleen op die afstand hebben blind gekeken. Maar er is meer dan die afstand en het is juist origineler om iets te maken dat iets moeilijker is, dan het maken van het voor de hand liggende'.

Het is altijd de droom van Debrot geweest dat een wereldfederatie zou beginnen in het Caribisch gebied.

'In 'Bewolkt bestaan' zou het eens één moeten zijn en Havana zou hoofdstad van het Caribisch geheel worden. Ik geloof dat andere middelen eerder hadden moeten worden gebruikt'.

Merkwaardig dat twee vooraanstaande, zeer verschillende schrijvers van de Antillen een zo grote overeenkomst hebben in hun denkbeelden.

'Dat vind ik een merkwaardigheid op zich, het moet een persoonlijke affiniteit zijn, ik heb er geen verklaring voor. Het Franse in Debrot heb ik ook beleefd, ik geloof toch dat je via het Franse komt tot een universelere kijk op de zaken en tot een internationalisme dat weigert voor praktisch gewin en voor machtswellustelingen grotere belangen van grotere eenheden op te offeren aan toevallige belangen'.

Een van uw grootste teleurstellingen uit uw Surinaamse periode was toch dat uw denken daar helemaal geen kans kreeg.

'Dat is ook een mislukking en nu helaas ook weer. Hoewel Dobru erg geromantiseerd deed, moet je toegeven dat die periode al weer achter ons ligt, dat daar geen heil van komt en ik geloof dat Suriname's probleem is, dat het meer uit Suriname moet gaan en moet raken naar een eenheid met de Antillen en het Caribisch gebied. Wat daar is gebeurt, laat zien dat het in zichzelf blijven met korte groepen niet heilzaam is. Men moet wat drastischer naar een rationele eenheid proberen toe te groeien'.

Vier jaar geleden zei de toenmalige voorzitter van de Kamer van Koophandel op Sint Maarten op mijn constatering dat het Papiamentu daar de tweede taal is geworden: 'Papiamentu? Dat is helemaal geen taal.'

'Hij had bijna gezegd: 'Dat hebt u niet gehoord'. Natuurlijk, dat zijn angsten en zodra het linguïstisch instituut zich daarmee zou bezig houden, zou men zich bedreigd voelen, daarom hebben we het niet gedaan. Tegenover de afstand, laten we zeggen tegenover de sociologie, moet dit ook worden geplaatst. In feite is er een belang bij, dat is het belang van de zee. Met die verdeling is de zee opgeheven tussen ons.

Indien we iets te beschermen hebben, is de zee er gewoon. Door die zee te beschermen in het Caribisch verband kun je ondanks je kleinheid proberen een zekere zelfstandigheid te behouden, door niet wat buiten je is, maar wat binnen je is te claimen. Het is eigenlijk niet slim om die zee op te geven door er stukjes eilandjes uit te halen. Dat kunnen we van de Indianen leren: de zee was van hen en ze hadden een eiland om om te slapen en een eiland om op te lunchen en ze hadden geen problemen met die afstanden. Nu is er een ontzettend kortzichtig denken in een tijd dat je naar de maan gaat, dat je naar Venus gaat, om je te laten afschrikken door negenhonderd kilometer.

We zijn zelfs vanuit de Antillen in één dag in Nederland. Als wij als Antillianen en Nederlanders dat zouden wensen, zou niemand kunnen zeggen dat we geen staat zouden kunnen worden. Ik vind het heel eng om terug te gaan, terwijl we het vier-, vijfhonderd jaar bij elkaar hebben gehouden toen we nog minder middelen hadden. Om het op te geven nu we betere middelen hebben, dat is niet logisch'.

Denkt u dat u uw droom van een Caribische federatie nog zult zien uitkomen?

'Nee, ik geloof dat dat echt te optimistisch zou zijn, maar een droom van een Antilliaanse federatie lijkt me wel dichterbij en ik geloof als we de juiste vorm vinden om die eilanden individueel te sterken met individuele modellen, dan kan de Antiliaanse toenadering reëel worden'.

Met Bertold Brecht zegt u: 'Erst das Fressen und dann die Moral'?

'Ja, er is altijd gedacht aan een bestuursstructuur, alsof dat een middel is. Met het delen of niet delen van de Antillen heb je geen ontwikkeling gebracht. Het zou leuker zijn geweest, origineler, als meneer Hirsch Ballin had gezegd: 'Ik maak van Sint Eustatius weer een bloeiend achttiende eeuws land, dat is het geweest. Dat is zijn economische challenge, want als de kleine eilanden weer normaal economisch zelfstandig worden, dan worden ze niet afgestoten door de grote landen. Dus bij een federatief denken gaat het erom: probeer de kleine eilanden zelfstandiger te maken. Dan zijn ze van niemand een blok aan het been en dan is er vooruitzicht om samen te werken'.

En schrijvers geven daar in hun romans modellen van of hebben ze daar geen tijd meer voor?

'Nee, ze zullen er tijd voor maken'.

FRANK MARTINUS

...schrijver ben ik gewoon...

Anderhalf miljoen bezoekers verwacht

Enorme toeloop op Van Gogh-exposities

OTTERLO.- De toeloop op de twee Van Goghtentoonstellingen in Nederland is overstelpend. Er zijn op dit moment bijna een miljoen kaarten verkocht. Met dit resultaat is de organisatie, ruim twee maanden na de opening van de exposities in Amsterdam en Otterlo, uit de kosten geraakt.

Het totaal aantal bezoekers dat tot 29 juli in het Van Goghmuseum en het Kröller Müller Museum verwerkt kan worden bedraagt een kleine anderhalf miljoen. Gelet op de tot nu toe getoonde belangstelling, lijkt die eindstand ook haalbaar. Dit surplus van 400.000 tot 600.000 bezoekers houdt de belofte in van een royaal batig saldo bij de afrekening aan het einde van het Van Goghjaar.

Zoals bekend, moeten bezoekers vooraf hun toegangskaarten bestellen bij een filiaal van de Bank die de expositie sponsort. Op die kaarten staat het tijdstip aangegeven waarop de musea betreden moeten worden, een regeling die niet alle bezoekers even leuk vinden. Wat het Van Goghmuseum in Amsterdam betreft hier worden de schilderijen getoond- wordt de kans om een kaart te bemachtigen steeds kleiner.

De planningsborden in de bankfilialen, waarop met rode stippen de uitverkochte tijdsblokken worden aangegeven, beginnen op in volle bloei staande rode tulpenvelden te lijken. Dit leidt weer tot een verhoogde druk op de capaciteit van het Kröller Müller Museum, waar de tekeningen worden getoond.

De Stichting Van Gogh 1990 (in het leven geroepen om het 100ste sterfjaar van Vincent van Gogh te herdenken) meldt verrast te zijn over de toeloop op de tekeningen. Schilderijen spreken altijd meer tot de verbeelding en daarom kijkt niemand achteraf echt verbaasd op van de toeloop op Amsterdam.

Maar uit de reacties is gebleken dat het publiek diep onder de indruk raakt van de tekeningen.

De toeloop in Amsterdam leidt overigens tot grote, niet voorziene problemen. Op warme dagen is het in het museumgebouw tot stikkens toe benauwd.

Met name op de derde (hoogste) verdieping krijgen mensen last van misselijkheidsverschijnselen. De vloerbedekking in het gehele museum verkeert daardoor inmiddels in een weinig representatieve staat. Te verhelpen valt er niets: de airconditioning is onder zomerse omstandigheden nu eenmaal niet berekend op een dergelijke toeloop.

In het Kröller Müller Museum kent men deze problemen niet. Onlangs ontving het museum een VN-hoogwaardigheidsbekleder, Prins Sadruddin Aga Khan met vrouw en kinderen. De adviseur van de secretaris-generaal van de VN boekte zijn toegangskaarten via een Rotterdams reserveringsbureau.

Het komt volgens de stichting Van Goghjaar 1990 herhaaldelijk voor dat 'beroemdheden' incognito de Van Goghtentoonstellingen bezoeken. De schaarste aan toegangskaarten werkt dat in de hand: voor elke bodyguard moet tenslotte ook een kaartje beschikbaar zijn.

DE WINST voor belastingen van het Britse reclameconcern Saatchi and Saatchi is in de eerste helft van het op 1 oktober begonnen boekjaar met 27 procent gedaald tot 14,4 miljoen pond sterling (Nf 46 miljoen). Het resultaat omvat buitengewone baten ten bedrage van 2,4 miljoen pond. De omzet steeg met achttien procent tot 2,43 miljard pond (Nf 7,8 miljard). Saatchi and Saatchi was tot 1989 het grootste reclamebureau ter wereld. De onderneming verkeert al enige tijd in problemen als gevolg van het inzakken van de advertentiemarkt en is bezig met een saneringsprogramma.

Nogmaals de oorsprong van het papiamentu

De monogenetische paal staat niet zo stevig boven water..

= door Carel de Haseth =

IN DE ÑAPA van 9 juni reageerde Henry Habibe op mijn artikel over het ontstaan van het Papiaments in de Ñapa van 19 mei. Habibe's eindconclusie is dat de monogenetische theorie door mij niet werd weerlegd en als een paal boven water blijft staan. Hij gaat echter nauwelijks in op wat ik naar voren bracht en verweert zich voornamelijk door te stellen dat mijn hypothese niet gebaseerd is op taalwetenschappelijke argumenten, zoals die wel te vinden zijn bij onderzoekers als José Pedro Rona, John Birmingham Jr, enz. Over Habibe's kanttekeningen wil ik een aantal opmerkingen maken, waaruit blijkt dat -- om in Habibe's beeldspraak te blijven -- het water rondom de monogenetische paal stijgt en het de vraag is óf die paal nog boven water steekt.

Om te beginnen legt Habibe de begrippen monogenetisch en poligenetisch verkeerd uit. Het mono en poli slaan niet op het gegeven of het Papiaments uit één of uit veel talen is ontstaan. Monogenetici stellen dat alle creoolse talen uit één en dezelfde taal, het proto-creools, voortkwamen (dus mono slaat op één substraat voor alle talen), terwijl poligenetici van mening zijn dat de creoolse talen onafhankelijk van elkaar ontstonden uit verschillende Europese talen (poli slaat op meerdere substraten). Maar dat even terzijde...

Habibe voert aan dat er geen logica zit wanneer ik zeg dat niets met zekerheid is te stellen over de tijd waarin het Papiaments gevormd werd, maar dat het voor de hand ligt ervan uit te gaan dat het ontstaan zou zijn rond het midden van de 17-de eeuw. Ik zie niet wat voor onlogisch er in een dergelijke bewering schuilt en geloof dat Habibe niet heeft begrepen wat er staat.

Nu ben ik gelukkig niet de enige die zo'n constructie hanteert; John Birmingham, één van de door Habibe aangehaalde verdedigers van de monogenetische theorie, schrijft in Lexical decreolization in Papiamentu (Kristòf IV, 49-59): *It is not certain whether the language is based on Spanish or Portuguese, but in all likelyhood it is an Afro-Portuguese creole from at least as early as the sixteenth century, and quite possibly going back (in a different lexical form) to the Lingua Franca of the Renaissance and Middle Ages.*
Ik denk dat ik mij een stuk bescheidener en wetenschappelijk heb uitgedrukt dan deze taalwetenschapper...

Habibe is van mening dat het niet verantwoordelijk zou zijn om (zoals ik deed) te zeggen een lingua franca als het Papiaments omdat er al eerder een lingua franca bestond, waaruit het Papiaments zich heeft ontwikkeld. Ik denk dat Habibe niet begrepen heeft dat ik hier op een volkomen verantwoorde manier de term lingua franca gebruik in een betekenis die Van Dale eraan geeft, n.l. een min of meer verbasterde omgangstaal en dat ik zijn veronderstelling niet deel dat het Papiaments uit een andere lingua franca, het proto-creools, is voortgekomen.
Of het moet zijn dat Habibe van mening is (zoals verderop in zijn stuk zou kunnen blijken) dat de term lingua franca een synoniem is voor het proto-creools. Dan wil ik erop wijzen dat lingua franca oorspronkelijk de benaming was voor een verbasterd Italiaans, dat in de Levant werd gesproken en dus niets van doen heeft met het proto-creools uit Afrika.

TOETSEN

Habibe heeft geen gelijk waar hij schrijft dat ik aan de hand van een uitspraak van pater Schabel uit 1704 (die ik niet eens op waarheid heb getoetst) zonder meer aanneem dat het Papiaments van Spaanse oorsprong MOET ZIJN (kapitalen van Habibe). Ik stelde dat wanneer Schabel schrijft dat er op Curaçao een gebroken of verbasterd Spaans wordt gesproken, we mogen aannemen dat hij het Papiaments bedoelt. Tussen haakjes merkte ik op dat het opvallend is dat hij spreekt van een gebroken Spaans en niet van een gebroken Portugees, maar dit terzijde.
Met andere woorden, wat Habibe mij in de mond legt heb ik zeker niet gezegd. Overigens snap ik niet wat Habibe bedoelt als hij vindt dat ik de bewering van Schabel op waarde moet toetsen. In Watapana, het door Habibe opgerichte en geredigeerde tijdschrift, verscheen in 1968 een artikel van dr. H.L.A.van Wijk (een monogeneticus!), waarin hij zegt: *la más antigua definición del Papiamentu la debemos al Padre Alexius Schabel.*
Schabel, een Duitser, schreef zijn dagboek in het Latijn, verstond Spaans, Nederlands en enkele Indiaanse talen, dus mogen we aannemen dat hij wist waarover hij schreef. Dit in tegenstelling tot enkele van de taalwetenschappers, die over het Papiaments publiceren, maar daarover later!

Dan zou ik volgens Habibe afdwalen van het onderwerp en mij verliezen in morele overpeinzingen omtrent het wel en wee van de Indianen.
Al wat ik gedaan heb is aan de hand van historische bronnen, dus niet op grond van veronderstellingen, aantonen dat de Indianen Spaans spraken en dat er (in tegenstelling tot wat door velen wordt beweerd) wel degelijk kontakten (ook 'geestelijke') bestonden tussen Nederlanders en Indianen. Waar er dus concrete bewijzen zijn voor mijn hypothese heet het dat ik mij bezig houd met morele overpeinzingen.

GRAPPIG

Wanneer Habibe mijn hypothese op deze wijze onderuit heeft gehaald, krijgt zijn verdere betoog een wat spottende toon. Ik maak volgens hem een uitstapje naar min of meer taalkundige aspekten, waarbij ik het Grieks er en passant bijhaal, geef enkele grappige veronderstellingen ten beste, enz.
In mijn inleiding wees ik erop dat ik slechts een belangstellende leek ben en dat ik enkele moeilijk te bewijzen stellingen poneer in de hoop dat anderen die op goede gronden ontkrachten, of wie weet verder kunnen uitwerken.
Het spijt mij te moeten constateren dat Habibe, van wie we anders mogen verwachten, niets in concreto tegen mijn stellingen heeft ingebracht en zijn toevlucht neemt tot de weinig wetenschappelijke taktiek van het denigreren van degene met wie hij het niet eens is.
Ik zal zeker niet beweren dat mijn hypothese zaligmakend is, maar er zitten ongetwijfeld elementen in, die tot verder nadenken aanzetten en allle wetenschap begint tenslotte met nadenken. Per slot van rekening is mijn hypothese voornamelijk gebaseerd op historische bronnen en niet op theoretische veronderstellingen, zoals dat bijvoorbeeld wel het geval is in de door Habibe zo fel beleden monogenetische theorie, waarin het bestaan van een Afro-Portugees proto-creools als axioma wordt aangenomen.
Habibe vindt het een grappige veronderstelling als zouden het Portugees en het Guene van het Curaçaose toneel verdwenen zijn. Zou hij werkelijk bedoelen dat deze talen nu nog gesproken worden door respectievelijk de Sefardische joden en de afstammelingen van de slaven?
Habibe verwijt mij dat ik angstvallig vermijd over de periode vóór de 17-de eeuw te praten, dat ik geen rekening houd met bestaande talen in de omliggende landen en dat ik de geschiedenis van Curaçao laat beginnen met de komst van de Nederlanders in 1634.
Om met het eerste en het laatste te beginnen: als we het over het ontstaan van een taal met Nederlandse, Iberische, Afrikaanse en Indiaanse invloeden hebben, kan ik mij niet anders voorstellen, dan dat bestudering van de 17-de eeuw essentieel is. Of moeten we misschien bij het Indo-Germaans beginnen om van daar, via het Latijn en Gothisch, bij het Spaans en Nederlands te komen, enz.?
Wat er vóór de 17-de eeuw bestond neem ik voor bekend aan en hoe dat allemaal ooit ontstond, is voor mijn verhaal verder niet relevant. Zo simpel ligt dat.
Dat ik geen rekening houd met creoolse talen in de omgeving is evenmin relevant. Anderen deden dat al: monogetici vonden zo het bewijs voor hun theorie, terwijl poligenetici op hun beurt aantoonden dat de overeenkomsten tussen de creoolse talen niet berusten op het axiomatische bestaan van een Afro-Portugees, maar ofwel op zuiver Afrikaanse invloeden (zoals ik dat in mijn artikel indirekt ook stelde, waar ik het over de grammaticale aspekten van het Papiaments heb), ofwel deze overeenkomsten toeschrijven aan *biological determined universals of human language.*
Overigens begrijp ik niet waarom Habibe wel de bestaande creoolse talen in het onderzoek wil betrekken maar daarnaast nauwelijks belang stelt in de in het 'pre-Afrikaanse' Caribisch gebied gesproken talen. Het ontstaan van creoolse talen is geen one-man-show van een proto-creools, maar een samengaan van verschillende talen.

LINGUISTIEK

Habibe is van mening dat ik niet linguïstisch te werk ga en de struktuur van de taal niet heb geanalyseerd. Ik heb die ambities niet: ik ken mijn beperkingen en wees enkel op een aantal nog niet ter sprake gebrachte zaken als de uitgang -shi en de 'taalherkenning', zoals ik dat noemde.
Nu Habibe met zulk een stelligheid wijst op het hoge wetenschappelijk nivo van verschillende publikaties, wil ik opmerken dat enkele van deze taalwetenschappers in hun artikelen de plank behoorlijk misslaan. Niet zelden gebruiken zij bijvoorbeeld niet bestaande woorden om hun theorie te bewijzen. De door Habibe aangehaalde Rona gebruikte zo in een in Watapana gepubliceerde lezing de woorden poblo, solo en biebe i.p.v. van pueblo, suela en bebe; Navarro Tomás muerte i.p.v. morto. Birmingham geeft er in Kristòf blijk van dat hij het Papiaments niet volledig beheerst, wanneer hij zegt dat het Papiaments voor sommige Spaanse leenwoorden eigen woorden heeft: kua voor loke, pesei voor por lo tanto, e robes voor lo kontrario, enz.
In het verleden is aangetoond dat onvoldoende kennis van het Nederlands onderzoekers tot onjuiste conclusies deed komen en dat de kennis van de geschiedenis van Curaçao wel eens tekort schiet bij deze experts. Van Wijk bijvoorbeeld (alweer in een artikel in Watapana) beweerde dat de Indianen in 1695 praktisch uitgestorven waren en dat Stuyvesant in 1647 van Curaçao un centro de comercio negrero maakte. In mijn artikel toonde ik aan de hand van historische documenten aan dat deze beweringen on-juist zijn.
Weer andere wetenschappers beweerden dat één van de oudste teksten in het Papiaments het Pikien ABC boekoe, terwijl het hier gaat om een boek in het Sranan tongo.
De stelling van enkele monogenetici, dat in het oude Papiaments meer Portugese woorden voorkwamen dan het moderne, is aan de hand van oude teksten overtuigend weerlegd, en zo zijn er nog talloze voorbeelden over misslagen van 'echte' taalwetenschappers.

RONA

Wanneer Habibe Rona tegen mij in stelling brengt, onthoudt hij de lezer essentiële informatie, waardoor het erop lijkt alsof Rona tot de monogenetici gerekend moet worden. Rona geloofde echter niet in het bestaan van een Afro-Portugees: overeenkomsten tussen de diverse creoolse talen zijn volgens hem zuiver Afrikaanse invloeden.
In een in Watapana gepubliceerd artikel geeft Rona als eindconclusie: *En una palabra, entendemos por papiamento una lengua creada mediante la aplicación de una gramática de origen africano de la costa de Guinea, a un léxico español del Caribe... No es necesario decidir cuál fue primero, si el léxico penetró paulatinamente en la lengua de los africanos, o si la gramática penetró paulatinamente en el español que los africanos intentaban hablar.*
Ik denk dat deze bewering niet essentieel verschilt van mijn hypothese ... En om even bij Rona te blijven: Habibe haalt een brief aan, waarin Rona zegt dat Maduro een Russische salade maakt van het Papiaments (de bij Habibe hoog aangeschreven Birmingham omschreef het Papiaments overigens als een Duke's mixture of Spanish, Portuguese, Dutch, English, Caribbean Indian and African elements, in apporixamtely that order). Habibe vertelt de Amigoe-lezer echter niet wat er nog meer in de brief staat.
Het is (alweer) te vinden in Watapana: het feit dat er Portugese woorden in het Papiamentu zijn, bewijst nog niet dat de basis Portugees is en daarom is het, om de Portugese basis te ontkennen, onnodig de 'portuguesidad' van een bepaald woord te ontkennen. En als ik onvermijdelijk een basistaal zou moeten aanwijzen, dan zou ik voor het Spaanse element kiezen, dat overvloedig aanwezig is en naar mijn mening ook het oudste is.

FOUT

Habibe beschuldigt mij ervan methodologisch fout te werk te gaan door mij blind te staren op alleen overeenkomsten tussen woorden en te beweren dat het substraat van het Papiamentu een soort 'slaatje' zou zijn bestaande uit het Spaans, oud-Nederlands, Taino, Nahuatl, etc. In mijn artikel beweer ik dat nergens: mijn hypothese, op grond van historische gegevens, komt erop neer dat het substraat van het Papiaments Spaans is, punt. Terloops wijs ik erop dat er vanuit het oud-Nederlands en vanuit Indiaanse talen uit de Arawak groep (waaronder het Taino) invloeden kunnen zijn geweest, die tot nu toe niet werden onderkend. Het Nahuatl heb ik geen moment genoemd als zijnde van invloed op het Papiaments: Habibe heeft gewoon niet goed gelezen.
Historische gegevens zijn voor Habibe echter nauwelijks van belang. Hij gaat ervan uit dat er een protocreools heeft bestaan en gegevens, die tot een andere conclusie kunnen leiden, tellen niet mee. Dat geldt niet alleen voor wat ik naar voren bracht, maar ook voor door anderen aangevoerde gegevens zoals Leslie uit Jamaica, die in 1739 schreef: *The slaves are brought from several places in Guiney, which are different from one another in language, and consequently, they can't converse freely* (1) en Alonso de Sandoval (eerste helft 17-de eeuw) uit Carthagena (2), die schreef dat de slaven meer dan zeventig verschillende talen spraken en dat er eens vijf verschillende tolken aan te pas moesten komen om een slaaf te verstaan.
We moeten gewoon aannemen dat er een proto-creools bestond, waarover niet één enkel historisch document bestaat.
Nieuw is een dergelijke houding helaas niet. Stolz en Stein (3) schreven al: *One of the weaknesses of creolistics is its reluctance to accept evidence from non-linguistic research. Bickerton was the first to introduce demographic criteria into creolist discussion. Baker/Corne called forth a process of reconsideration within creolistics for 'heir socio-historical investigation led to some new evidence that turned out to be fatal for earlier concepts of creolisation. Although the importance of deepening historical studies has subsequently aknowledged creolistics seem to continue in the old routine.*

Als het water blijft stijgen bestaat het gevaar dat de monogenetische paal onder water komt te staan. Dan is het zaak niet op de zeebodem te blijven zitten ...

Carel de Haseth

1. Over de oorsprong en de ontwikkeling van het Papiamento Watapana II, no. 6, p. 26-27, maart 1970 2. Maduro, A.J. Palenkero i Papiamentu Curaço 1987 3. Stolz, Th., Stein P. Language and History in the Former Danish Antilles: Non-Linguistic Evidence for a Diachronic Description of the Negro-Dutch Language Amsterdam Creole Studies IX, Universiteit van Amsterdam, juni 1985

HILCHI HALTU

Ata nan den sala
un áki, un áya
bentá i bandoná
ketu sin funsioná

i nan doño mes
ta kibra kabes
ku dos sapatu
hilchi haltu

el a logra
e ta broma
grandi, grandi
riba hilchi

tòk, tòk, tòkòkòk

sapatu ta
guli pia
ma e prufiá
no ke ser guiá

maske e zeilu
yen di spantu
héra trompeká
tòg e ta kontinuá

tòk, tòk, tòkòkòk

den csei... aaattaa..
el a trosc pia
tambaliá..
purba balansá..

pero.. bragadám!!
nos gran madám
ta paga suela
ku gritu i lágrima

a kohenan den sala
un áki, un áya
i a sigura nan
na doño su pianan.

RACHEL

Biografie van Tolstoj

IN DE REEKS Russische schrijvers uitgegeven door de Uitgeverij De Prom verscheen onlangs een biografie van Tolstoj. Deze biografie is geschreven door de Italiaan Pietro Citati. De Italiaan analiseert de grote Russische auteur vanuit zijn meesterwerken. Veel aandacht besteed hij daarbij aan de dorpsschool die Tolstoj stichtte op zijn landgoed Jasjaja Poljana, waar hij dagelijks vele uren bezig was met het bijbrengen van de meest elementaire dingen aan de jeugd. 'Tolstoj' van Pietro Citati is vertaald door Magreet Hirs en op bestelling verkrijgbaar bij de lokale boekhandels

BEZORGD OVER KLOOF WAT EN MOET EN GEBEURT

Johannes Paulus II tot jongeren op Curaçao en Aruba:

Overwinning Jezus kan ook jullie zege zijn

IN AANSLUITING op de aflevering van twee weken geleden van Kerk en Wereld volgen hierbij nog enige officieuze vertalingen van toespraken van paus Johannes Paulus II tijdens zijn korte bezoek aan het bisdom Willemstad waaronder Aruba en de Nederlandse Antillen vallen. In deze aflevering onder meer het eerste deel van de boodschap van de paus tot de jongeren van deze regio.

BIJ DE BEANTWOORDING van de vragen welke door jongeren uit het bisdom Willemstad aan de paus waren gesteld in verband met diens bezoek aan de Nederlandse Antillen heeft Johannes Paulus II de nadruk gelegd op het centraal stellen van Jezus Christus in heel het menselijke gebeuren maar ook op de totale omvorming van de menselijke persoon door het kruis en de verrijzenis van Christus. Alleen in deze context kan men de verplichtingen begrijpen welke aan het christelijke leven worden gesteld, inclusief de vorming van een christelijk bewustzijn. De paus gaf de verzekering dat de jongeren, ook die van de Nederlandse Antillen en Aruba, hem erg nabij zijn. Uit hun vragen had hij opgemaakt dat zij het christen-zijn ernstig opnemen.

Mijn reis naar een plaatselijke kerk zou onvolledig zijn als ik niet mijn gedachten uitwissel met jullie, voor wie de paus zo veel voelt. Ik richt deze boodschap tot jullie in het licht van de vragen welke aan mij gericht zijn van jullie kant. Jullie bezorgdheid weerspiegelt jullie pogingen om jullie christelijke roeping te beleven, dat wil zeggen de roeping als leden van de kerk van Christus. Ik wil jullie aanmoedigen bij jullie zoeken en bij jullie gulle spontaniteit. Jullie mogen wel denken dat jullie land geografisch gezien ver van het centrum van de kerk van Rome ligt maar ik verzeker jullie dat jullie mij zeer nauw aan het hart gaan en dat hij veel voor jullie voelt.

De meeste vragen van jullie hebben te doen met de verplichtingen welke verbonden zijn met het christelijke leven in het huwelijk en in het gezin of met het priesterschap en het religieuze leven. Jullie voelen diep de verbondenheid met de armen en jullie vragen je af of de kerk niet meer kan doen voor hen. Jullie maken je zorgen over de kloof welke er dikwijls bestaat tussen hoe het zou moeten en hoe het in feite gebeurt. Tussen de christelijke leer en de manier waarop christenen leven, tussen het Goede nieuws van het Evangelie en de harde realiteit van het leven. Hoe, zo vragen jullie, moeten we de leer van de kerk over het huwelijk aanvaarden te midden van de echtscheidingen en de gezinsproblemen. Hoe kunnen we ons tot het priesterschap geroepen voelen of het religieuze leven, met inbegrip van het celibaat, wanneer we omgeven worden door een consumptie- cultuur en een zinnelijkheid die ons voortdurend probeert om te praten. In een woord samengevat, aldus de paus in zijn boodschap tot de Arubaanse en Antilliaanse jeugd: hoe kunnen we trouwe leden zijn van een kerk welke ons oproept tot idealen welke ingaan tegen de dominerende trends van de hedendaagse cultuur.

FASCINEREND

Om antwoord te kunnen geven op jullie vragen moet er voor al het andere een nog fundamentelere vraag worden gesteld: wat is onze band met Jezus Christus en wat betekent het om een leerling van Christus te zijn, een christen.

Aan het begin van de Evangelie van Sint Jan lezen we een fascinerend verhaal over de twee jongemannen die Jezus ontmoeten en die zijn eerste leerlingen worden. Dat waren Andreas en Sint Jan zelf. 'Jezus keerde zich om en zag dat zij hem volgden en zei tot hen: Waar zoeken jullie naar? (Joh.1,38). Jezus stelt jullie dezelfde vraag: Jongeren van de Nederlandse Antillen en Aruba, waar zoeken jullie precies naar in het leven? Het is Jezus' manier om de fundamentele vragen van het leven, zijn betekenis en richting, voorop te stellen. Zoals de jongeren overal ter wereld willen ook jullie een leven dat de moeite waard is. In jullie hart voel je het overheersende verlangen naar een wereld welke van goedheid vervuld is, naar rechtvaardigheid, naar begrip en harmonie tussen de volkeren en tussen de naties. Jullie willen leven op een niveau van licht en oprechtheid in de menselijke relaties, en daarom van vertrouwen en echte vrijheid.

Waar kunnen jullie dit alles vinden? Jezus zei tot Andreas en Johannes: Kom en jullie zullen het zien. Zo gingen zij mee en zagen zij en zij bleven bij hem (Joh vers 39). Zij bleven bij hem omdat zij zagen, dat zij als zij bij Jezus bleven, dat

Paus Johannes Paulus II begroet de Curacaose jeugd vlak na zijn aankomst op het vliegveld Hato.

zouden kunnen nastreven waarnaar zij het vurigste verlangden. Het was niet zo dat Jezus simpele oplossingen aandroeg. Integendeel: zowel Andreas als Johannes zouden voor Jezus zaak moeten lijden.,Maar hun ontmoeting met Jezus deed hen realiseren dat zij hier de sleutel in handen kregen naar hun bestaan: hier vonden zij de diepste betekenis van het leven.: zij hadden de weg gevonden om aan hun leven de hoogste waarden te geven. Het Tweede Vaticaanse concilie, zei het in meer universele termen als volgt: Christus la... mens volledig zichze... en onthulpt hem meest heilige roepi... licht (Gaudium et Sp...

NIEUWE SCHEPP...

Dierbare jongeren: ... hoge roeping welke ... tus onthult is ook ... roeping: om te delen ... goddelijke natuur. O... nieuwe schepping te... om jullie af te keren ... zonde en om jullie ... nis met God te hers... door de kracht van de ... lige Geest die aan het ... is in jullie. Christus is ... Redder, jullie Verlosser ... alleen is 'jullie weg, ... waarheid en jullie leven.

Zijn manier van ... echter is niet wat we ... een puur mensel... manier van denken z... mogen verwachten. ... gekruisigde en ver... Heer belooft jullie niet ... perfect en comfort... leven in deze wereld. Al... je dit voor ogen stelt ... je realiseren dat zelfs ... sen die een overvloed ... menselijke pleziertjes ... ten, en rijk zijn aan ... dommen en macht, zich ... wijls leeg en ongeluk... voelen. Dit kan dus ... antwoord zijn op de die... verlangens van het me... lijke hart.

Wat Jezus ons belooft ... dat zijn overwinning ... de zonde en de dood ... jullie zege kan worden. ... is het geval als jullie ... navolging van zijn le... besluiten om jullie leven ... verliezen, samen met ... dit wil zeggen dat jullie ... besluiten om jullie leven ... offeren aan de Vader, ... jullie leven te besteden ... liefde voor elkaar, ... voor vreemdelingen, ... den en degenen die ... jullie hebben gezondigd ... Gods wil te zoeken en ... jullie eigen wil in alle ... gen te doen. Dit is het ... het betekent: een nieuw... schepping te zijn, om ... delen in het goddelijke le... en, om bevrijd te worden ... van jullie zonde en hers... te worden in juiste ... met God zodat hier ... nu jullie zijn koninkrijk ... vrede, rechtvaardigheid ... liefde kunnen opbouwen. ... eens zullen jullie dan de... in het eeuwige geluk ... hem in de hemel.

(wordt vervolgd: het ... van de boodschap van de paus volgt in de volgende aflevering van Kerk ... wereld)

Katholiek geworden liberaal denkende werd kardinaal

Newman: inspirator Vaticaans Concilie

DE GEHEIME INSPIRATOR van het tweede Vaticaanse concilie is hij genoemd door Jean Guitton. Die 'hij' is John Henry Newman. Op 11 augustus is het honderd jaar geleden dat hij stierf. Zijn ideeen zijn nog steeds echter aansprekend, ook in deze tijd.

Uit tientallen boeken, honderden opgeschreven preken, duizenden brieven is Newton ook heden ten dage bekend. Geboren als bankierszoon in een vrijdenkersmilieu in Londen gaat hij studeren in Oxford, waar hij, religieus bewogen, steeds meer in liberale richting afdrijft. Het overlijden op negentienjarige leeftijd van zijn lievelingszus Mary betekent voor hem een zeer sterke schok. In 1845 wordt hij opgenomen in de Rooms katholieke kerk. Dez estap betekende met name in het Oxford van toen en met de Anglicaanse kerk als staatskerk een breuk met velen in zijn omgeving.

GEVAARLIJK

In zijn nieuwe kerk- gemeenschap werd hij bovendien met de nodige argwaan ontvangen. Eenmaal priester geworden moest hij om zo te zeggen terug naar af. Hij bleef katholiek, tot aan zijn dood en uit overtuiging. Echter niet zonder kritische zin. Hoewel hij de pauselijke onfeilbaarheid onderschreef, leek de definitie daarvan hem zeker toen, minder wenselijk. Eenmaal geformuleerd in 1870 aanvaardde hij haar van harte. Maar een bisschop in Rome noemde hem toch 'de gevaarlijkste man van Engeland:'.

Zijn kritsche zin maakt hem voor de hedendaagse mens vertrouwd. In de periode rond het Vaticaanse concilie werd algemeen uitgegaan naar een overtuigd christendom dat tegelijkertijd ten volle in de wereld staat. De constitutie Gaudium et spes wijst de mens een weg in die richting, uitdagend, op een manier waarbij het leven in de wereld volkomen serieus wordt genomen, doch niet om zichzelf alsof het om iets volkomen neutraals zou gaan, maar steeds met het oog op de vermenselijking die ons in Jezus Christus op goddelijke wijze tegemoet treedt en die ten slotte het beste met de theologische term heiliging kan worden aangeduid, zoals de constitutie teksten op verschillende plaatsen ook doen. In zijn tijd had Newman het over 'holiness first'. Maar daarbij bedoelde hij niets wereldvreems, Maar wel een betrokkenheid op Christus die aan de wereld zozeer ten diepste zin geeft dat zij er door wordt omgevormd zodat zij tot werkterrein wordt gemaakt van Gods genade. Hieruit blijkt duidelijk het moderne van de Newman die honderd jaar geleden overleed.

TEKENEND

Newman kreeg erkenning van een man als paus Leo XIII. Deze benoemde hem in 1879 tot kardinaal. Tekenend was het dat de Britse kardinaal Manning toen geprobeerd heeft daar nog een stokje voor te steken. Newman was van deze manipulatie precies op de hoogte. Toch hebben zijn huisgenoten daarvan pas gehoord in de bibliotgrafie welke onmiddellijk na Mannens dood verscheen.

BUENOS AIRES - Christelijke scholen en universiteiten in Argentinië trekken samen met de overheid ten strijde tegen het drugsgebruik. In samenwerking met de overheid heeft men het programma opgesteld Naar een school zonder drugsverslaafden.

De afgelopen jaren is het drugsgebruik onder de Argentijnse tieners onrustbarend toegenomen. Aldus de organisatoren van de actie. Zij vinden het belangrijk dat leerkrachten leren omgaan met de problemen van de jonge drugsgebruikers en hen ervan kunnen weerhouden naar de verslavende middelen te grijpen.

Op enkele plaatsen in Argentinië zullen centra worden opgericht waar leerkrachten kunnen worden toegerust. Ook de verslaafde scholieren kunnen hier terecht. Ongeveer vierduizend scholen doen mee aan het programma. Zij behoren tot verschillende kerkgenootschappen. Ook zijn elf universiteiten van de partij.

Bij toewijding bisdom aan Maria

Christus als model overgave aan elkaar

HEILIGE MAAGD MARIA, Als pelgrim naar de gezegende grond van de Antillen en Aruba, kniel ik voor U neer, om onder Uw bescherming alle mannen en vrouwen van dit volk te plaatsen, die U als hun geliefde moeder vereren. Voor U, die genade zijt, hernieuwen wij de belijdenis van ons geloof, ons vaste vertrouwen in Uw bescherming en onze kinderlijke liefde welke in ons hart opkomt.

Omdat U de moeder van God bent en onze moeder, wijd ik U de gemeenschap toe van de kerk, die pelgrimeert op de Antillen en Aruba, wees zo goed hen te bewaren als een waardevolle schat, hun geloof in Jezus Christus, hun liefde voor U, hun trouw aan Uw kerk. Zegen zijn bisschop, priesters, religieuzen, seminaristen en alle apostolische leken, zodat zij steeds getuigen van de eenheid zijn en van de broederlijke liefde.

Op een bijzondere manier wijd ik U toe alle gezinnen, opdat zij echte christelijke kernen zijn, waar men het leven respecteert dat geboren wordt, waar de huwelijkstrouw in acht genomen wordt, waar gewerkt wordt aan de integrale opvoeding van de kinderen, waar men gul is voor de armen en voor hen die behoeftig zijn, zodat we morgen een betere wereld krijgen met meer christelijke gezinnen.

Zegen ook onze jongeren, zodat zij in Christus een model vinden van overgave aan elkaar, dat hen stimuleert om zich meer in te zetten voor de opbouw van een meer rechtvaardige gemeenschap, een broederlijke en gastvrije gemeenschap. Wees de liefdevolle beschermer van de kinderen, die een rechtvaardiger en vreedzamere wereld verdienen, van de zieken, de armen, de gevangenen, van degenen die vervolgd worden, de wezen, en van hen die geen bescherming vinden en van de stervenden.

Moeder van de kerk, ik wijd aan U toe het volk van de Antillen en Aruba, opdat dit helemaal verenigd blijft in liefde en geloof Zegen het met talrijke roepingen voor het priesterschap en het religieuze leven, leid dit volk naar Jezus Uw Zoon, die de weg, de waarheid en het leven is. Vol vertrouwen stel ik dit smeekgebed in Uw handen, zodat het bij de Vader komt, die U bemind heeft en U uitgekozen heeft als de eerste van een nieuwe mensheid, door middel van God de Zoon die uit U geboren is in de Heilige Geest. Amen. Met deze bede wijdde paus Johannes Paulis II het bisdom Willemstad toe aan Maria van Fatimna.

Dr. Michel de Grood: een arts voor het leven

HIJ TREKT eens aan zijn sigaar. Leunt achterover in de tuinstoel en fronst de wenkbrauwen. Dr.Michel de Grood probeert onder woorden te brengen waarom hij, nu een halve eeuw arts, euthanasie zal blijven verwerpen.

'Wij mensen hebben niet het recht om over leven en dood te beschikken. Dat is mijn katholieke overtuiging. God is de heer over leven en dood.'

Filosoferend over leven en dood beseft de vooraanstaande Tilburgse neuro-chirurg dat 'tegenwoordig heel wat mogelijk is'. 'Inmiddels is de medische techniek zover dat de patiënt moeite heeft om te sterven. Wat is voor een patiënt nog goed? Dat is de vraag die een arts zich moet stellen. Ik ga er vanuit dat het leven leefbaar moet blijven. Als je het lijden soms ziet van mensen die door medische handelingen in leven worden gehouden...Daar wordt te weinig bij nagedacht'.

De medische techniek [illegible] voort, merkt De Grood. Patiënten die hij vroeger zag 'wegglippen' zijn nu [illegible] de dood te redden. [illegible] een diepe coma is ook in 1990 nog uitzichtloos, en een kind met een open rug blijft ook nu veelal voor het leven gehandicapt. Uit katholieke overtuiging zegt de arts nee tegen euthanasie, maar ja tegen zinvol leven. Dat moet soms botsen lijkt het.

LATEN STERVEN

De Grood: 'Ik heb in het verleden wel kinderen met een ernstige open rug behandeld. Later kwam ik ze tegen en spraken ze bezwaard over de dingen die ik destijds voor ze heb gedaan. Nu zou ik bij het overleg over een kind met een open rug andere afwegingen maken. Als het vooruitzicht is dat het kind altijd geestelijk verlamd blijft, [illegible], dan kun je twee dingen doen: bij niet ingrijpen treedt er hersenvliesontsteking op en sterft het kind; je laat dus de natuur zijn gang gaan. Stem je in met de blijvende gevolgen van wél ingrijpen of zeg je: het leven dat dan ontstaat is niet leefbaar. Dat bespreek je met de ouders'.

Voor de 74-jarige arts is er een wezenlijk verschil tussen het, menswaardig laten sterven van een patiënt en euthanasie. 'Een kankerpatiënt kan sterven aan een te grote dosis pijnstillers, hem gegeven om de pijn draaglijk te maken. Zo iemand iemand gaat per ongeluk dood aan de medicatie. Iemand die een riskante ingreep ondergaat, loopt de kans te sterven. Toch kiezen bij voorbeeld ernstige hartpatiënten voor operaties waarbij de overlevingskans niet groter is dan 30 procent.

Het is het doel van de handeling dat het verschil maakt. Pijnstillers geef je tegen de pijn, maar niet op het verzoek 'maakt U mij maar dood'. Ook als de patiënt zelf vraagt om te mogen sterven, druist dat in tegen mijn katholieke opvatting'.

OUDERE VRIJGEZEL

Hij last een gesprekspauze in. Geniet van de thee in de lommerrijke tuin in de mooie oude wijk Zorgvlied. Herinnert zich de eerste medische rubriek die hij voor de Brabant Persdagbladen schreef (en die ook in de Amigoe werd overgenomen).

Hij mijmert wat over het vrijgezellenbestaan. 'Ze hebben me hier in de tuin op de bank voor t.v. gefilmd. Als voorbeeld van een oudere vrijgezel. Tja trouwen is er nooit van gekomen. Ik heb tien jaar in ziekenhuizen gewoond. Over de wereld gezworven en in het buitenland gewerkt. En dan nog de oorlog...

Maar ik woon hier nooit alleen. Altijd een paar huisgenoten. Jonge mensen, in opleiding aan het ziekenhuis. Dat gaat uitstekend. En het is bovendien heel gezellig'.

De oorlog. Voor De Grood was 1940 het begin van een nu al vijftig jaar durend artsenbestaan.

'Het arts-zijn houdt nooit op. Je kunt dat nooit van je afzetten', zegt de man die een paar jaar geleden nog een boek over AIDS schreef.

Medicijnen-student De Grood was 24 toen de oorlog uitbrak. Hij kreeg de wapenrok aangemeten en vertrok naar Amsterdam, waar de soldaten in de Montessorischool werden gelegerd. Hij lag er nog toen de capitulatie volgde. En hij lag er ook nog toen zijn hoogleraren hem de eed afnamen.

'Ik kreeg een enorm abces in mijn keel en verhuisde naar de zolder van de school. Om waar mogelijk soldaten te behoeden voor het krijgsgevangenschap probeerde de faculteitscommissie aankomende artsen verkort examen te laten doen. Ze reisden ervoor het land door. Ik kon niet praten [illegible] tijd al arts.

LOOPBAAN

1940 het begin van een loopbaan. 'Shell' De Grood ging terug naar Tilburg de stad van zijn ouders. Hij had al tijdens zijn studietijd in het St.Elisabethziekenhuis gewerkt. Hier specialiseerde hij zich ook in de chirurgie. Het ziekenhuis vroeg hem na verloop van tijd een neurochirurgische afdeling op te zetten. Hij wierp zich op de studie. Stages in Zweden, Parijs en Engeland hielpen hem mede aan een aanstelling als neuro-chirurg in Amsterdam.

Drieëneenhalf jaar later, in 1950, vertrok hij naar Djakarta. 'Tilburg had in 194[illegible] beloofd dat, zo gauw er een afdeling was, ze mij een aanstelling als neuro-chirurg zouden geven'. De Grood bleef een jaar in Indonesië. 'Als enige chirurg in de archipel'. In 1951 kon hij aan de slag in het St.Elisabeth ziekenhuis.

Collega's steken de loftrompet over de jubilerende arts. 'De Groods grote verdienste is geweest dat hij als pionier de neurochirurgie beneden de grote rivieren tot ontwikkeling bracht.

Ook boven de Moerdijk (Rotterdam) [illegible] zijn activiteiten zich uit en de andere havenstad Antwerpen hoorde eveneens tijdelijk tot zijn domein. In de loop der jaren wist hij de neurochirurgische kliniek in Tilburg uit te bouwen tot een ook in het buitenland bekend neurochirurgisch centrum voor Noord-Brabant.

DR.DE GROOD [illegible] een [illegible]

[illegible] Zeeland'.

CENTRUM

Tot hij in 1976 stopte met zijn werk als neurochirurg, was De Grood op dit gebied dè chirurg van Brabant. Hij en zijn team opereerden in alle Brabantse en Limburgse ziekenhuizen. Ze bouwden de afdeling in Tilburg uit tot het eerste en grootste centrum van Zuid-Nederland.

De neuro-chirurgie was een onbekend fenomeen in Brabant. Ik was pas de zevende neuro-chirurg in Nederland. We [illegible] hier alles van de grond af opbouwen'.

Nu staat de neuro-chirurgie van het St. Elisabeth ziekenhuis bekend als een topafdeling in Nederland. 'Dat geeft een prettig gevoel'. En het blijft zijn club. 'Ik volg nog steeds de besprekingen op de afdelingen. Wil de ontwikkelingen blijven volgen. Weten [illegible]'.

GROTE STAPPEN

De veranderingen zijn groot. 'De medische wetenschap heeft twee grote stappen gezet. De diagnostiek is enorm verbeterd. Ze kunnen de afwijkingen zichtbaar maken. Dat is echt revolutionair. Tot op de millimeter nauwkeurig kunnen je zenuwbanen en de prikkels in de hersenen volgen. En de tweede grote stap is de introductie van de micro-chirurgie'.

'Ingrepen kunnen met enorme nauwkeurigheid worden uitgevoerd. Een neurochirurg kan van tevoren haast rekenkundig de risico's die een patiënt loopt, inschatten en exact berekenen. Neuro-chirurgie is een vak van denken, de zaken goed op een rijtje zetten, eerder dan een vak van opereren. Natuurlijk, het is precies en fijn werk. Maar je moet van te voren weten wat je wel en wat je niet kunt'.

> *'Niet het recht over leven en dood te beschikken'*

MONDIGE PATIëNT

De grootste vooruitgang in de volksgezondheid in de halve eeuw dat hij in het medische wereldje staat, signaleert de 'dokter' bij de [illegible] tegenwoordig [illegible] beter met de patiënt communiceren. Die [illegible] worden. Vroeger [illegible] de dokter een paus. [illegible] artsen mochten alles. Wij konden zeggen en doen wat we wilden. Nu [illegible] verplicht verantwoording af te leggen. De geheimzinnigheid [illegible] is er af.

Dat danken we aan de media. [illegible] veel meer en veel opener over medische zaken geschreven en gesproken. In de jaren zeventig bijvoorbeeld gebeurde dat nog uit de hoogte en afstandelijk. Tegenwoordig verkoopt medische literatuur het beste van alles. Er is medische journalistiek en de t.v. brengt op indringende wijze medische zaken in de huiskamer'.

Dr.De Grood kreeg, en krijgt nog steeds, die nieuwe mondige patiënt over de vloer. Telefoontjes, na een rubriek in de krant. Of kritiek, in het verleden, na een ingreep in de zenuwbanen naar de hersenen bij psychiatrische patiënten.

ONBEGRIP

'Kritiek uit onbegrip vaak. Het doorsnijden van zenuwbanen bij psychiatrische patiënten was, en is nog steeds, een afdoende maatregel om gedragswijzigingen te bewerkstelligen.

Uiterst agressieve patiënten kunnen daarmee worden geholpen. Nu gebeurt dat meestal met medicijnen. Een golf van protest stak op toen dat soort ingrepen in de openbaarheid kwam. Toch waren het correcte beslissingen'.

Een chirurg moet zijn grenzen kennen, zegt hij nog maar eens. De Grood herinnert zich zijn dilemma's en de twijfels over de juistheid van een ingreep. 'Van de familie mocht je elk risico nemen. Daar kun je een patiënt normaal niet aan wagen. Toch klampt elk mens zich vast aan een restje hoop. Zeg je, er is 70 procent kans dat het fout gaat, dan reageert de patiënt op die 30 procent kans van slagen.

Een arts moet dan eerlijk zijn. Niets verbloemen en open met een patiënt praten. [illegible] handelen. [illegible] van een [illegible] patiënt? [illegible] van andere [illegible] een zieke [illegible] hersentumor niet opereren is soms beter. Het is een voortdurend [illegible] de kwaliteit van het leven ten opzichte van het leven op zich'.

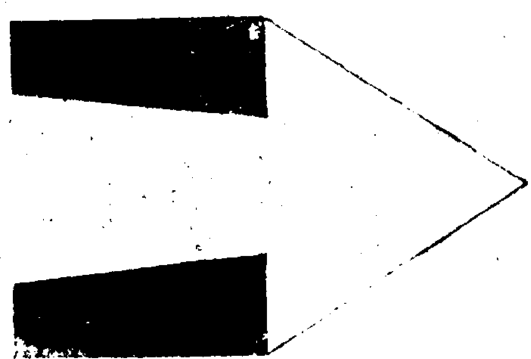

Dr. De Grood 50 jaar arts

DE TILBURGSE neuro-chirurg dr.M.[illegible] de Grood (74) viert [illegible] zijn 50-jarig [illegible]leum. Dr.De Grood, die ook in de Antillen [illegible] Aruba bekendheid [illegible], aangezien hij in [illegible] den hier diverse operaties verrichtte, viert [illegible] den jubileum [illegible] georganiseerd [illegible] met al[illegible] tijden'.

Medisch ge[illegible] Grood de g[illegible] de neuro-chirurgie in Zuid-Nederland. Hij werkte in binnen- en buitenland vanuit het door hem opgebouwde enige Brabantse neuro-chirurgisch centrum in het Tilburgse St.Elisabethziekenhuis.

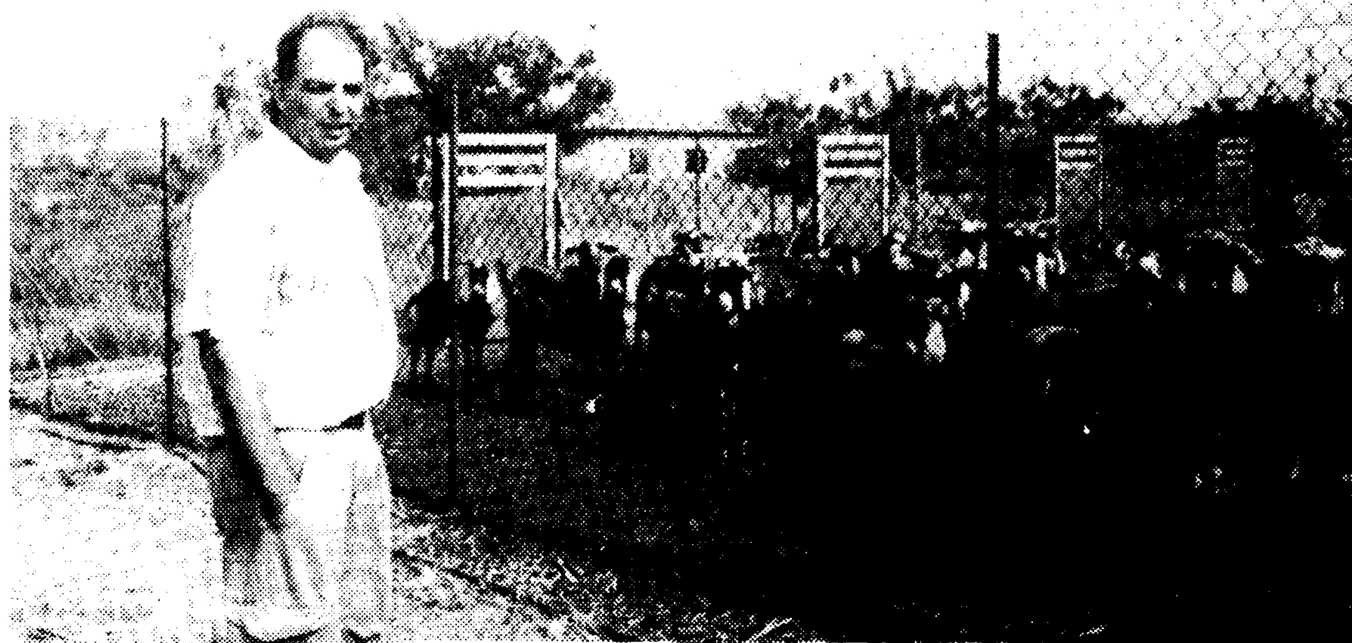
In 1976 stopte hij met operaties, maar daarna ging hij nog jaren door als onderwijscoördinator van het ziekenhuis. Hans Rube, redacteur van het Nieuwsblad van het Zuiden, zocht dr.De Grood thuis op en sprak met deze 'arts voor het leven'.

= Door Mooniek Seebregts en Peter Stuivenberg =

De zorg van de Bonaireaanse boer:
Geiten en gras groeien niet gratis

In tegenstelling tot de Bovenwindse eilanden die vulkanisch zijn, bestaat de bodem van Benedenwindse eilanden voornamelijk uit fosfaat. Op het 288 km2 grootte Bonaire is altijd veel hout gekapt voor houtskool, kleurstoffen en timmerhout. Daardoor is er veel erosie ontstaan op het eiland. Het eiland heeft ongeveer 11.000 inwoners. Daar bevinden zich ongeveer 500 veehouders tussen. Zij laten hun, naar schatting 9000 geiten, los rondlopen. En die vreten de toch al schaarse vegetatie kaal, waardoor de erosie verder toeneemt. Ook op Bonaire zijn de geiten van een gemengd ras. Door inteelt, het niet scheiden van de bokken en de geiten komt er te pas en te onpas een lammetje, waarvan alleen de sterkste overleven. Het gemengde ras wordt steeds kleiner en geeft steeds minder vlees. De kuddes bestaan in het algemeen voor de helft uit vrouwtjes en de helft uit mannetjes, terwijl een bok op 350 geiten genoeg is om lammeren te krijgen.

Edward Berben en zijn Anglo-Nubians.

"Oorlog verloren door gebrekkig eten"

De boerderij of 'koenoekoe' vervult een aantal funkties op Bonaire. De belangrijkste is het verschaffen van onderdak aan het vee. De meeste beesten komen 's avonds naar de koraal waar vaak voeding en water op hen wacht. Veel dieren blijven hier tot de volgende ochtend, omdat zij hier enigszins worden beschermd tegen de wilde honden. Veel veehouders wonen in de bebouwde kom. Niet iedereen heeft, of neemt, elke dag de tijd om te kijken hoe de beesten erbij lopen.
De meeste aandacht krijgen de dieren in het weekend. Soms nemen de veehouders de kwetsbare en of kostbare dieren mee naar hun huis in de stad om ze beter in het oog te houden. Omdat ze daar blijven en soms nooit meer worden terug genomen naar de koenoekoe lopen er in Kralendijk steeds meer geiten rond. Er zijn ook boeren die de dieren niet naar de koenoekoe halen of laten komen. Hun beesten leven van de vegetatie in het wild en van het water in de ondiepe putten. In droge tijden eten de geiten de zuilcactus op. Af en toe worden de dieren bij elkaar gejaagd en worden er bepaalde dieren uitgekozen voor de slacht.De koenoekoe is voor veel veehouders een tweede huis. De plek wordt gebruikt om er in de vrije dagen lekker te barbequen. Velen zien de boerderij als een investering voor 'later', als ze oud zijn. Omdat de meeste boerderijen zo afgelegen liggen is er vaak geen water of electriciteit.

De proefdemonstratie tuin van de Dienst Landbouw, Veeteelt en Visserij (LVV).

VERBETEREND

De dienst Landbouw, Veeteelt en Visserij op Bonaire probeert praktische en eenvoudige onderzoeken uit te voeren, waar de particulier geen geld voor heeft. Het hoofd van deze dienst is de 33-jarige Edward J.M.J Berben. Hij benadrukt dat hij en zijn assistent Raymond (Rocky) Emers (32) niet willen werken 'zonder dat de mensen die bij de LVV werken achter de projekten staan'.
'Wie optreedt met goed gemotiveerde mensen maakt de kans op falen zo klein mogelijk. Ik werk liever langzaam en goed dan snel en slecht'. Op de voormalige plantage Amboina werkt de LVV aan een verbetering van het geiten- en schapenras. Ze proberen, na lang uitzoeken, ondermeer met Blackbelly schapen en Anglo-Nubian geiten te fokken.
De proefboerderij heeft nu 70 schapen, waarvan er 22 lammeren hebben en 56 geiten met 8 lammeren. Berber: 'We willen de kuddes op een hoger peil brengen. De beste schapen voor dit eiland zijn de Blackbelly's; deze dieren hebben twee keer het gewicht van de lokale schapen. Per worp geeft het dier twee tot zes jongen. Daarbij smaakt het vlees een beetje geitachtig en dat komt goed uit, omdat Bonairianen dol zijn op geitevlees'.
De bevolking houdt in het algemeen liever geiten dan schapen, aangezien de gedachte is, dat een schaap twee keer zoveel eet als een geit.Rocky: 'Maar dat is niet waar. Het lijkt zo omdat het schaap langer graast op een zelfde stukje grond'.

ANGLO-NUBIAN

Bonairianen zijn 'gek' op geitenvlees. Een beetje veehouder heeft al gauw 200 stuks. Maar als eerder gezegd, de lokale geiten zijn een produkt van inteelt. Ze zijn sterk, maar hebben in vergelijking met de Anglo-Nubians nauwelijks vlees. De Anglo)Nubians, met de lange hangoren, groeien sneller dan de lokale geit: ze geven meer vlees, werpen meer jongen en produceren meer melk. Dat laatste bevordert de groei van het lam. En ze eten van alles. Dat is belangrijk omdat er tien maanden per jaar geen groenvoer is op Bonaire. Op de proefboerderij van de LVV worden de beste dieren gehouden om mee fokken. Bij een kruising met een lokale geit heeft de eerste generatie lammeren al een dubbel slachtgewicht.
Buchi Emerenciana heeft 300 geiten en 81 Black Head schapen.'Ik ben gepensioneerd, maar denk niet dat ik veel vrije tijd heb. Ik ben erg druk met ze. Ik ben bijna de hele dag op de koenoekoe'.Emerenciana had 100 varkens die hij bijna allemaal heeft geslacht. Nu heeft hij nog twee varkens over.'Ik kon mijn varkens aan de straatstenen niet kwijt raken. Het lijkt wel of mensen dit vlees niet meer eten'.Per jaar slacht hij gemiddeld twintig dieren, zegt hij.De gepensioneerde Bonairiaan heeft veel schapen en geiten naast zijn huis staan. Buchi is tevreden met de Black Head schapen; ze geven meer vlees dan de lokale schapen. 'Een ram is al gauw 55 kilo, een ooi 40 tot 45 kilo'. Emerenciana heeft zijn kennis over de dieren van kind af aan spelenderwijs opgestoken. Vroeger waren er alleen maar geiten en schapen op het eiland. Hij vindt dat hij met zijn kennis goed uit de voeten komt. Hij haalt nooit een dierenarts voor zijn beesten.
'Misschien is de geit wel minder waard dan het honorarium dat de dokter vraagt. Nee, een ziek dier laat ik liever doodgaan. Als een pootje is gebroken, bind ik er een houtje tegenaan; hebben ze een oogziekte dan doe ik wat zout in de ogen'.
Emerenciana heeft gehoord dat de LVV Anglo-Nubian geiten fokt. Hij heeft bezwaar tegen die geit. Ondanks dat de Anglo-Nubian zich aan het Bonairiaans klimaat en voedsel heeft aangepast, hoort een geit uit de Verenigde Staten niet thuis op Bonaire, aldus Emerenciana. Dat de Black Head ook ooit afkomstig was uit het buitenland is geen bezwaar.'De Anglo-Nubians leven anders in de Verenigde Staten; ze eten ander voedsel enzovoorts'.
De veeboer sluit zijn dieren nooit 's nachts op, omdat hij weleens last heeft gehad van wilde honden.Als de honden weer komen kunnen zijn dieren tenminste vluchten, zegt hij. Dertig jaar geleden vond hij op een morgen 49 dode beesten in de koraal: 'Sindsdien schiet ik elke wilde hond af. Want niet alleen mijn beesten hebben er last van, ook mensen hebben er last van'.
Om niet teveel bokken in de kudde te krijgen castreert Buchi deze als ze jong zijn: 'Met een mesje snijd ik alles eraf. Dan schreeuwen ze even. Maar dat duurt niet lang, ik gooi er een emmer putwater tegenaan en klaar. Binnen drie dagen geneest de wond. Dat vind ik een betere methode dan de teelballen afbinden met elastiek, wat sommige boeren doen. Bovendien doe ik het bij kleine maan; dan geneest de wond sneller'.

Koenoekoe vervult diverse functies

INSEMINATIE

Een goede fokker heeft een kudde waar regelmatig 'vers' bloed in komt. Om iedere keer een goede bok in bijvoorbeeld de Verenigde Staten te kopen kost een fortuin, namelijk 400 tot 500 dollar. Een goedkopere oplossing is kunstmatige inseminatie (KI). Dus dat het zaad van een goede bok (waar ter wereld ook) wordt gekocht en kunstmatig wordt ingebracht bij de geit. De LVV past KI toe. Er lopen momenteel acht lammetjes rond die met kunstmatige inseminatie zijn verwekt.Op dit moment is er alleen nog kunstmatige inseminatie toegepast op geiten. Bij schapen is KI technisch moeilijker; zo is het bijvoorbeeld lastig om schapen)sperma te bewaren. In het begin hadden veel Bonairianen een aantal misvattingen over de 'geplande' geboorten en kunstmatige inseminatie. Er kwamen reacties als 'zielig voor de bok dat hij niet meer kan dekken wanneer hij wil' en 'vlees dat in het wild groeit is toch veel lekkerder'.
Een Bonairiaan die een geit kunstmatig wil laten insemineren kan terecht bij de LVV. Maar de geit moet aan een aantal eisen voldoen. Zo moet het beest redelijk tam en groot genoeg zijn, moet ze bij voorkeur 'meerlingen' geven en vrij van ziekten en parasieten zijn.'Maar', zegt Berber, 'Op het ogenblik is het goedkoopste en beste alternatief voor een lokale boer, die de kwaliteit van zijn kudde wil verbeteren, om Anglo-Nubian bloed in de kudde te brengen. De boer kan gedurende drie weken van ons een bok lenen. Dat kost hem 37,50 gulden. Wie een geit wil brengen om haar te laten dekken is 1,50 gulden per dag kwijt'.
De medewerkers van de LVV bepalen wanneer zij jonge lammeren willen, dus wanneer de bok bij de geiten mag. Op het moment denken zij dat het het beste is, als de lammeren pal voor de regentijd ter wereld komen. De moeder heeft dan, tijdens de periode dat ze haar lammeren melkt, voldoende voedsel om zich heen. Als er genoeg voer is, krijgt de geit drie keer per twee jaar lammeren.De LVV verkoopt de Blackbellys en de Anglo-Nubians: De prijzen liggen rond de zeven gulden per kilo.

RUNDEREN

Alhoewel er op het eiland verschillende runderen rondlopen, heeft de LVV ze niet. De medewerkers vinden het voedsel voor de koe een groot probleem: er is te weinig groenvoer op het eiland. Wie wel koeien heeft is de 47-jarige Andres Josefia. De part-time)veehouder is overdag bestuurder van een buldozer op de zoutvelden van Akzo. Hij is de trotse eigenaar van zes koeien, die veel lijken op de Holstein. Zes jaar gelden kocht hij twee koeien van een andere Bonairiaan. Af en toe komt er een stier van een kennis naar zijn koenoekoe om de koeien te dekken.De algemene opinie op Bonaire is dat het niet loont om voedsel in een rund te stoppen, omdat de vleesprijs zo laag is. De investering verdient zich niet terug. Maar daar is Josefia het niet mee eens. Hij geeft zijn koeien maïs, rijstmeel, kartonnen dozen en krachtvoer.Naast de koeien heeft hij 40 Blackbellys, 60 kippen, zes ganzen,400 geiten, vijf kalkoenen, een ezel en nog wat eenden.'De koeien en de Blackbellys staan dag en nacht in de koraal, anders ben ik ze zo kwijt. Of ze worden gestolen of ze worden gedood door de honden'. Iedere avond omstreeks 18.00 uur komen 300 geiten terug naar de koraal 'om te eten en rustig te slapen'. Jhosefia controleert de koraal een paar keer per dag. 's Morgens om 6.00 uur is hij eral. Twee jaar geleden begon hij met Blackbellys. 'Ik heb er vier gekocht. Maar dat geld heb ik al dik terug verdiend, omdat ze veel lammeren hebben geworpen'.Hij is tevreden met zijn investering omdat: 'De Blackbellys twee keer zoveel opbrengen als ik ze laat slachten'.Josefia scheidt de rammen en de ooien niet.
Hij ziet het voordeel van geboorteplanning niet in: 'Ze zijn altijd samen'. Naast een put van tien meter diepte, loopt er sinds twee jaar een waterleiding naar zijn koenoekoe. Maar voor de dieren gebruikt hij alleen het putwater. In de regenperiode zaait hij zoveel mogelijk grond in met kleine maïs.

Raymond Emers bij ... kweek zout- en droogte re... tente planten.

WINDHAAG

Bonaire heeft niet veel landbouw op het eiland. Volgens de laatste statistieken werkt 2,9% van de bevolking in de landbouw, de veeteelt of de visserij. Van dit percentage werken de meesten in de veeteelt en de visserij. De bewoners verbouwen voornamelijk groenten voor zichzelf en kleine maïs voor hun dieren. Sommigen hebben moestuintjes vlak bij het huis, omdat daar het kostbare water in de buurt is. In twee van de vijf jaar is er voldoende neerslag om een redelijke oogst binnen te halen.Rocky Emers, (de manager van de land) en tuinbouw afdeling van de LVV, is ooit begonnen op Soltuna, de proeftuin op Curacao. Hij studeerde landbouw mechanisatie in Colombia met het idee ooit terug te keren naar Bonaire, om daar de landbouw te ontwikkelen. Nu werkt hij alweer vier jaar bij de LVV. Op een veldje nabij het dorp Rincon wijst hij naar 16 verschillende grassoorten.
Met een brede grijns zegt men èn in droge tijden als veevoer kunnen dienen en hij:'Alle grond op de noekoes is droog en Alleen dit veldje zi redelijk groen uit'.H zeer te spreken over voorbeeld buffelgras, maar een klein beetje nodig heeft om te g en groen te worden. hoopt dat de inwoners Rincon zien hoe goed groeit op Bonaire en bij hem komen advies.In de tuinen kas worden planten meerdere doelei gekweekt. Dus planten èn een goede windhaag waarvan de wortels sti in de grond brengen. der probeert Emers zov zijn medewerkers mogelijk droogte-resist planten (een type sorgh en zout-resistente pla (buffelgras) te kweke Laatstgenoemde soor haalt zout uit de grond e slaat dit op in het blad. D is belangrijk omdat d bodem op Bonaire langzaa maar zeker verzilt.
De gedeputeerde voor Land bouw, Veeteelt en Visser is Cai M. Marsera. Hij we dat het niet zo makkelijk om op een rendabe manier produkten te ve bouwen. Daarom advisee hij mensen die in de land bouw willen starten, zich concentreren op één pro dukt en advies in te winne bij de LVV.
Marsera: 'Het boerenberoe is niet gemakkelijk: er zijn veel kosten mee gemoeid e er moet heel hard worde gewerkt. Het hoofdprobleem is het water. Dat is hier erg duur: 13 gulden voor 1000 liter. En wie een waterput wil slaan op zijn land is 2000 tot 3000 gulden kwijt. En dan maar afwachten of het water niet verzilt'. De gedeputeerde weet niet hoe veel mensen zich bezig hou den met de landbouw: 'Dat moet ik nog inventarise ren'. Marsera heeft een druk programma voor de landbouw en veeteelt sec tor in het hoofd. Hij wi binnenkort alle dammen o het eiland laten schoonma ken om de regen langer vast te houden'.
De gedeputeerde is op de hoogte dat veel veehouders een probleem hebben me het te dure veevoer. 'Als e wat gedaan kan worde aan de prijs kunnen d mensen hun dieren mee voer geven en dat verbeter de kwaliteit in hoge mate zegt hij.

Kunst: het mooiste aandeel waar U in kunt beleggen

Ongehoorde prijzen, maar grens nog niet in zicht

DE GRAP is al zeker vijftien jaar oud, maar Sam Nystad, kunsthandelaar, mag haar nog graag vertellen. 'Komt een man met een peperdure glanzende auto bij de dealer en vraagt: heeft U nog precies zo'n wagen? Die heeft hij. Dan wil de eigenaar 'm graag ruilen. Maar, stamelt de verkoper, uw auto is amper twee maanden oud, nog vrijwel nieuw. Klopt, zegt de man zonder blikken of blozen, maar het asbakje is vol'.

'Rijk', spreekt Nystad met een fijne glimlach om de lippen, 'als het meer moeite kost om een asbakje te legen dan een nieuwe auto te kopen, dan ben je rijk'. Zo vermogend, schat Nystad, moet de 74-jarige Japanner zijn, die onlangs bij Christie's in New York Van Gogh's 'Portret van dokter Gachet' bemachtigde. Hij hoorde de hamerslag toen hij zijn vingertje had opgestoken bij 152 miljoen gulden.

Dit koopje weerhield de man er overigens niet van zich de volgende dag bij Sotheby's te melden voor 'Le Moulin de la Galette' van Renoir. De cheque ging de 150 miljoen gulden opnieuw te boven. Dik driehonderd miljoen gulden voor twee schilderijen, maar er zit dan ook een lijstje om. Is schilderkunst zoveel waard? Waar ligt de grens? Zijn de kopers ware kunstliefhebbers of koele beleggers?

'Dokter Gachet is een uitzonderlijk portret', verzekert Charles H. André de la Porte, direkteur van het veilinghuis Christie's in Amsterdam. Als schilderijen geluid konden maken, zouden ze zijn stem hebben. 'Eén van de allermooisten van Van Gogh', dweept hij. 'De mystiek is zo iets vorstelijks'.

'Ergens op de wereld lopen honderd zeer vermogende mensen rond met een jongensdroom', denkt Hans Sonnenberg van galerie Delta in Rotterdam. 'Ze willen ooit een van die paar schilderijen van Van Gogh die nog beschikbaar zijn bezitten. Een daad stellen voor zichzelf en de omgeving, een momument nalaten. Hebben voor elke prijs. Die waarde is niet in geld uit te drukken'.

'Ik weet niet of het gekte is', twijfelt Sam Nystad (68) uit de vierde generatie van een joods geslacht in kunst en antiek, met grote belangstelling voor de zeventiende eeuw. 'Driehonderd miljoen gulden is waanzinnig veel geld, maar is de helft van dat bedrag minder krankzinnig en daar weer de helft van dan niet net zo idioot?'

GEK

'Ik ben dol op water en een mooie boot is voor mij een ton waard. Een ander zal zeggen: die is gek. Sommige dingen zijn mensen alles waard. Over twintig en zeker over vijftig jaar zou het eens kunnen blijken dat deze bedragen voor schilderkunst helemaal niet zo krankzinnig zijn'.

'Ik denk dat de grens aan de prijzen voor de kunst nooit zal worden bereikt', zegt Jetske Homan van der Heide, expert moderne (van de impressionisten tot 1945) en hedendaagse (van '45 tot nu) kunst. 'Kunst is de afgelopen tweehonderd jaar nooit goedkoper geworden. De beroemdste stukken van zeer bekende meesters zullen over, pakweg vijf jaar, nieuwe toppers opleveren'. Het is de simpele economische wet: het produkt is schaars. Frans Hals of Vincent van Gogh zullen nooit meer schilderen, de vraag neemt in wassende welvaart toe en dus stijgt de prijs. Dat trekt naast de liefhebber ook de belegger.

'Het is de bedoeling van iedereen die kunst koopt', doceert Nystad met de aristocratie van de gegoede burgerij op Rembrandts Nachtwacht, 'zeker als het gaat om grotere tot enorme bedragen, om er meer geld geld uit te krijgen bij verkoop. Van Gogh en Rembrandt zijn op de lange duur onherroepelijk beleggingen'.

'Wel zou men er verstandig aan doen in plaats van één Van Gogh voor honderdvijftig miljoen te kopen, tien andere stukken van vijftien miljoen aan te schaffen, of honderd werken van anderhalf miljoen. De redenering gaat echter niet eeuwig op. Honderdvijftig miljoen frutsels van een gulden is natuurlijk kolder'.

Het is echter niet alleen het veilig stellen van vermogen. Kunst is genieten en beleggen tegelijk. 'Je kunt je toch niet voorstellen', schildert André de la Porte (63), 'dat mensen astronomische bedragen uitgeven als ze niet ten minste ook genieten van wat ze gekocht hebben'.

BANAAL

'Het moeten liefhebbers zijn', is de stellige overtuiging van Hans Sonnenberg (62), die als een waar kunstenaar babbelt in beelden, 'beleggers moeten veel concretere dingen hebben, gebouwencomplexen en wat al niet. Zij geloven niet in kunst. Het is een banale interesse in geld, méér geld en nóg meer geld. Met zo'n instelling kan je nooit kunst kopen'.

Hij is de enige van de Nederlandse kunstkenners, die niet in schilderijen als adembenemende aandelen gelooft. 'Liefhebbers zijn gevoelsmensen', zegt hij,'die kunst kopen voor zes-, zevenhonderd gulden. Daarvoor brengen ze offers. Ze gaan niet met vakantie, ze hebben geen auto, laat staan een eigen huis'.

'Ze kopen nooit iets met het idee dat het later meer waard is. En als na veertig jaar blijkt dat ze een toevalstreffer hebben, omdat ze op tijd een Appel hebben gekocht, zijn ze verbaasder dan mensen die de krant lezen. Dan hebben ze plotsklaps ook meer geld dan ze in hun hele leven hebben verdiend, want het zijn de mensen met de kleine knip'.

De belegger, redeneert Sonnenberg, koopt altijd te laat. Wie vandaag in de kunst gaat, heeft de financiële klappers tussen 1950 en nu al misgelopen. Hij wil een rendement van twintig procent, anders doet hij niet mee. In de kunst zijn duizenden procenten te maken, maar die zekerheid heeft hij nooit.

Hij mist bovendien het inzicht voor de juiste aankoop. Er lopen in Nederland zo'n vijfentwintig goede adviseurs rond, die hem van dienst kunnen zijn, maar er zijn meer slechte raadgevers. 'Kunst is voor de liefhebber', concludeert Sonnenberg, 'en soms wordt hij per ongeluk slapende rijk'.

Toeval of niet, er is geld te maken in de kunst. Dat hoeven niet alleen schilderijen te zijn. Meubelen, porselein, zilver, antiek glas (nog niet zo lang geleden ging bij Christie's in Amsterdam een antiek fluitglas voor 815 duizend gulden in andere handen over), Delfts aardewerk, munten, penningen en postzegels, de juiste aankoop kan renderen.

Ook in juwelen is profijtelijk te investeren. 'Maar veel moeilijker te controleren',waarschuwt André de la Porte, wat daar zwart in de zakken van Arabieren glijdt, weet ik niet'.

'Maar Chinese borden uit een 1690 gezonken schip doen het prima', garandeert Hans Sonnenberg, 'alles is kapot, behalve die van die schuit. Jij hebt ze, er zijn er weinig van en ze hebben driehonderd jaar op de zeebodem gelegen. Dat telt'.

De criteria voor rendement in de kunst zijn bijna wetmatig. Hoeveel geld heeft men ervoor over? Een Picasso, die vijf jaar geleden vijftien miljoen gulden deed, is nu al goed voor vijftig miljoen. Hoe groter de investeringen, hoe sneller de waarde stijgt.

Hoe lang houdt men het kunstwerk vast? Zes maanden, zes jaar of een generatie lang, dat maakt veel verschil.

'Men moet niet kopen om morgen of volgend jaar winst te maken', weet Nystad. 'Meer geld is in principe na vijf jaar, normaal na tien jaar te verwachten. En na twintig jaar maakt men weer winst. Die tijden staan ervoor'.

Het algemeen advies is: koop uitsluitend het allerbeste en zorg dat het gaaf is. 'Het verschil tussen kunst met de grote K en Behang', stelt Sonnenberg vast. 'Behang is weinig waard'.

De specifieke kennis is bij hem, Nystad en zijn collega's en bij de veiling te halen. 'Over kwaliteit zal ik altijd een reëel oordeel moeten geven', redeneert Jetske Homan van der Heide, met het wilde hoofd en het vlammende enthousiasme van het werk van een moderne meester. 'Gouden bergen beloven heeft geen zin. Bij het oordeel of iets een goeie belegging is, zal ik mij meer op de vlakte houden'.

De feiten. De impressionisten, rekent zij voor, halen nog steeds de grootste omzet. Op, om er een paar te noemen, Van Gogh, Manet, Degas, Renoir en Monet worden forse winsten gemaakt. Ook in hedendaagse kunst gaan echter al miljoenen om.

'Het zou mij niet verbazen', stelt Nystad voorzichtig, 'als met de zeer hoge prijzen voor de impressionisten de grens zo langzamerhand is bereikt. Dat geldt niet voor de oude meesters, daar is het einde nog lang niet in zicht. Ik ben geen kenner van de moderne kunst, maar ik durf te beweren dat nog zal moeten blijken wie de grote meesters zijn. Dat is gokken, natte vingerwerk'.

SAM NYSTAD: *'Niet zo krankzinnig'*

'De koek is op en dan wordt het doorschuiven', zegt Hans Sonnenberg met droge handen, 'de moderne kunst begint bij Van Gogh, Cézanne, Gauguin. Na honderd jaar wil men de grondleggers van die kunst hebben. De generatie impressionisten is echter zo langzamerhand uitverkocht. Wat in de musea hangt is niet meer aan te komen'.

'Nu is Picasso aan de beurt, heerser in de twintigste eeuw. En straks is het Mondriaan. Hij verkocht bij zijn leven voor honderdvijftig gulden aan mensen die zijn ideeën deelden.

Kapitaalkrachtigen kochten in die tijd schepen op zee van Mesdag of koeien en schapen van de Haagse school. Maar let op: Mondriaan is in '40 overleden, straks is de hele wereld bereid tot het uiterste te gaan voor zijn geometrisch abstracte kunst'.

'Zo is elke keer na vijftig jaar te zien wat overeind blijft en de top is. Op het moment dat het gemaakt wordt, is het één grote brij, maar later steekt er altijd iets bovenuit'.

De top, alleen bereikbaar voor de allerrijksten. Kunst met de grote K voor het Kapitaal met de grote K. De kleine man lijkt kansloos voor waardevol kunstbezit. 'Mis', weerlegt Nystad. 'Kleine meestertjes, van wie niemand heeft gehoord, zijn nog best te vinden. Hun bestaan kan worden aangetoond, de werkjes zijn gesigneerd en gedateerd en ze blijken tien hele mooie schilderijtjes te hebben gemaakt. Dan kan een investering van vijf- tot twintigduizend gulden een hele mooie belegging blijken te zijn'.

'Hetzelfde geldt voor munten of penningen van twee- tot vierhonderd gulden en voor postzegels. Wie het goede koopt, kan rekenen op een oplopende prijs. Het gaat dan wel om verstand van zaken'.

Bij kunst gaat het niet alleen om de marktwaarde. Men koopt ook prestige. Elk schilderij is uniek en dus exclusief. Kunst staat voor persoonlijkheid, diepgang,

CHARLES H. ANDRE DE LA PORTE: *'Japanners hebben smaak'*

sociale verantwoordelijkheid, een fijnzinnig gevoel voor de tijdgeest. Kunst is chic, een aandeel niet. Dat hebben de vorstenhuizen al lang door.

'Bedrijven ook', vult 20Sonnenberg aan, 'een Japans verzekeringsbedrijf, dat met zijn assuranties in Amerika, Australië, en Nieuw Zeeland de boer op wil, is drie miljard kwijt aan, vooruit, zestig kantoren, directeuren en secretaresses. Wat doen ze: ze kopen de zonnebloemen van Van Gogh voor vierentachtig miljoen en doen er een mooie kalender bij. Iedereen weet wie ze zijn en ze hebben twee en een half miljard plus een schilderij over. Slimmigheidje'.

Zoveel motieven om in de kunst te aan, zoveel verschillende kopers. Van privé verzamelaars, via musea, bedrijven en beleggingsinstellingen, naar de nieuwe rijken, de parvenu's en zelfs, zoals kwade tongen beweren, de drugs- en wapenhandelaren.

JETSKE HOMAN: *'Nieuwe toppers'.*

'Ben je gek', schampert Hans Sonnenberg, 'dat volk geeft zevenduizend gulden uit in een seksclub, maar je kan ze nog geen litho van driehonderdvijftig gulden verkopen. Ze kopen, weet ik veel, een kasteel met een gazon vol tuinkabouters'.

Vooral Japanners, zoveel is zeker, schrapen de Europese markt af en incasseren voor ongehoorde bedragen de waardevolste werken, die nog beschikbaar zijn. 'Ze komen om in het geld', zegt Nystad. 'Land, huizen, torenflats, diamant, goud, ze hebben het allemaal al. Nu is de kunst aan de beurt. Ze kopen wat bekend is. Van Gogh, Monet, Renoir, vooral het vlees van Renoir'.

Europa was eens de wereld, de kunst. De Amerikanen haalden hun culturele achterstand in rond de eeuwwisseling, toen Europa niet langer geld in de kunst stak. Vervolgens grepen de Arabieren de financiële macht, maar zij waren niet in creatieve schoonheid geïnteresseerd. Nu schrijven de Japanners schier ongelimiteerd de cheques uit.

ISOLEMENT

'Maar de Japanners zijn geen cultuurbarbaren', waarschuwt Nystad, 'ze hebben minstens zo'n oude beschaving als wij'. De Japanner koopt niet alles', weet André de la Porte.'Hij heeft smaak, is geïnteresseerd. Recent uit zijn sociaal isolement gebroken ook. Hun kunstenaars, kijk maar in de muziek, overspoelen de wereld'.

'De top van hun beeldend kunst', heeft Jetske Homan van der Heide geleerd van Christie's veiling in Hongkong, 'heeft inmiddels ook z'n prijs. Vijf ton bijvoorbeeld voor een tekening uit 1968'.

'De Japanner denkt cosmopolitisch', vindt Sonnenberg, 'een Chinees b.v. niet. Dat is ook een gevaar. De Japanse scheepsbouwer of motorenfabrikant gaat in de prijs voor kunst veel verder dan wij. Zo zou je buiten de boot kunnen vallen. Gelukkig zijn zij ook onzeker over de laatste bladzijde in de kunst. Daarom blijft dat werk nog binnen ons bereik'.

Veilingen, met hun professionele apparaat over de hele wereld, profiteren in meerdere en kunsthandelaren, met hun moedige, persoonlijke financiële risico's, in mindere mate van het Japanse grootkapitaal. Voor de galeriehouders, die kunstwerken verkopen waarvan de waarde nog nauwelijks bekend is, gaat de rijzende zon nooit op.

Kleinere marges, maar niet minder genieten. 'Betaalbare kunst', legt Sonnenberg uit, 'en dan zeggen de mensen: 'hè,hè, eindelijk met een normaal iemand van doen'. Natuurlijk, hij heeft ook wel eens een schilderij gehad, dat van de roestige spijker viel en dat hij toen maar verkocht voor een winst, waar Shell onmogelijk tegenop kan.

HANS SONNENBERG: *'Een jongensdroom'*

Een toevalstreffer. Eén ding weet Hans Sonnenberg heel zeker: 'Er zijn veertienduizend mensen in ons land, die kunst maken en ze zeggen allemaal een Appel te worden. Maar er worden elke dag honderden schilderijen gemaakt, die je nooit moet kopen'.

Dunne darm zorgt voor afbraak

Verstandig eten houdt het lichaam gezond

= door Rudolf de Wit =

DE DUNNE DARM is voor de Chinese geneeswijze natuurlijk ook een belangrijk orgaan. De dunne darm zorgt voor de verdere afbraak van het voedsel dat uit de maag komt. De dunne darm is het belangrijkste deel van het spijsverteringsstelsel. De cellen in de wand van de dunne darm nemen de belangrijke voedingsstoffen uit het voedsel op en geven deze af aan het bloed in de poortader. Dit wordt resorptie genoemd. Hierna worden de voedingsstoffen naar de lever vervoerd. De voedselbrij in de twaalfvingerige darm zet cellen in de wand aan tot productie van hormonen. In de dunne darm vindt verder de vertering plaats van eiwitten, koolhydraten en vetten.

De dunne darm meridiaan begint op de handrug aan de nagelrand van de pink (zowel links als rechts); loopt dan langs de zijkant van de hand, langs de pols, onderarm, loopt dan aan de binnenzijde van de elleboog, naar de bovenarm, over het schouderblad, naar de nek, naar de kaak en eindigt bij het oor.

De klachten van de dunne darm-energie zijn ook vaak in het verloop van de meridiaan. Pijn in de pols, golferselleboog (epicondylitis medialis), ontsteking van de onderarmzenuw (nervus ulnaris), pijn in de schouder en schouderblad, stijve nek, pijn in de kaken, ontsteking van de sinus, oorsuizen, buikklachten, diaree met onverteerbare voedselresten, pijn in scheenbeen en pijnen in de onderrug.

DIEET

De dunne darm is uiteraard het beste te behandelen via de voeding. U moet dus niet vreemd opkijken wanneer uw acupuncturist bij nekklachten of bij oorsuizen, een dieet voorschrijft. Het is altijd belangrijk dat U het lichaam met gezonde voeding voedt. Natuurlijk kunt U eens een keertje iets verkeerds eten of drinken. Uw lichaam moet dan zo gezond zijn, of beter gezegd, moet dan over een goede weerstand beschikken om het schadelijke gemakkelijk uit het lichaam te verwijderen. Dit kan gebeuren door overgeven, diaree, zweten, koorts, huiduitslag, bloedingen enz. Bij elke afwijking of uitingsvorm van het lichaam is het belangrijk om te kijken: Hoe is de ziekte ontstaan? Wat doet het lichaam om de ziekte uit te drijven? Hoe kan ik op een natuurlijke weg het lichaam helpen? Na elk ziekteproces behoort U ook te leren van uw fout.

Als U gemerkt heeft dat een bepaalde voedingsstof niet goed is voor uw lichaam, laat het dan staan en kijk het nooit meer aan. Ik leg mijn patiënten heel vaak uit dat de ziekte die ze doormaken eigenlijk heel goed is. Men moet heel vaak blij zijn dat het lichaam zo kan reageren. Koorts, huiduitslag, diaree, en overgeven zijn eigenlijk gezonde reacties.

Een vervelende zaak wordt het pas als deze klachten te lang gaan duren; dan moet er deskundige hulp ingeroepen worden en dan is weer het belangrijkste: U moet gewezen worden op de oorzaak. De ziekmakende factor! Dan pas komen de pilletjes en drankjes, en daarna pas een operatie.

De dunne darm is ook heel goed te behandelen met acupunctuur. Op de onderbuik zijn er hele belangrijke punten die ook gemakkelijk gemasseerd kunnen worden. Dit wordt vooral bij babies en kleine kinderen gedaan.

Op de meridiaan zijn er ook enkele punten die vaak gebruikt worden bij bovenstaande klachten. Natuurlijk zijn er ook heel wat kruiden verkrijgbaar die heel goed op de dunne darm en op eerdergenoemde klachten inwerken. Ik noem hier enkele kruiden, maar het is altijd verstandig om advies te vragen bij uw arts (indien hij niet kortzichtig is), homeopaath, of kliniek voor natuurgeneeswijze.

Papayaforce: dit middel wordt toegepast bij verschillende vormen van spijsverteringsstoornissen. Het middel werkt eiwitsplitsend en is goed toepasbaar na een operatie aan het maag-darmkanaal.

Carbo Vegetabilis: maag- en darmklachten vooral na het eten van verrot voedsel.

Colocynthis: buikkrampen.

S.R.L. gelei: zalf te gebruiken bij spierpijnen, nekklachten.

Cinnabaris: ontstekingen van de sinus.

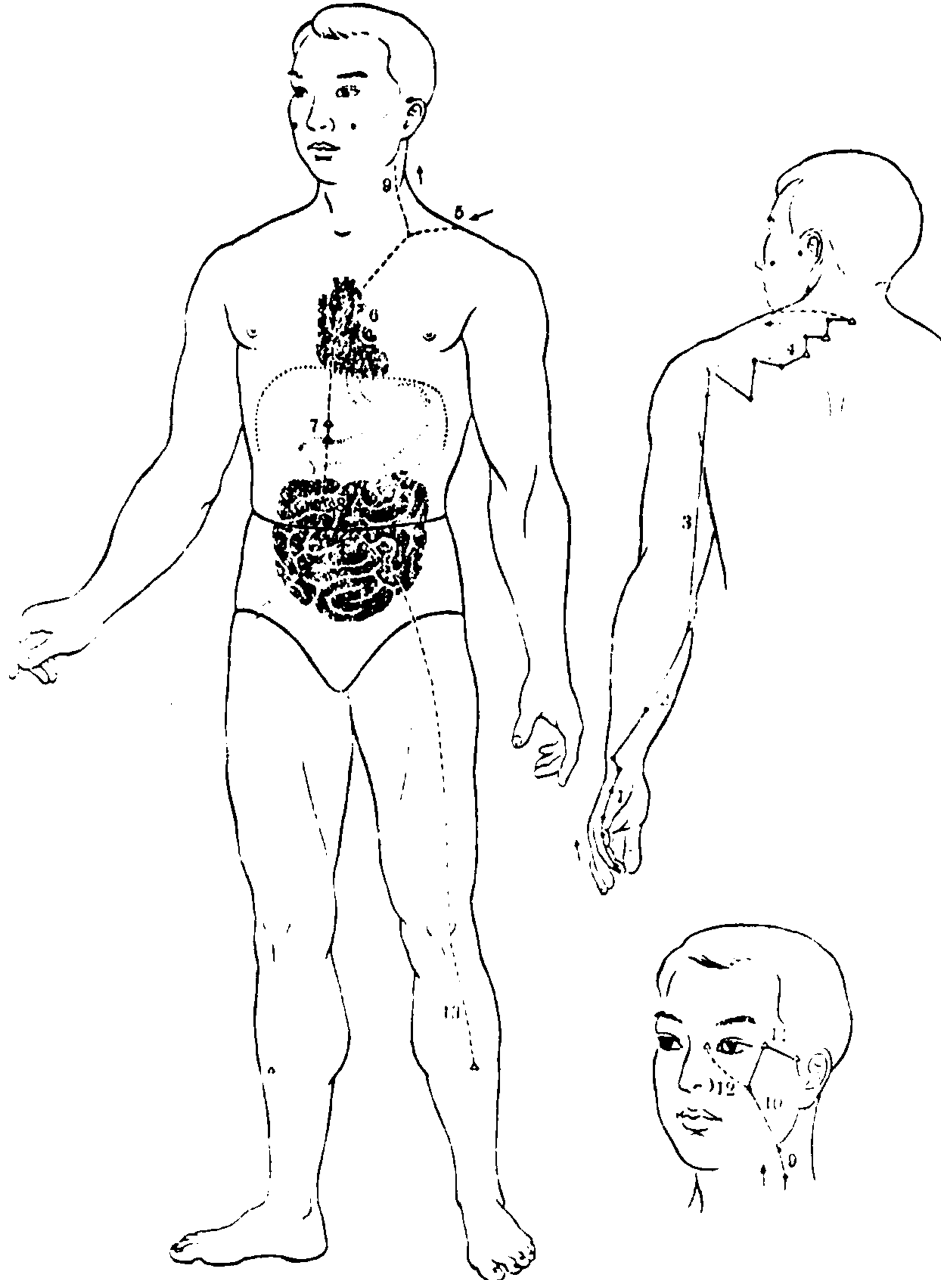
Natrium Sulfuricum D6: bij een slechte spijsvertering, geirriteerde dunne darm, ochtenddiaree met veel darmwinden.

DIT ARTIKEL is de laatste in de reeks van 'de 12 meridianen' in de acupunctuur. Met dit artikel hebben we een inzicht gekregen hoe de 12 meridianen op het lichaam stromen en hoe hun relaties zijn met andere lichaamsdelen.

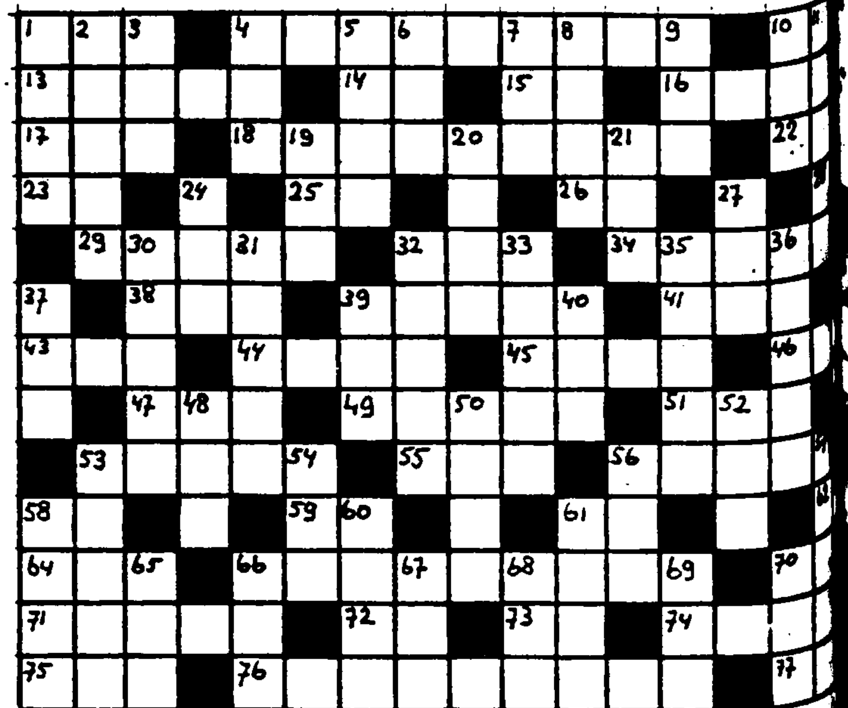
In een volgende aflevering zullen we iets meer in de denkwijze van de Chinese geneeswijze (acupunctuur) duiken, om U een ruimer beeld te geven hoe de organen elkaar beïnvloeden, remmen en stimuleren.

Verder komen er artikelen aan bod over: Afvallen, dieten.... een trauma! Huidverzorging kan ook natuurlijk. Sporten, Sauna en ontspanning. De tanden en hun relatie met de rest van het lichaam. Honing, puur natuur.

Indien u vragen heeft over de natuurgeneeswijze of graag iets meer wilt weten over een bepaald onderwerp, dan kunt u dat gerust even schrijven..... en dan maar hopen dat ik het weet.

Kruiswoordpuzze

HORIZONTAAL: 1. Halsbekleding; 4. Geboortela... 10. Algebra; 11. Verdieping; 14. Niet; 15. En ander... 16. Muziekinstrument; 17. Europeaan; 18. Betog... 22. Meisjesnaam; 23. Voorzetsel; 25. Ambtshalve; ... Titel; 28. Jongensnaam; 29. Ketting zonder einde; ... Deel van het lichaam; 34. Uithangteken; 38. Tijdst... 39. Bloedgever; 41. Snel; 43. Zangstem; 44. Rivier ... Engeland; 45. Maatstaf; 46. Kledingstuk; 47. Slot; ... Rechten wegens schrijfkosten; 51. Plaats in Gelder... land; 53. Familielid; 55. Dwaas; 56. Franse schrijv... 58. Persoonlijk voornaamwoord; 59. Rund; 61. L... woord; 62. Voorzetsel; 64. Meisjesnaam; 66. Coupon... nipper; 70. Friese jongensnaam; 71. Vaarwel; 72. ... Nederlandse Omroep; 73. Als voren; 74. Eenjarig die... 75. Pek; 76. Optisch seintoestel; 77. Grond om een huis.

VERTIKAAL: 1. Hap; 2. Invreten op; 3. Verwij... iemand; 4. Op een afstand; 5. Walgvogel; 6. Een zekere; 7. Watering; 8. Karakter; 9. Rivier in Rusland; 10. Turkse titel; 11. Gelooide huid; 12. Effen; 19. Tijdperk; 20. Gasvormig element; 21. Zeer; 24. Ruw... 27. Familielid; 30. Altaar; 31. Turks bevelschrift; 32. Peulvruchten; 33. Drukinkt in poedervorm; 35. Leger... 36. Stad in West Duitsland; 37. Ventilator; 39. Onbe... zonnen; 40. Paard; 42. Zware bijl; 48. Bijwoord; 50. Echtgenoot; 52. Voor; 53. Troep; 54. Garde; 56. Dieren; 57. Ooievaar; 58. Uiting van slaap; 60. Vlug... 61. Gevierde zangeres; 63. Bladnaad; 65. Zwak geluid; 66. Zonder geld; 67. Dicht; 68. Dwaas; 69. Referent... 70. Mythologisch figuur.

WINNAAR VORIGE WEEK

Uit het grote aantal inzendingen van dez Amigoe kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

O. Penso
Flatcomplex Zeelandia
Flat 22 Polarisweg
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur)
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdagmiddag vijf uur en duidelijk en op enveloppe vermelden:
KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Governador Debrot 154 t.n.v. Hubert Linkels.

OPLOSSING VORIGE WEEK

HORIZONTAAL: 1. Buitenwijk; 8. Paars; 13. Lier; 14. Lid; 16. Raat; 17. Oer; 19. Gebak; 22. Dra; 23. Er; 24. Leb; 26. Lever; 28. Ed; 29. Motel; 30. Welig; 31. Rakel; 32. Buret; 33. Op; 35. Reces; 37. Kol; 38. Uden; 40. Re; 41. T.s.; 43. Hera; 44. Uur; 46. Niets; 49. Rn; 50. Rotte; 52. Ravel; 54. Lager; 55. Kater; 57. HP; 59. Geluk; 61. Met; 62. Me; 63. Urk; 65. Lemen; 67. Ook; 68. Iers; 70. Ree; 72. Emoe; 73. Stoep; 74. Sneltrein.

VERTIKAAL: 1. Bloed; 2. Uier; 3. Ier; 4. T.r.; 5. Nl; 6. Wig; 7. IJdel; 9. Ar; 10. Aad; 11. Rare; 12. Stadsplan; 15. Haver; 18. Meter; 20. Bewuste; 21. Kelen; 24. Lok; 25. Belet; 27. Rit; 29. Mager; 32. Be; 33. Oor; 34. Buurthuis; 36. Centrum; 37. Kever; 39. Dun; 42. Stram; 45. Kogel; 47. Ie; 48. Sater; 50. Rag; 51. Telen; 53. Vet; 56. Deken; 58. Pret; 60. Kern; 62. Mooi; 64. KRO; 66. Nee; 67. Ome; 69. Se; 71. El; 72. Er.

Dammen

= door Raoul Alias =

IN AUGUSTUS 1983 heb ik een brief gestuurd naar de voorzitter van de Wereld-dambond, de heer W. Jurg, met het verzoek mij informatie te sturen over de toelating als lid. Daarna heb ik deze informatie doorgestuurd naar de voorzitter van de Curaçaose Dambond. Indertijd was dat de heer Charles Adams. In augustus 1985 was de heer Adams met vakantie in Nederland en ik bracht hem naar de inmiddels nieuwe voorzitter van de Werelddambond, de heer P. Roozenburg.

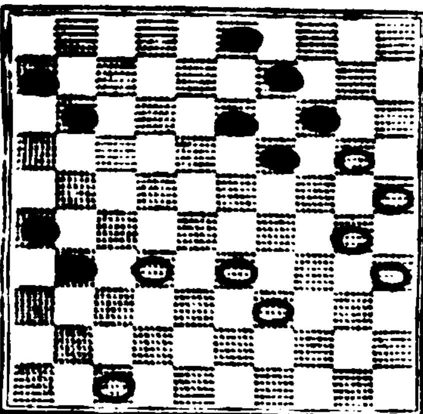
Deze ontmoeting vond plaats op de Hoge Landbouwschool te Ede-Wageningen, waar Roozenburg werkzaam was. Na dit gesprek zei Adams tegen mij dat hij er alles aan zou doen om de Curaçaose Dambond zo snel mogelijk aan te sluiten bij de F.M.J.D., maar.... nn maart 1987 werd tijdens de algemene ledenvergadering van de Curaçaose Dambond een compleet nieuw en jong bestuur gekozen met als voorzitter L. Leitoe en... na 4 jaar werd de droom werkelijkheid:

De Curaçaose Dambond werd lid van de Werelddambond en verkreeg hiermee het recht om deel te nemen aan het 5de Pan-Amerikaanse zone-toernooi, dat in november 1987 in Amparo-Brazilië werd gehouden.

Behalve Curaçao deden nog 5 andere landen mee t.w. gastland Brazilië, de Verenigde Staten, Canada, Costa Rica en Suriname. Voor Curaçao deden mee Carlos Loreville en Norwin Lau, respectievelijk kampioen en sub-kampioen van Curaçao in 1987.

De eindstand van het Pan-Amerikaanse zone-toernooi 1987 zag er als volgt uit: 1. Koeperman 23 pnt., 2. Sadiek 19, 3. Da Silva 19, 4. Leandro 18, 5. Wallen 16, 6. Lorival 15, 7. Kemp 14, 8.

zwart:Koeperman

wit:Loreville

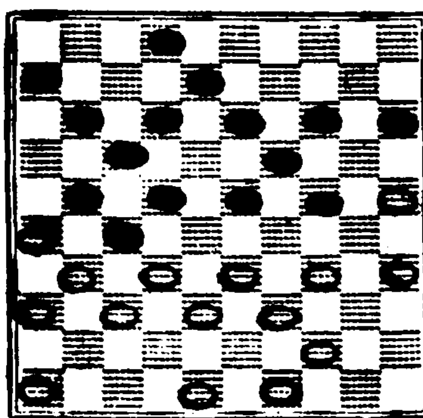
Alfaisie 14, 9. Lorevil 13, 10. Lau 10, 11. Coleburn 8, 12. Gagnon 8, 13. Mejia 3, 14. Van Halteren 2.

Koeperman, Sadiek, Da Silva, Leandro en Wallen plaatsten zich met dit resultaat voor het WK 1988 dat in Suriname werd gehouden.

Hieronder volgt een partij van de toernooi-winnaar tegen de Curaçaose kampioen 1987 Carlos Loreville:

1.32-28 20-25 2,37-32 14-20 3.41-37 10-14 4.46-41 5-10 5.31-27 20-24
6.36-31 15-20 34-30 25x34 8.39x30 18-23 9.44-39 12-18

(diagram 2)

wit speelt en wint.

10.50-44 10-15
11.30-25 17-21 12.41-36 7-12
13.31-26 1-7 14.26x17 11x31
15.36x27 7-11
16.47-41 11-17 17.40-34 24-29 18.33x24 20x40 19.45x34 15-20 20.34-29 23x34
21.39x30 18-23 22.44-39 20-24 23.39-33 13-18 24.43-39 9-13 25.41-36 17-21
26.37-31 2-7 27.39-34 21-26 28.49-43 26x37 29.42x31 7-11 30.48-42 4-9
31.42-37 12-17 32.27-22 18x27 33.32x12 23x41 34.36x47 8x17 35.43-39 17-22
36.34-29 16-21 37.29x20 21-26 38.31-27 22x31 39.38-32 en in deze stand (zie diagram 1) gaf Koeperman de partij remise. Een beetje voorbarig zou je misschien zeggen, maar ik denk dat er inderdaad weinig te doen is tegen het vervolg 20-15 en later 39-34, 25-20 en 15-10.

Morgen 17 juni, viert men overal vaderdag. Voor de dammende vaders hebben wij vandaag een cadeautje van de huidige wereldkampioen dammen de Rus Tsjizjov. Het betreft een prachtige tienklapper, waarvan U volgende week de oplossing te zien krijgt. Uiteraard geldt ook hier: wit speelt en wint.

NABLUS.- Met een reusachtige katapult trekt deze Palestijnse David ten strijde tegen de Israëlische Goliath. De opstand van de Palestijnen in de door Israël bezette gebieden duurt onverminderd voort ondanks de harde akties van de Israëlische militairen, zodat er dagelijks slachtoffers vallen te betreuren.